

מתמחים בסיפור ובכרזה

אסופת סיפורים וכרזות
של מתמחים בהוראה

עריכה: אורנה שץ-אופנהיימר, דיצה משכית, שרה זילברשטרומ

תשע"ג - 2013

עריכה: **ד"ר אורנה שץ-אופנהיימר, ד"ר דיצה משכית, ד"ר שרה זילברשטרום,**
אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך
ריכוז התחרויות: **בתיה מנדל,** אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך
תרגום מערבית: **ד"ר עלי ותד**
עריכה לשונית: **אדוה חן,** מכון מופ"ת
עיצוב גרפי ועיצוב השער: **סטודיו מכון מופ"ת**
הדפסה: **זפוס טל**

חברי הוועדה השופטת

פרופ' אביגדור שנאן, החוג לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים
אליעזר שמואלי, מנכ"ל משרד החינוך לשעבר
בלהה בן-אליהו, כרם - מכון לחינוך הומניסטי יהודי במכללה האקדמית לחינוך ע"ש
דוד ילין; אפרתה - המכללה האקדמית לחינוך
ד"ר אורנה שץ-אופנהיימר, משרד החינוך
ד"ר שרה זילברשטרום, מנהלת אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך

הוצאה לאור: **מחלקת הפרסומים, משרד החינוך**
כתובת האתר של אגף התמחות וכניסה להוראה:
www.education.gov.il/staj

© כל הזכויות שמורות, אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך

תוכן העניינים

- דברי סנכ"לית משרד החינוך.....5
דברי הסנכ"לית ומנהלת מינהל הכשרה ופיתוח מקצועי לעו"ה.....8

שער א' - מתמחים בסיפור: אסופת סיפורים של מתמחים בהוראה

- פתח דבר.....11
- חורבן, גלות וגאולה - מתן סורג.....23
אני שומע משהו נופל - סגן ינון.....29
ימים לאומיים - יסית סקירה.....34
האל ברא אותנו, ואליו אנו שבים - ריהם ג'סאל אל דין נפאע.....38
סיפור סקרה - אסף ריבל.....41
חיבוק בטרם זמנו - דוד איירי.....45
המטפחת של איסא - דבורה לאה שסולביץ.....49
הסחברת הצנומה - אלאא חאלד מחאגנה.....54
לתת ולקחת - רקפת אהרון.....62
כמו בעל ואישה - נ"ג.....67
סלפפונים - אמיר ברזל.....71
על צפיות וציפיות - ברכה איכנבלט.....73
חיוך של אושר - יוני ספרונוב.....77
סוס משוגע - אלי לס.....81
הסכתב - ג'וסאנה ביאדסה.....85
הכנפיים של יורי - סאיה באדם.....92
צוהר תעשה לנער - יעקב עטיה.....96
נבוכי המורה - ר"ט.....101
ערב כיתה - יקיר דשן.....105
הגסול המשתלם - הילית לחסי.....109
לא מבין על מה ולמה... - ג"פ.....113

שער ב' - סתמחים בכרזה:
קובץ כרזות של סתמחים בהוראה

118	דברי נציג השופטים.....
119	פתח דבר.....
122	ואף על פי כן נוע תנוע - דרור פל.....
124	10 משפטים שלא חשבתי שאגיד לעולם - דנה נחמן..... ספרים שהייתי קונה במהלך שנת ההוראה הראשונה שלי -
126	אביבה גולדפרב.....
128	סציאות אחרת - דלית נתנאלה יוגב.....
130	"סורה חדש" - אסתר אברהמי.....
132	לתפוס את כולם - אביבית רג'ואן.....
134	הוראה - לצלוח את השנה הראשונה - לירון רוסבי.....
136	תווית אנרגיה - יפעת אמקיאס.....
138	איך אני נוהג/ת? - אורטל סעיד.....
140	אנטומיה של סורה חדש - ורד קורן.....

דברי סנכ"לית משרד החינוך

מתמחים יקרים,

במדור הספרות של עיתון הארץ הופיעה פעם כתבה שכותרתה: "לכל סיפור יש התחלה, אמצע, ומשהו שמתחזה לסוף..." חשבתי לעצמי שכותרת זו עשויה להתאים גם לסיפור שלכם. היא מתאימה כפשוטה לסיפור היצירה שלכם - הסיפור המילולי או הסיפור החזותי (הכרזה), אבל ברובד העמוק יותר היא משקפת את סיפור המסע שלכם בעולם החינוך.

השלב שאתם מצויים בו, שלב ההתמחות, הוא תחילתו של הסיפור. וכתחילתם של דברים, הם צופנים בתוכם תקוות גדולות, ציפיות רבות מהולות באופטימיות ובמעט חששות. אלא שלא תמיד יש הלימה בין הציפיות והתאוריות החינוכיות לבין המציאות בכיתה. כל אחת מהיצירות שלכם מתארת בדרכה רגע אחד של מפגש כזה, רגע המערער את שיווי המשקל הפנימי של המורה ומחייב אותו לתגובה חדשה, שאינה טבעית לו, כזו הדורשת, לפי עדותכם, יצירתיות ומקוריות. הרגע הזה הוא רגע למידה משמעותי.

שנת ההוראה הראשונה כרוכה בהתנסויות חדשות וצופנת בחובה אתגרים רבים ומגוונים: הכנת שיעורים, ניהול כיתה, טיפוח קשרים אישיים עם תלמידים, התמודדות עם מורים, הנהלה, הורים - כל אלה מייצרים דילמות ומחייבים הכרעות בזמן אמת.

כל המורים שתשוחחו עמם, גם הוותיקים שבהם, יוכלו לספר לכם על אירוע משמעותי מראשית דרכם בהוראה, כזה שנחרט היטב בזיכרון ומוסיף להיות חלק, גם אם לא במודע, בעשייה החינוכית השוטפת; אירוע שבו נתפסו כלא מוכנים דיו, אירוע שבו לא גילו מספיק רגישות, אירוע שעימת אותם עם חולשה פנימית שלהם. כל אירוע כזה אינו אלא הזדמנות לצמיחה. הוא מחשל אותנו ומיטיב את מוכנותנו לקראת התמודדויות דומות בעתיד. הוא גם ההופך אותנו בסופו של דבר למורים טובים יותר ולמחנכים ראויים יותר. "משהו שמתחזה לסוף" - היות והמורה הראוי והאמתי לעולם אינו מפסיק להתבונן על עשייתו החינוכית בעין בוחנת וספקנית. גם אחרי שנים רבות של ניסיון והצלחה, הוא יודע כי תמיד יש מקום לסיפור ולמידה.

בהמשך הדרך ודאי תבססו את דרככם המקצועית ואת אישיותכם החינוכית. הסיפור המקצועי שלכם יהיה גדוש בשפע עלילות. מטבע הדברים יהיה

סיפורכם דומה לסיפוריהם של מורים רבים אחרים, ועם זאת הוא יהיה ייחודי וחד-פעמי. אישיותכם, חזונכם, חלומותיכם, ויכולותיכם יבואו לידי ביטוי בעבודתכם וייצרו בעבור תלמידיכם מציאות לימודית וחינוכית מיוחדת, כזו שינצרו בלבם בהמשך.

הנכם מצטרפים למערכת החינוך בתקופה של תמורות ושינויים משמעותיים: "אופק חדש", "עוז לתמורה", ובימים אלה ממש, יישום דוח ועדת טרכטנברג, ובראשו: חינוך חינוך חינוך לגילאי 3-4. זוהי הזדמנות מכוננת וחשובה להעצמת החינוך ולצמצום הפערים בחברה. אני מאמינה בכל לבי שחוסנה והצלחתה של החברה בישראל הם תוצר של איכות החינוך שאנו עניק לילדנו, ושבעניין זה אסור לנו להתפשר על פחות ממצוין.

מדינת ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה להשתרך מאחור בהישגי תלמידיה ואף לא להיות מקוטלגת באמצע. היא צריכה ויכולה להוביל בהישגי בוגריה. זהו היעד שיש להכריז עליו בריש גלי ולפעול בנחישות ובמקצועיות כדי לממשו. זוהי בעיניי סוגיה קיומית של ממש, בבחינת הערובה לקיומנו הפיזי והכלכלי. ההון האנושי הוא המשאב הטבעי והגדול ביותר שלנו, והוא גם יתרוננו היחסי. אין לנו נפט, אין לנו זהב ולא יערות עד, אולם יש לנו את עצמנו ואת הדור הצעיר שנמצא באחריותנו.

עלינו לפעול במלוא המרץ לקידום ההישגים הלימודיים, להעמקת החינוך לערכים ולמידות, למציאת מענים מדויקים לאוכלוסיות השונות ולהגברת היעילות של מערכת החינוך. הבוגרים שלנו יוצאים לעולם טכנולוגי-גלובלי, והם יידרשו להתייצב מול בוגרים מכל העולם. כדי שיצליחו במשימה, עלינו להעניק להם שורשים וכנפיים: מהצד האחד להכיר להם את מורשתנו התרבותית וההיסטורית, ומהצד האחר לצייד אותם בכל הכלים והמימוניות המודרניים.

"מצוינות היא לא יעד, היא דרך חיים", אמר מקרגור. ואנחנו, האמונים על עיצוב הדור הבא, ודאי מחויבים לה: עדכונים מקצועיים, טכנולוגיות חדשניות, חיבור להוויית התלמידים העכשווית, חדשנות ויזמות - כל אלה הם ממאפייני המורה האומן. אני מאחלת לכולכם שבבוא העת תהפכו ותהיו כולכם מורים כאלה.

ההצלחה שלנו תיבחן בסופו של דבר אם נצליח להעמיד בוגרים המממשים את הפוטנציאל הטמון בהם; בוגרים היכולים להשתלב בשוק העבודה העולמי אבל בוחרים מרצון לחיות ולעבוד כאן, במדינתנו; בוגרים המרגישים חוליה

נוספת בשרשרת הדורות ורואים עצמם בעלי זכות ליטול חלק בבניינה של הארץ הזאת.

החינוך הציבורי הוא הראשון להבטיח ניידות חברתית ואחרון החסמים בפני הגדלת הפערים החברתיים. עלינו להכיר בחשיבות שליחותנו כסוכני השינוי הגדולים במדינה ולהציע רמת חינוך גבוהה לכל הילדים, ובפרט לאלה ביניהם שידם אינה משגת לרכוש השכלה פרטית. זהו צו מוסרי והתשתית ליצירת לכידות חברתית וחוסן לאומי.

כל אחד מכם הוא נקודת המשען להצלחה של תלמידיו ולהצלחת המערכת כולה. אני מקווה כי תמצאו בבתי הספר שבהם תעבדו ותשתלבו בית חם, וכי הרוח שבזכותה הגעתם מלכתחילה לעסוק בחינוך - הרצון להשפיע, הלהט לחולל שינוי והאמונה הבלתי מסויגת ביכולתם של התלמידים להשתנות, להתפתח ולרכוש עתיד טוב יותר - תמשיך להניע אתכם ולפעם בקרבכם כל הזמן.

התוצרים שהוצאתם תחת ידיכם, הסיפורים והכרזות, פרי כישרוכם, מעידים מאליהם על יכולותיכם המיוחדות, על היצירתיות הטבועה בכם, על רגישותכם החברתית ועל נכונותכם להשקיע ולהתמודד. אלו הם כלי העבודה החשובים ביותר בתרמילו של המורה, ונראה כי רובם ככולם מצויים כבר באמתחתכם. אני מאחלת לכם קליטה נעימה והסתגלות מהירה. זכרו, חוסר ניסיון הוא רק מגרעה זמנית. לכו בכוחכם ותצלח דרככם.

זו העת להודות לגב' גילה נגר, סמנכ"לית ומנהלת מינהל הכשרה ופיתוח מקצועי של עובדי הוראה; לד"ר שרה זילברשטרום מנהלת אגף התמחות וכניסה להוראה; ולכל השותפים למיזם הנפלא הזה: אנשי אגף התמחות וכניסה להוראה, הרכזים במכללות ובאוניברסיטאות, הרפרנטים במחוזות וצוות השופטים.

שאו ברכה כולכם ויישר כוח להמשך עשייה פורייה ומבורכת.

בכבוד רב,

דלית שטאובר
המנהלת הכללית

דברי הסמנכ"לית ומנהלת סינהל הכשרה ופיתוח סקצועי לעובדי הוראה

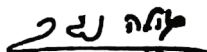
הסיפורים והכרזות של המתמחים בהוראה מאפשרים לנו "לשמוע" ממקור ראשון את "קולם" של עובדי ההוראה המתחילים. הסיפורים והכרזות משקפים תמונת מצב על אודות איכות ההיקלטות במערכת החינוך לרבות הציפיות, ההצלחות והקשיים הכרוכים בתוכה.

מערכת החינוך מודעת כיום יותר מתמיד לצורך בהבניה של תרבות קליטה ראויה לקליטת מתמחים ומורים חדשים, שיש בה כדי לצמצם את התופעה של נשירת עובדי הוראה איכותיים ממערכת החינוך. תהליכי חונכות וליווי לצד תהליכי הערכה ומיון מיושמים ברגישות ובמקצועיות ומגבשים נורמות של קליטה ראויה.

תודה מיוחדת לד"ר שרה זילברשטרום, מנהלת אגף התמחות וכניסה להוראה, לכל חברי הענף ולכל הרכזים במכללות ובאוניברסיטאות. תודה למפקחים הרפרנטים ולמדריכות המחוזיות על הובלת הנושא במחוזות.

אני משוכנעת כי בכוחות משותפים נביא להצלחת המתמחים והמורים החדשים ונשפיע על המשך התמדתם בעבודת ההוראה.

בברכה,

גילה נגר

סמנכ"לית ומנהלת

מינהל הכשרה ופיתוח מקצועי לעו"ה

שער א'

מתמחים בסיפור

אסופת סיפורים של מתמחים בהוראה

עריכה: אורנה שק-אופנהייסר, שרה זילברשטרם

פתח דבר

אסופת הסיפורים שלפנינו היא התשיעית במספר ומצטרפת לסדרת החוברות "מתמחים בסיפור", שאגף התמחות וכניסה להוראה מפיק מדי שנה. הסיפורים מספרים לנו את סיפורו של המורה היחיד ואת סיפורה של מערכת החינוך בשנת ההתמחות, כפי שהם משתקפים מנקודת מבטם של המורים המתחילים. הסיפורים מאפשרים לנו לשמוע את קולם של המורים המתחילים וללמוד על המערכת החינוכית בכלל.

סיפורים שימשו מאז ומעולם כלי להבעה יצירתית, רעיונית ואסתטית. באמצעותם יכול הפרט לתאר את המציאות ולתת לה משמעות. סיפורים הם מעין חלון לעולם התודעה האנושית. הם מאפשרים לחשוף לא רק את העלילה, את ההתרחשויות ואת האירועים, אלא גם את משמעותם בזיקה לעולמו הפנימי של היחיד. המספר המציג סיפור, ובמקרה זה, את סיפורו המקצועי, מפרש אותו, נותן לו משמעות, חושף באמצעותו את זהותו ומאפשר לעצמו לברוא תובנות רפלקטיביות, המבנות מחדש את המציאות (Mishler, 2004). הסיפור הוא דרך לבטא עולם מושקף, מודר ובלתי-נגיש. הוא מאפשר ללמוד על עולמות סמויים מן העין, מודחקים ושוליים, המייצגים סיפור אישי, שיש בו דרכים נוספות להבין את המציאות. לא רק עולמו של המספר מיוצג בסיפור, אלא גם ההקשרים התרבותיים החברתיים שהוא נתון בסביבתם. לרוב נוטים לראות את הסיפור לא רק כהתרחשות עובדתית, אלא גם כהתרחשות המלווה במחשבות, במשאלות, במאוויים וברעיונות (Riessman, 2008).

במחקר נדונות היום שתי פרדיגמות הנוגעות לתפיסות של הפרט את המציאות: זו המבקשת ללמוד את המציאות הנתונה ואת התופעות הקיימות בה כדי להגיע לחקר האמת; וזו המבקשת להבין את המציאות ואת אמיתותיה השונות מתוך התפיסות הסובייקטיביות של הפרט בזיקה להקשרים תרבותיים של הסיפור המסופר (Bruner, 1996). גם בחינוך מרבים היום ללמוד על המציאות הבית ספרית בדרכים מגוונות. נתונים כמותיים נאספים ומתגבשים באמצעות מבחנים, שאלונים, הערכות וניתוחם. בה בעת נערכים מחקרי רוחב, המבקשים ללמוד על המתרחש בבית הספר מתוך עולמם של אלה החווים את התהליך. לימוד זה נעשה באמצעות שיח, ראיונות, תצפיות וסיפורים (Connelly & Clandinin, 1999; Elbaz-Luwisch, 2007).

”הנרטיב הוא הצורה המתאימה ביותר למתן ביטוי מבפנים לידע של אנשי חינוך על עשייתם” (אלבז-לוביש, 2001: 148).

בסיפורי מורים עלילה, דמויות והתרחשויות בעלות תמות משותפות, המסמלות את המתרחש במערכת החינוך. לתמות אלו היבטים פדגוגיים, חברתיים, תרבותיים ומערכתיים, המאפיינים את המתרחש בעולם ההוראה - מאחורי דלת הכיתה, במסדרון, בחדר המורים ובהפסקה. תמות אלו עוסקות בדרכי הוראה מגוונות, בשונות הקיימת בלמידה, באקלים התרבותי, בשיח החינוכי בחדר המורים, בבחינת גבולות הסמכות המקצועית של המורה, ביחסי הגומלין שבין עולמו הפרטי של המורה לבין עולמו המקצועי ועוד.

אגף התמחות וכניסה להוראה במינהל הכשרה ופיתוח מקצועי במשרד החינוך עורך מדי שנה את תחרות הסיפורים. האגף כינס עד היום מאות סיפורים אותנטיים, המאפשרים למורים, לסטודנטים, לבעלי תפקידים ולאחרים להציץ אל מאחורי דלת הכיתה ולשמוע את קולותיהם של המתמחים, כפי שהם חווים את המציאות. הסיפורים אינם משמשים רק עדות למתרחש בתהליכי הכניסה למקצוע מנקודת מבטם של המורים המתחילים, אלא גם מלמדים על תהליך הכניסה למקצוע בהיבט הארגוני-מערכתי.

כותבי הסיפורים הם מתמחים, בוגרי המכללות האקדמיות לחינוך ובוגרי המחלקות להכשרת מורים באוניברסיטאות, מכל המגזרים: מהחינוך הממלכתי, מהחינוך הממלכתי-דתי ומהחינוך הערבי. תחרות הסיפורים מאפשרת למתמחה לא רק לחוות את הנעשה בשנת ההתמחות, אלא גם לכתוב אותו כסיפור. תהליך הכתיבה מאפשר לכותב להעביר רעיונות, מסרים, מחשבות, ערכים ומאויים מנקודת מבטו שלו, ובכך מעצים ומחזק את המורה החדש, החושף את יכולותיו ואת אישיותו. הכתיבה מתאפיינת בארגון המציאות והמחשבה ובניסיון לשתף את האחר - הקורא - במציאות הסובייקטיבית של הכותב. חשיפתו של הסיפור הכתוב, העובר מהמרחב הפרטי, החד-פעמי, אל המרחב הציבורי, אל המציאות האוניברסלית, נותנת תוקף קיומי לכותב ולסיפור. חשיפה זו יוצרת הנכחה של המציאות ושל אירועים סמויים ולעתים אף מושתקים.

מגוון הסיפורים חשף בפנינו את העובדה כי למרות השונות בביטוי הספרותי, רב המשותף בתהליך ההתמודדות של כל עובדי ההוראה החדשים באשר הם. בסיפורים שלפנינו בשנה זו עוסקים הכותבים בהתמודדות עם כיתות מורכבות ומאתגרות שהם מבקשים לקדםם ובהתמודדות עם הפרט -

היחיד הזקוק לסיוע ולשינוי במצבו; בכמה סיפורים הכותבים יוצרים אנלוגיה בין התכנים הנלמדים לבין המציאות שהם חווים בשיעור; סיפורים אחרים מתארים את המציאות החינוכית מנקודת מבטם של הילדים; סיפורים נוספים משקפים התלבטויות אתיות מקצועיות; ויש גם סיפורים המתארים את גן הילדים על מרכיביו השונים. ניכר שהמורים המתחילים מבקשים לא רק להסתגל למערכת, אלא להיות חוד החנית בתהליך השינוי וביצירת הסתכלות מקורית ושונה על ילדים, על דרכי הוראה ועל התנהלות מול גורמים שונים. מוקד עבודת ההוראה הוא בדיאלוג תוכני המתקיים בין התלמידים למורה, אלא שמעבר לדלת הכיתה מתקיימת מציאות מקצועית מורכבת הרבה יותר, הכוללת יחסים עם הנהלה, קשרים עם עמיתים הכנת התכנים להוראה ועוד. ההוראה היא מלאכת ניצוח על מכלול של רכיבים. יתר על כן, היא גם דורשת תשתית ותנאים מקדימים, כמו ספרים, מחברות, מחשבים, חשמל למחשב ולמכונת הצילום, כיסאות לשיבה ועוד.

כותרת הסיפור "אני שומע משהו נופל" היא ציטוט הלקוח משירו של נתן זך, ובו נער מתמודד עם אובדן משמעותי. המורה המתחיל מנסה לכאורה להתמודד רק עם מכונת צילום. היא אמורה לאפשר לו להדפיס דפים מצולמים לשירו של נתן זך "אני שומע משהו נופל". באמצעות הפריט הטכני הזה הוא מקווה ליצור קשר ראשוני עם תלמידי הכיתה. המורה נאבק במכונת הצילום, ההופכת באותם רגעים קריטיים סמל לקיומו הראשוני ההשרדותי. הוא נתקל בכשלים טכניים חוזרים וחס כי אינו יכול למכונת הצילום הבוגדנית. באנלוגיה לשיר, הוא מבקש נחמה בחפשו את הדרך לכיתה. גם הסיפור "חורבן, גלות וגאולה" הוא טקסט לימודי המשמש השראה לסיפור ומסמל את המהפך שמתרחש במהלך השנה. באמצעות התכתבות במייל בין המורה מיכל - מרכזת תנ"ך, לבין שי - מורה המתמחה במקצוע, נחשפים הקשיים והאתגרים של המורה המתחיל. המורה מלמד ב"ב-3, כיתה קשה, שנאמר לו לגביה: "לא משנה מה תעשה עם י"ב-3, זו תהיה הצלחה". כך קורה לעתים שנוהגים להפנות את המורים המתחילים דווקא לאותן כיתות שלכאורה לא צפוי להתרחש בהן נזק רב כי הן ממילא נחשבות "כיתות אבודות". שי הוא מורה מתחיל שאינו נרתע ואינו מתייאש: "זו אמירה עצובה ומיאיאשת, אבל האמת שאותי היא מאוד מרגיעה". הוא מבין במהלך השנה שתכנית הלימודים מתגמדת לעומת הצורך ביחס אישי ובקשר אישי עם התלמידים המתבגרים, שהשלימו עם מר גורלם: "התחושה שהכיתה שלהם היא פח זבל בית ספרי

ושכולם, אבל כולם, שונאים אותם". הוא יוזם עמם שיחות אישיות ומבקש ליצור קשר אישי, שמעולם לא היה להם בין כותלי בית הספר, ובכך מקווה ליצור מהפך בתחושותיהם, בבחינת "מחורבן גלות לגאולה".

"סיפור מקרה" אחר עוסק אף הוא בשאלה של הוראת תכנים. שיעורי היסטוריה העוסקים בעבר משמשים לא אחת לבחינת המציאות בהווה. מורה להיסטוריה בכיתה י"א מלמד ביישוב קרוב לירושלים, מעבר לקו הירוק. תלמידיו אינם מגלים מעורבות ועניין רב בלמידה. אולם שיעור ההיסטוריה על תקופת השואה מצליח להצית ויכוח ולשמש זירת מאבק על דעות פוליטיות. בתוך כך המורה מבקש לא רק ללמד פרק בהיסטוריה אלא לחנך את התלמידים לערכים אנושיים אוניברסליים: "מבלי לחשוב [...] פצחתי בנאום תוכחה נרגש על גזענות ועל תוצאותיה הנוראות, ועל כך שדווקא עלינו, יהודים שסבלו מגזענות ללא הרף לכל אורך ההיסטוריה, מוטלת החובה להניף את דגל הנאורות, הסבלנות והשלום כלפי העולם, ובמיוחד כלפי שכנינו". "סיפור מקרה" הוא סיפור מעורר מחשבה מחודשת על אודות סובלנות כלפי שונות, הנעה במקביל בין עולמם התרבותי-חברתי של התלמידים לבין אמונות ודעות הרווחות בקרב המורים המלמדים.

שימוש בתוכן ספרותי נוסף מתקיים גם בסיפור "לתת ולקחת", על יסוד השיר של שלמה ארצי ודודו טסה. באמצעות התכנים העולים בשורות השיר מתארת מורה לחינוך גופני את יחסיה עם תלמידים והורים. היא מפרטת את הקשיים של השנה באמצעות שילוב מילות השיר: "אדם צריך שתהיה לו מילה, / קצת מקום בעולם, / אהבה לא נשכחת. / וקול אמיתי לתפילה, / ורגע מושלם, / כדי לתת ולקחת, / ולא... לפחד מהפחד". היא טרודה ב"לתת" לתלמידים מכל עולמה, ובה בעת לומדת "לקחת" מהמציאות המורכבת שלה כמורה מתחילה. היא בוחנת את זיכרונותיה כתלמידה שובבה ומתארת את השקעתה בשנת ההתמחות: היא מטמיעה ערכים, דוגלת בחברות ובשיתוף ולא מוכנה "לעבור לסדר היום" אם תלמיד זה או אחר נפגע או מרגיש לא בנוח. היא מסכמת את חוויית השנה שלה כהליך של למידה שבו "לא משנה באיזה קושי אתקל, אסור לי אף פעם לוותר ולהרים ידיים", ומוצאת בתוכה קול אמיתי לתפילה, ממש כמו בשיר.

התמודדות עם בעיות משמעת מתוארות לסירוגין כבעיות של כלל הכיתה או כהתמודדות עם הילד היחיד המפריע. בשלושה סיפורים מוצגת עבודת המורה מול כיתה מאתגרת: מורה מתחיל מספר על "ערב כיתה" שערך לקראת

סוף השנה בגן ציבורי. הערב משמש כזירה ליצירת קשרים בלתי פורמליים בין המורה לתלמידים. הוא מתאר את ההזדמנויות שערב זה מגלם בחובו להיכרות הדדית מנקודות מבט שונות. כך למשל התלמידים מציעים למורה סיגריה, תלמידים שקטים ופסיביים מתגלים כפעילים וחרוצים, ויש גם את אלה הבורחים ללגום מהאלכוהול. ערב הכיתה חושף למורה ולקורא קבוצה של תלמידים - נערים בסיכון שלומדים מעט, אך בעיקר חושף את המורה כמי שמבקש לחנכם: "אני רוצה להיות להם עוגן של מסגרת, של ערכים, של שיחה ואמון. לא פעם הם כועסים עלי בגלל זה". עם סיום ערב הכיתה הוא דואג לפיזורם הביתה. לאחר שהמורה מגיע הביתה, הוא מקבל מסרון שכל הנערים הגיעו לביתם בבטחה, ומוצא בכך משהו מן הנחמה.

גם הסיפור "סוס משוגע" מתאר כיתה ובה תלמידים רבים הבאים מבתים קשים. הסיפור גדוש בתיאורים על התנהגויות בעייתיות של תלמידים ועל מורה אובד עצות, המנסה לשרוד את השנה. המורה בוחן קלישאות כמו: "אין ילד רע, יש ילד שרע לו", ועל בסיס זה מוסיף: "אין מורה רע, יש מורה שרע לו", ואין כיתה רעה, יש כיתה שרע לה'. ולכיתה ח'8- אכן היה רע. עמי וחבריו ניהלו אותה ביד רמה כשהם מפעילים טרור פסיכולוגי שהורכב משקר, אימים, קללות ודברי לעג שונים - החל ממשחקי מילים אירוניים ומתוחכמים ועד הערות פולשניות, דוקרניות, המוניות; הערות המכניסות את הרחוב לתוך הכיתה באופן דורסני כל כך עד שהמורה אבי היה נשאר פעור פה, המום, אילם. לפעמים גם היו מתעופפות קצת מהלומות, פה קצת דם, שם כסא מתעופף, לא משהו מיוחד..." עם סיום השנה במפגש של היום האחרון מתאר אבי המורה כיצד החליט לפתע לנהוג באופן סמכותי וחד-משמעי. הוא הציב גבול להתנהגויות של הילדים באמצעות "טיפול" באותו תלמיד שהרבה להפריע ולהציק. בתום השנה המורה הכריע: התלמיד עמי חוזר ללא תעודה לביתו הריק.

התמודדות נוספת הקשורה בעיצוב נורמות התנהגויות של כלל הלומדים מתוארת בסיפור "לא מבין על מה ולמה..." המובא מפי חונכת למורה מתמחה. יום שישי, שיעור אחרון של השבוע, המורה המתמחה נכנס לכיתה מלוכלכת. הוא מתעקש לדרוש מהתלמידים שינקו אותה כדי שיוכל לנהל שיעור בסביבה תרבותית. המאבק על ניקיון הכיתה משקף את השקפת עולמם של המעורבים: התלמידים מניחים שיש להשאיר את עבודת הניקיון למנקים, ואילו המורה קורא לנטילת אחריות. "באוירה שנוצרה הבנתי

שעליי לעצור את שטף הטענות של התלמידים. 'הבנתי את טענותיכם [...] אני לא בלש במשטרה [...] בשעה היחידה שיש לי ללמד אני מבקש שתקבלו אחריות כולכם יחדיו על הכיתה שלכם [...] ולא תאפשרו לאחרים ללכלך [...] כעת כולם מנקים, ואין על כך ויכוח. זו האחריות שלכם ככיתה"'. התלמידים מתמרמרים, ובסופו של דבר המורה נוקט עונש חינוכי: "אתם כולכם תקבלו מטלה חינוכית, כפי שהתריתי בשיעור הקודם. כולכם תכתבו במהלך סוף השבוע הזה חיבור". התלמידים ממשיכים להיאבק ומתלוננים בפני ההנהלה והפיקוח, ואלה מטילים על המורה משימה מקבילה משלו - לכתוב על דרכים אפשריות אחרות לטיפול באירוע.

"חיוך של אושר" מדגים את תיקונו האפשרי של היחיד. מורה לחינוך גופני פוגש נער מתבגר, אושר, השקוע כולו בעולם המחשבים וכלל אינו מגלה עניין בתחום הספורט. המורה מחליט שלא לוותר ושואף ליצור מהפך בגישתו של אושר כלפי העולם הגופני. אט-אט, בסבלנות ובעיקשות, הוא מקדם אותו ומעורר בו עניין וסקרנות כשהוא מסתייע בעיסוקיו של הנער: "תחפש באינטרנט מהן ההמלצות החדשות ביותר בנוגע לביצועי תרגילי כוח בבית? הטלתי את הפיתיון הטכנולוגי, ועיניו נדלקו". לאחר מכן המורה מבקש מאושר להדגים בפני תלמידים אחרים את התרגילים, והנער נענה לאתגרים של המורה ומשתף עמו פעולה. אושר הופך לשותף פעיל בשעורי הספורט ולמעשה מסמל את הידוע לנו, שהצלחת התלמיד נותנת תחושה של הצלחה גם למורה, במיוחד כשמדובר במורה מתחיל: "תודה לך", השבתי לו בידיעה שהילד הזה עזר לי למצוא את המטמון האישי שלי לא פחות משעזרתי לו למצוא את שלו".

עבודת ההוראה והשיח המתנהל בין מורים לתלמידים יוצרים במקביל שיח פנימי של המורים. המציאות החיצונית יוצרת השתקפות פנימית אצל המורה. שיח פנימי זה הוא בבואה לשיח שהמורה מנהל בינו לבין עצמו על משמעות מקומו בעולם. פתרון הקשיים והלבטים של התלמיד ושל המורה נוצרים מהדדיות התהליך של השיח הרפלקטיבי. ב"נבוכי המורה" מתבונן מורה להיסטוריה בכיתה י' בהוראה שלו דרך עיני התלמיד יותם. אף על פי שיותם נראה תלמיד רגיל למדי, הוא מצליח לעורר במורהו מבוכה והרהורים על עצם מקומו שלו בהוראה. "כבכל שנה תפס יותם את מקומו בשורות האמצעיות של הכיתה, שהרי החכמים בקדמה והמופרעים מאחורה. והוא סתם באמצע, אך בצד, ליד החלון, שכן הוא אחד שבצד, ולכך יאה לו מקומו".

מורה מחפש צוהר לתלמיד הנודע בקשיי התנהגות. בתחילת הסיפור "צוהר תעשה לנער" מתואר ילד פרוע וחסר גבולות. עם התקדמות הסיפור הילד מתגלה כסגור ומדוכדך. במקביל המורה חושף בגילוי לב את קשייו האישיים בהתרחשויות בביתו עם זוגתו המדוכדכת בעקבות לידה. המורה מבקש לנסות ולהבין את קשייו של הילד בהקשר המשפחתי. הוא פונה אליו בניסיון לפלס דרך ללבו הקישח ומשתף אותו בקורותיו האישיים: "דוד, הקשב היטב. אני אמנם רק המורה שלך, אבל אתה ממש מזכיר לי את מה שקורה לאשתי כבר שנה, ואני ממש מזדהה עם הרגשתך. אבל כדי להבין אותך עד הסוף אני רוצה שתספר לי עליך. אולי אפילו אוכל לעזור לך". ואכן המורה מגלה שלילד קשיים בבית. הוא יוזם ביקור בביתו ומצליח במהלכו לפתוח צוהר קטן לעולמו. הניסיון העיקש של המורה ליצור קשר עם הילד לצד היחס החם שהוא מפגין כלפי דוד מצליחים בסופו של דבר לתת אותותיהם בהתנהגות התלמיד ובהישגיו הלימודיים.

הניסיון להבין את התלמיד היחיד ולפענח את שמתחולל בלבו לא מתנהל רק באמצעות שיח מילולי. בסיפור "המחברת הצנומה" התלמידה רים מציירת מתוך דמינה ציורים במחברתה. המורה לכימיה מנסה להתחקות אחר הסיבה לציורה בסתר, לכך שהיא אינה משתפת בשיעור בגלוי ונחבאת אל הכלים. היא מנסה להתקרב אליה, מעודדת אותה לצייר ולהשתתף בשיעורים. בהמשך מתברר שהוריה של רים נהרגו בתאונת דרכים, והיא חיה עם אחיה הבוגר. במהלך השנה המורה מבחינה בתהליך השינוי שרים עוברת ובשיפור שניכר בתפקודה: "מחסום השתיקה שכבל אותה עת רצתה לדבר עם חברותיה נשבר. עתה היא כבר מצביעה בכיתה, מכינה את הספרים ואת המחברות. אך העמימות עדיין לא עזבה את עיניה הכואבות, אלא כאשר ציירה את לב אמה ונזכרה בה..." אולם באחד הימים נודע למורה שאחיה של רים מכה אותה. היא מחליטה ליזום פנייה ליועצת כדי שזו תנסה לסייע לרים להתמודד עם מכלול קשייה.

חפצים הם דרך לשמר זיכרון, לבטא את מה שאיננו עוד. בסיפור "המטפחת של אימא" מורה מתחילה מארגנת מסיבת סיום. כבר מתחילת השנה היא מגלה שהיא נקשרת לאחת מתלמידותיה באופן מיוחד, ילדה המתגוררות בפנימייה: "הבנתי כי אולי אני, כמורה מתמחה ומתחילה, היחידה שמוצאת את הפנאי להפנות תשומת לב לתלמידה מתוקה זו, לתת לה, להעניק, לדאוג - פעם לספר לשון, פעם לכריך ארוחת עשר, פעם לסייע בשיעורי הבית, פעם

לסתם אוזן קשבת ביום חול ועוד [...]". במסיבת הסיום מחליטה המורה המתחילה לדאוג לה לפריטי לבוש המתאימים לטקס. הילדה מתקשה לוותר על המטפחת שהביאה עמה ושהייתה שייכת לאמה, והמורה ברוב תבונתה מוצאת דרך לשלב את המטפחת במלבושה של הילדה באותו מופע סיום, הנערך מול כל ההורים מלבד שלה.

אסופת הסיפורים מייצגת גם את ההתמודדויות השונות שנדרשות מגננות מתחילות - הן בעבודה עם ילדים והן בעבודת הצוות. הסיפור "הכנפיים של יורי" מספר על ילד צעיר, עולה המשתלב בגן ילדים. הוא בקושי מדבר עברית ועל כן מסתובב כזר בתוך הגן, מתהלך כמנותק ואינו קושר קשרים עם הילדים. הגננת המתחילה מנסה באמצעות ציוריו להיפתח אליו ולהבין את המתרחש בתוכו: "פתחתי את המגירה של יורי, ועשרות דפי נייר נשפכו דרגליי. התיישבתי כדי לבחון אותם ונדהמתי. יורי צייר רק כנפיים: כנפי ציפורים, כנפי מטוסים, כנפי פרפרים, אבל בעיקר את עצמו. ילד עטור כנפיים מכל הסוגים, בכל הצבעים ובכל המצבים". הגננת תוהה מה משמעותן של הכנפיים? יום אחד יורי לא הגיע לגן. הוא הלך לשוטט באזור שמחוצה לו. במאמצים משותפים עם המשטרה הילד נמצא. הסתבר שזה עתה עלה מרוסיה, והוא חווה קשיי הסתגלות ומבקש את נפשו לחזור לארץ מוצאו. הגננת מגייסת את ההורים, ובכוחות משותפים הם מעניקים ליורי את הביטחון, את החום ואת ההגנה הדרושים כדי לסייע לו להשתלב בגן ובמציאות החדשה.

שאלות על אודות התרבות הישראלית המורכבת עולות גם בסיפור "ימים לאומיים". בגן ילדים דו- לשוני, המורכב מילדים יהודים וערבים שמתחנכים יחדיו, מתלבטות הגננות כיצד לחגוג ולציין את הימים הלאומיים של כולם. לקראת יום העצמאות "פינת הלאום" שעל אחד הקירות מתקשטת דגלים. לפתע נכנס אחד האבות ומצייר על המפה התלויה את השגותיו הפוליטיות. התערבות זו יוצרת מיד אי-שקט בין הגננות בגן, והגננת מוסיפה להתחבט אשר להתנהלותה סביב אותו אירוע: "אני עדיין מתלבטת אם החלטתי לבקש מהבנות הערביות לא לדבר על מה שאירע הייתה נכונה. אולי הייתי צריכה להתעלם מאותה שיחה שהן ניהלו ביניהן במטבח, הרי מותר להן להביע את דעתן. אולי דווקא הייתי צריכה לדבר עם נעימה ולשאל לדעתה [...] הפעם אני לא בטוחה... האומנם פעלתי נכון?"

מערכת היחסים בין צוות העובדות בגן הילדים יכולות לעתים להידמות למערכת זוגית, כזו הכרוכה ביחסים של מסירות ונתינה לצד מתחים ואי-

שקט. הסיפור "כמו בעל ואישה" מתאר באופן אותנטי התנסות של גננת מתחילה המחפשת את דרכה בסבך היחסים הללו: "אני מרגישה שחדווה היא כמו עוד ילדה בגן שמצריכה יכולות הכלה, תשומת לב, הקשבה, ליטוף, חיזוק. אלא שאפילו לילד בגן אני יכולה להסביר את אופן החשיבה שלי, ואף על פי שהוא שונה משלו, הוא יקשיב ואולי אפילו (השם ישמור) יקבל את הסברי". במהלך השנה הגננת המתחילה לומדת לעבוד עם ילדי הגן, אך יותר מכול היא לומדת לעבוד בצוות ומבינה כי לעתים המציאות היא הרבה יותר מורכבת מכפי שנדמה לנו בתחילה, וכמו בכל מערכת יחסים לכל צד יש את הגרסה שלו ואת האמת שלו.

מה הם המקורות המניעים את המורה להיות מורה? הבחירה המקצועית בהוראה מעסיקה את המורים לאחר סיום הלימודים, והחיפוש נמשך גם בתחילת דרכם בהוראה. "להיות או לא להיות מורה" זו שאלה המעוררת בהם מצבור של שאלות על אודות זהותם המקצועית (דביר ושץ-אופנהיימר 2011). הסיפור "הגמול המשתלם" מספר את סיפורה של מורה מתחילה המשתפת בהתחבטויותיה ובלבטיה בשאלת בחירת המקצוע. היא מעלה ספקות בדבר מהות ההוראה והקשר שלה למקצוע, לילדים, למערכת, לערכים: "ואני בכלל הלכתי ללמוד מחול באקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים כי אני אוהבת לרקוד. למעשה, אני אמנית! אז אני אמנית או מורה? זה יכול בכלל להיות ביחד - אמנות והוראה!?" לאט-לאט היא מגלה את הפן החינוכי שהוא המשמעותי יותר עבורה: "זהו עניין של קשרים. קשרים בין-אישיים שנרקמים עם נפשות בעולם, שלא במקרה נפגשו ושדרכיהן הצטלבו". הזהות האישית והזהות המקצועית של המורה המתחילה מתגבשות ונרקמות במהלך השנה, וחלק מהספקות נעלם עם התנחמותה ביכולתה לטפח יצירתיות ושמחה בקרב הילדים.

עבודת ההוראה נערכת מאחורי דלת הכיתה. היא מתנהלת בין מורה לתלמידים, ולא תמיד ידוע מה מתרחש שם. על מנת להכיר את המורה המתחיל, וכן כדי ללמוד כיצד ניתן לסייע לו, צופים עמיתים בעבודת ההוראה. "חודשיים אחרי תחילת הסטאז'. הרכזת נכנסת לצפות בי בפעם הראשונה. היא משדרת קור רוח ומקצועיות. נמנעת מלחייך, דבר אשר היא עושה תדיר מחוץ לכותלי בית הספר. אני לחוצה. בכל זאת, זו צפייה ראשונה מתחילת השנה". לאחר צפייה זו היא מתנסה בצפייה נוספת של מפקח בית הספר. גם לאחר הצפייה השנייה היא זוכה לביקורת וחשה שבעצם היא לא

ממששת את עצמה אלא מאמצת הצעות של עמיתים. "על צפיות וציפיות" הוא סיפור אופטימי בסופו של דבר. למרות הביקורות המורה המתחילה לא נואשת ומאמינה בכוחותיה.

בכל שנה הכותב מבטא את ההתנסויות שלו על ידי שימוש במטפורות שונות. אחת הרווחות שבהן היא עבודת שדה או עבודת גינה, כלומר עבודה המתארת את ההוראה כשדה אמיתי. המורה הוא גנן, והצמחים הפורחים הם התלמידים. אחד הסיפורים באסופה זו מדמה את לימוד ההוראה כלימוד על גידול "מלפפונים" - מקורם ההיסטורי, הזנים השונים שמאפיינים אותם והרכיבים הבריאותיים שיש בהם. אך כשהלימוד התאורטי מסתיים, מתחילה עיקר העבודה: "ואז פתאום אתה עומד לבדך, מול השדה. עכשיו, ממש עכשיו ורק עכשיו, ברגע הזה, אתה מתחיל ללמוד באמת מהם מלפפונים".

שלושה סיפורים נוגעים בהיבטים אתיים, שמורים נדרשים להתמודד גם עמם כחלק מעבודתם. בסיפור "חיבוק בטרם זמנו", הכותב בלשון מליצית ובניקוד מלא, מתאר המחבר את חוויותיו כמורה להוראת הלשון. הניגוד בין הלשון המליצית שהוא נוקט בכתיבתו לבין הלשון הנמוכה שבה משתמשים תלמידי בית הספר משקף בצורה סימבולית את הקשיים שעמם הוא מתמודד. סיפור המעשה מתאר את אחת מתלמידותיו אשר עלתה על שולחן הכתיבה בכיתה והחלה לרקוד. המורה ביקש לטפל בהתנהגות הסוררת של התלמידה. הוא הושיט לה את ידו להורידה, ומיד כולם היו כמרקחה. התלמידה התלוננה לפני המנהלת על מגע ידו. באחד הימים, בעקבות קשרים חינוכיים-עסקיים בין חברת הייטק לבית הספר, נתרם אורגן לבית הספר. אותה תלמידה שרקדה על השולחן, זוכה לנגן בו. התלמידה הצטערה על העלילה שרקמה על המורה ללשון וביקשה לתקן את מעשיה. היא אמנם זכתה ממנו לברכת הדרך, אך הפעם, מתוך נקיטת משנה זהירות, ללא לחיצת יד או חלילה חיבוק. כאשר מקלפים מהסיפור את עיטורי הלשון המליצית, עולות סוגיות חינוכיות חשובות על אודות מערכת היחסים שבין מורים לבין תלמידים - גבולות המגע; מה קורה בעקבות מגע של מורה בתלמיד או בתלמידה; ואילו שאלות אתיות המגע הגופני עשוי לגרור אחריו.

הסיפור השני - "המכתב" - מתאר את המפגש של מורה לאנגלית עם תלמידה. היא מציגה יחסי חברות ומסירות רבה להוראה. כמענה לאחת ממטלותיה היא מקבלת מאחד התלמידים מכתב אישי ובו תיאורים של אהבה

סוערת. היא אינה יודעת כיצד לפרשו: "התהיות לא נטשו אותי עד לבוקר המחרת, וייסורי המצפון הוסיפו להעיק עליי. שמא הייתה זו כתיבה אקראית ללא כוונה או כתיבה של נער שובב שאין דוחק למהר ולשפוט אותו. אך אולי זו עזות פנים הדורשת להעמידו במקום". נבוכה היא מוסרת את המכתב למחנך הכיתה. לאחר הפצרות ואיומים רבים של המחנך, נאות התלמיד להשיב ולהגיב. לטענתו, הוא רק ביקש לכתוב מכתב באנגלית לחברה שלו דוברת אנגלית. כיוון שלא ידע כיצד לתקנו, החליט להגישו למורה לאנגלית במסגרת המטלה. הוא סבר שהיא תעבור עליו ותתקנו, וכך הוא יוכל להרהיב עוז ולשלוח לאהובתו מכתב תקין, קריא וראוי. הוא אפשר לעצמו לנהוג כך לאור הנתינה והפתיחות שהמורה לאנגלית הפגינה עם תלמידיה, אך מצא עצמו נפגע מכך אישית בסופו של דבר. סיפור זה משקף דילמה של מורה המתלבטת בשאלה כיצד לנהוג באירוע שקשה לאמוד את כוונתו המוסרית. ההתמחות בהוראה היא שלב הכניסה להוראה שבו המורה המתחיל מלמד בתנאי אמת. הוא בשל להתחיל בעבודת ההוראה ונלהב לקראתה, אלא שכבר בשלב מוקדם זה מתחילה להיווצר תחושה של אי-שוויון. המורה הצעיר חסר הניסיון נתון לחסדם של גורמים שונים במערכת ותלוי בהם כדי להתקבל להתמחות. נושא כאוב זה עולה בסיפור "האל ברא אותנו, ואלינו אנו שבים". זהו הסיפור השלישי העוסק בסוגיה אתית, יתר על כן, הוא מטיח ביקורת קשה במערכת המושחתת. "טורח הסטודנט חסר הישע, יגע ועומל, משקיע בלימודים יומם וליל ומכלה את מיטב כספו. וכאשר כבר פותחים בפניו את השער לעבודה כדי להשתכר, מיד פונים ואומרים לו: 'שלם!' שמירה על תנאי עבודה הוגנים למורים המתחילים עשויה לסייע להשתלבותם המקצועית למשך שנים ארוכות.

הסיפורים מזמנים אפוא דיונים מעמיקים על זהותו המתגבשת של המורה המתחיל במערכת החינוך בארץ. מבחינות רבות הסיפורים מעוררים תקווה וגאווה שמורים מתחילים אלו הם שינהיגו ויעצבו את הדור הבא של התלמידים. קריאה בהם מאפשרת לכותב ולקורא להבין לעומק את מכלול המשמעויות של התפקיד המופלא "להיות מורה".

ד"ר אורנה שץ-אופנהיימר, ד"ר שרה זילברשטרום

ביבליוגרפיה

- דביר, נורית ושץ-אופנהיימר, אורנה (2011). להתבונן במראה: תהליך הבניית הזהות המקצועית של מורות מתחילות כפי שהוא משתקף בסיפוריהן. בתוך אורנה שץ-אופנהיימר, דיצה משכית ושרה זילברשטרום (עורכות), להיות מורה - בנתיב הכניסה להוראה (91-117). תל-אביב: מכון מופ"ת.
- לם, צבי (1973). ההגיונות הסותרים בהוראה. תל-אביב: ספרית פועלים.
- Connelly, F.M., & Clandinin, D.J. (1999). *Shaping a professional identity*. New York & London: Teachers College Press.
- Elbaz-Luwisch, F. (2007). *Studying teachers' lives and experience*. In D. J. Clandinin (Ed.), *Handbook of narrative inquiry, mapping a methodology* (357-382). London-NY: Sage Publications.
- Mishler, E. G. (2004). Historians of the self: Restoring lives, revising identities. *Research in Human Development*, 1(1, 2), 101–121.
- Riessman, C.K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Sage publications.

✍️ חורבן, גלות וגאולה

סותן סורג, האוניברסיטה העברית בירושלים

6/7/2011

שי שלום,

אני מבינה שחנה שיבצה אותך ל"ב-3. אם כן, האם סיפרו לך על הכיתה? מדובר בכיתה לא פשוטה. ברובה תלמידים לא חזקים ופסיביים למדי, קצת בעיות התנהגות. שירי לימדה אותם ב"א וביקשה להפסיק בפסח. מאז לא למדו תנ"ך. עם זאת - מאוד יכול להיות שתצליח ליצור אתם קשר טוב. דומני שקובי יהיה המחנך שלהם, כך שיש עם מי לעבוד. להשתמע, מיכל

29/7/2011

שלום מיכל,

חנה אכן שיבצה אותי ל"ב-3. הבנתי מהדוא"ל הקודם שמצב הכיתה לא משהו. האם הם נמצאים בפיגור בחומר ביחס לכל השכבה? מה זה אומר ביחס לנקודת ההתחלה בתשע"ב? אשמח אם תהיה פגישת צוות בקרוב כדי להפיג מעט את החששות.

המשך חופש נעים,
שי

29/7/2011

שי שלום,

הכיתה לא נמצאת בפיגור, לפחות מבחינת הספק החומר. הם סיימו "חורבן גלות וגאולה". אנחנו מתחילים ב"עלילות הראשית", אחר כך "חוק וחברה" ובסוף שירה. אשלח לך חומרים. בנוגע לישיבת הצוות, כמובן שנקיים אחת כזו. רוב המורות העדיפו באמצע אוגוסט, אתה פנוי?

שבת שלום,
מיכל

18/8/2011

שלום מיכל,

ישיבת הצוות היום הייתה מועילה מאוד. טוב לדעת שיש צוות רציני ואיכותי ולא אצטרך להמציא את הגלגל לקראת כל שיעור. בנוגע להצעה של יעל, נראה לי שאני מעדיף ללמד את י"ב-3 בכל זאת. נכון ש"ב-2 זו כיתה לומדת, איכותית וכמעט ללא בעיות משמעת (לעומת י"ב-3 שמצטיירת כבית קברות למורים צעירים), אבל בשביל תלמידים כמו שיש בי"ב-3 רציתי להיות מורה. חוץ מזה, אני בונה על מה שיעל אמרה: "לא משנה מה תעשה עם י"ב-3, זו תהיה הצלחה". זו אמירה עצובה ומיידית, אבל האמת שאותי היא מאוד מרגיעה.

אוטוטו מתחילים ללמד. איזה פחד...

שי

1/9/2011

שלום שי,

איך היה השיעור הראשון בי"ב-3? מחכה לשמוע.

מיכל

1/9/2011

שלום מיכל,

שאלה טובה. לאורך כל השיעור חשבתי על השיר "עדות" של דן פגיס. איך כתוב בשיר?

לא, לא, הם בהחלט היו

בני אדם. ילקוטים, אייפונים, תלבושת (חלקית).

איך להסביר. הם נבראו בצלם.

ולי היה בורא אחר. אני הייתי רוח

שנכנסה דרך הדלת והתעופפה

והתעייפה בחלל במשך שיעור

שלם, חלפה על פניהם כהבל.

בשניות החסד שמבטם הבוחן הצטלב במבטי, ידעתי שהם חושבים לעצמם על הבשר הטרי שנזרק לכיתתם. אבל אני הבטחתי לעצמי לפני שנכנסתי לכיתה: לא אצא מהכיתה באמצע שיעור.

בשיעור שאלתי תלמיד תלמיד מה המטרה שלו השנה, וכולם אמרו להצליח

בבגרות. שאלתי מה זה להצליח. חלקם אמרו 60 וחלקם 70. כולם אמרו שהם מבינים שכדי להצליח הם צריכים להשקיע, להגיע לשיעורים, שיעורי בית וכל זה. בסוף השיעור בא לדבר אתי אורן. הוא אמר שהוא גרוע בתנ"ך אבל רוצה להצליח. מעודד לא?

שיהיה לי בהצלחה,
שי

1/9/2011

מה שלומך?

נשמעת חוויה לא פשוטה. אינני יודעת אם זה ינחם אותך, אך נסה לזכור את הרקע של הכיתה. כשבנו את הכיתות לפני שנתיים ריכזו בכיתה הזו את התלמידים החלשים ביותר כדי שהכיתות האחרות תוכלנה ללמוד. אתה מבין לבד את ההשלכות. בתום השנה הראשונה הגרעין הקשה פורק, ורובו נזרק מבית הספר. הכיתה החליפה מחנך בכל שנה, שלא לדבר על מורים מקצועיים. אם הצלחת להחזיק מעמד בשיעור הראשון, אפשר להיות אופטימיים. מצרפת שני שיעורים על בראשית א.

תעדכן,
מיכל

19/10/2011

שלום מיכל,

היום בשיעור למדנו את אנומה אליש. למדתי את הטקסט בקורס אכדית באוניברסיטה ומאוד התרגשתי ללמדו בכיתה. נכנסתי לשיעור, נעמדתי מולם והתחלתי להקריא באכדית: "אנומה אליש, לא נאבו שאמאו, שאפליש אמאטום, שומא לא זכראת". כשהבנתי שאני היחיד שמקשיב, הפסקתי וניסיתי להסביר להם איזה אדיר זה. שרית הייתה היחידה שהגיבה: "למה אתם מלמדים אותנו את החרא הזה! עאלק בראו את האדם מהדם של קינגו. מה זה השטויות האלה עם המפלצות. למה אתם לא מלמדים תנ"ך כמו שצריך, כמו שלימדו ביסודי?" קפצתי על המציאה ופצחתי במונולוג שתכננתי בראש זמן כה רב: "אי-אפשר ללמוד את התנ"ך מבלי להתחשב בסביבה שהוא נוצר בה..." ושרית? היא חזרה לשחק באייפון. מזל שהצלצול הגיע מוקדם הפעם. שי

21/11/2011

שלום מיכל,

רציתי לשתף אותך במשהו מהיום. לאחרונה ניסיתי למצוא סיבות לכישלונותיי בכיתה ולכך שהשיעורים נראים כמו פוגרום, שאני הקורבן המרכזי. לא מצאתי סיבות, אבל אמרתי שאולי אם הם יכירו אותי טוב יותר, לא יהיה להם נעים להפריע בשיעורים. אז היום, כשהיה לי חלון, ניצלתי את הזמן כדי לערוך שיחות אישיות עם כמה מתלמידי י"ב-3. בהתחלה היה להם מוזר, והם לא ידעו מה לספר, אז סיפרתי על עצמי. לאט לאט בשיחה הם נפתחו וסיפרו על עצמם, תחביבים, משפחה וכו'. דבר אחד משותף עלה בכל השיחות: התחושה שהכיתה שלהם היא פח זבל בית ספרי ושכולם, אבל כולם, שונאים אותם. זה מזעזע בעיניי לחשוב שיש 26 ילדים שבשלוש השנים האחרונות הגיעו לבית הספר בתחושה שהם זבל. ואחר כך אנחנו בתור מורים מתפלאים על המצב של הכיתה. מישהו עשה טעות איומה.

אני כבר לא בטוח שאפשר לתקן...

שי

22/11/2011

שי שלום,

כל הכבוד על היוזמה לשיחות אישיות! אני בטוחה שבהמשך תראה שזה היה מועיל. תראה, בגדול התלמידים צודקים, מה אפשר להגיד להם. האחראים למצב מכירים בטעותם ומכים על חטא. בשכבות אחרות זה כבר לא קורה. נכון שזה לא ישפר את המצב ב"ב-3, אבל תסתכל על הצד החיובי, למדו את הלקח וזה לא יקרה שוב.

תחזיק מעמד,

מיכל

26/01/2012

שלום מיכל,

מבחינת הספק החומר, מצבי בסדר. אני בספק כמה מתלמידי הכיתה יודעים איפה אנחנו בחומר, אבל אני כבר לא בטוח שזה משנה. הבנתי שלא כל התלמידים לומדים, שלא כולם ייבחנו בבחינת הבגרות, וקרוב לוודאי שלא כולם יעברו. הכיתה הזו לא צריכה מישהו שיעביר אותם את הבגרות. בשביל

זה יש להם ספרי מיקוד. הם צריכים שיאהבו אותם, באמת, בלי קשר לציונים או להישגים. הם מחפשים מישהו שלא משנה כמה הם יתעללו בו, הוא יהיה אתם ובשבילם. החלטתי שזה יהיה אני. אני ממש לא המורה המכיל והמחבק, אבל בכיתה הזו, אנסה הכול.

לקינוח, זוכרת את השיחות האישיות? המצב בכיתה נשאר נורא, והיכרותם אתי לא גרמה להם להפריע פחות. אבל קובי המחנך סיפר שתלמידה סיפרה לו שעשיתי שיחות וכמה היא מעריכה את זה. גם זה משהו.

שי

1/2/2012

שלום שי,

התרגשתי מהמייל האחרון. אתה צודק שהם לא צריכים אותנו כדי לעבור את הבגרות, אבל אל תשכח שאנחנו מחויבים גם להוראת המקצוע ולא רק "להיות שם בשבילם". צפיתי בשיעור שלך, ואני סומכת עליך שתדע לשלב. דברי התלמידה על השיחות ממש משמחים.

יישר כוח,

מיכל

8/3/2012

שלום מיכל,

פסח מתקרב, ומראה תלמידים בכיתה הופך נדיר משיעור לשיעור. היום אייל הפריע, וכל פעם שהערתי לו הוא ביקש שאוציא אותו החוצה. כמעט התחנן. אמרתי לו שהוא ילד גדול, ואם הוא לא יכול לשבת בשיעור שייצא לבד. הוא, כמובן, נשאר. חשבתי לעצמי מה עומד מאחורי הישארותו. זה ודאי לא הרצון ללמוד. נדמה לי שהוא "אולף" לכך שתלמידים צריכים להיות בכיתה ולא חשוב מה. הוא כל כך רגיל שכשהוא מפריע מוציאים אותו החוצה, שהוא באמת היה חסר אונים. לפי התנהגותו, אני חייב לזרוק אותו מהכיתה, ובכל זאת אני משאיר אותו בפנים. ממש ראיתי בפניו את המצוקה. אבל החלטתי שבשיעור תנ"ך ב"ב-3 לא אוציא תלמידים החוצה. שלוש שנים הוציאו אותם מכל שיעור אפשרי, וזה לא הפך אותם לתלמידים. אני משלם על זה מחיר בכיתה. אי-אפשר ללמוד.

שבת שלום,

שי

20/3/2012

שי שלום,

לגבי נוכחות התלמידים בכיתה, ככה זה אחרי בגרויות חורף. השנה נגמרת מוקדם מהצפוי. אחרי פסח לא תראה אותם בכלל, כדאי שתחשוב על שיעור סיום. לגבי אייל, אל תהיה כל כך פסימי, אני בטוחה שהוא למד מזה. ואולי יותר חשוב, גם אתה למדת. עוד מעט כשתיגמר השנה, תחשוב על התהליך שעברת עם הכיתה. כמביטה מהצד, זה נראה חיובי.

מיכל

26/4/2012

מיכל שלום,

חשבתי לכתוב לך אחד מהתלמידים מכתב אישי לכבוד סיום השנה. אני יודע שאני לא המחנך ולא אמור לעשות את זה, אבל זו נראית לי דרך טובה. מקסימום, זה לא יעבוד, כמו כל שאר הדברים שניסיתי השנה. אם תהיינה תגובות מיוחדות, אעדכן.

שי

3/5/2012

שלום מיכל,

באמת כתבתי מכתבים, וזה אס-אם-אס שקיבלתי מאחת התלמידות: "שי, תודה רבה על המכתב. ממש יפה. סליחה אם עשיתי משהו לא בסדר במשך השנה, מצטערת. תישאר כמו שאתה. שבת שלום".

השיר המקורי שנתן השראה לכתובת הסיפור:

"עדות", דן פגיס

לא לא: הם בְּהֶחֱלֵט
היו בְּנֵי-אָדָם: מְדִים, מְנַפִּים.
אֵיךְ לְהִסְבִּיר. הם נִבְרָאוּ בְּצֶלֶם.

אֲנִי הֵייתִי צֶלֶל.
לִי הָיָה בּוֹרָא אַחֵר.

וְהוּא בְּחֶסֶדּוֹ לֹא הִשְׁאִיר בִּי מִה שְׂמֹת.
וּבְרַחֲמֵי אֱלֹהִים, עָלִיתִי קָלִיל, פָּחַל,
מְפִיֵס, הֵייתִי אוֹמֵר: מִתְנַצֵּל:
עֵשֶׂן אֶל עֵשֶׂן כֹּל יָכוֹל
שְׂאִין לוֹ גּוֹף וְדָמוֹת.

אני שומע סשהו נופל ✍️

סגן ינון, כרם - סכון לחינוך הומניסטי יהודי במכללה האקדמית לחינוך
ע"ש דוד ילין

באחד מימות הקיץ החוסים עלינו את צלם, התארחתי בבית ספר ממלכתי הממוקם בפרברי תל-אביב. באותם ימים היה עיסוקי העיקרי בלמידת שיטות בהוראת המתמטיקה לגילאי העשרה. עיסוק נאה כשלעצמו, אלא שהשכנות בין שיטות הוראה לחינוך ערכי נוטה לטעמי להיזנח מעט.

"גליה, סליחה על ההפרעה..." אני פונה בעדינות ביום פתיחת השנה, "לא לגמרי הבנתי עם איזו יצירה כדאי להתחיל בכיתות י?"
גליה היא רכזת הספרות בבית הספר והחונכת שלי בשנת ההתמחות. היא גם נסעה לרומא בקיץ.

"אה... אל תדאג, אנחנו עובדים לפי החוברת... אה, נכון, בעצם עוד לא הספקנו לחלק לכולם, אז פשוט תצלם להם איזה שיר יפה", היא מטה מעט את ראשה לאחור, סופקת ידיה וממשיכה לספר לבנות שיחתה: "אוי... והמזרקות בכל כיכר, מקסים! היית פעם ברומא? נהדרת. נהדרת. אה... תכירו, רועי הוא המורה החדש לספרות, כן, נו... אחרי מה שקרה לירונצ'יק... אל תדאג, אתה צעיר, הילדים ימותו עליך".

היא משתהה ואז חוזרת על עצמה בצעקה מהדהדת בכל חדר המורים: "ימותו עליך!"

מתחמק מן המבטים אני חוצה את חדר המורים לפינתו השקטה ביותר, ליד שלושה מחשבים מקרטעים, מכונת צילום ועיתון מורם, המסתיר דמות בלתי-מזוהה. נותרה שעה עד לשיעור הראשון, אך כל המערכים שהכנתי מבוססים על חוברת היצירות שטרם חולקה לתלמידים. אני מפשפש בקלסר שבתיקי ומוצא עותק של דף עבודה עם השיר "אני שומע משהו נופל" מאת נתן זך. אחת המורות צועדת לאטה למכונת הצילום, מניחה דף מתחת למכסה ולוחצת על הכפתור הירוק. מהמכונה בוקע המהום נעים וכארבעים העתקים נפלטים ממנה. המורה אוספת אותם, לא שוכחת את הדף המקורי ומתרחקת.

זה לא נראה מסובך, אז אני שם את הדף במקום המיועד לו ולוחץ על הכפתור הירוק. שום דבר לא קורה. מה? למה? על המסך הקטן כתוב "שגיאה". אני לוחץ שוב על הכפתור, אשר שינה צבעו לצהוב מדאיג, והתוצאה דומה: "שגיאה".

סליחה, אתה יודע אולי למה המכונה לא עובדת? אני שואל את העיתון המורם שלידי. אוקיי, לנסות פשוט לפתוח ולסגור את הדלת של המכונה? בדרך כלל אני טוב בדברים האלה, אבל היום, אתה יודע... טוב, אנסה. אני פותח וסוגר את הדלת, אך הכפתור עדיין צהוב. ללא תקווה אני לוחץ עליו שוב. "שגיאה". רגע, יש כאן כפתור קטן שסימן שאלה מצויר עליו. אני לוחץ. "נגמר הנייר". אה... בסך הכול צריך להוסיף דפים. אני נרגע ופונה לעיתון: סליחה, אתה יודע איפה אפשר להשיג נייר? במזכירות? תודה.

המזכירות טרודות בענייני פתיחת השנה ואינן מביטות לכיווני.

"סליחה, סליחה", אני מגביר קמעה את קולי.

"סליחה, שלום, אני רועי... כן, מורה חדש, איפה יש בבקשה נייר למכונת צילום?"

באטיות אין קץ מסובבת אחת המזכירות את הכיסא, קמה בכבודת וניגשת אל ארון סמוך. מן הארון היא שולפת מפתח, צועדת עמו לחדר האחורי ושבה משם עם חבילה גדולה. בעודי ממהר בחזרה למכונה מהדהדות במסדרון מילות עידוד מאיימות: "שיהיה בהצלחה... חה, חה, חה".

אני מכניס את הנייר ומביט בחשדנות ובתקווה בכפתור הצהוב. הללויה. הוא חזר לצבעו הירוק. לחיצה. צלילי קרקור וקרקוש נשמעים מקרבי מכונת הצילום, ו"אני שומע משהו נופל" מרחף לו מבטן המכונה אל המדף שמצדה השמאלי. הידד. עכשיו, איפה הכפתור של הכמות? הנה. ועוד לחיצה. המכונה משמיעה קצת יותר קרקושים, ואז "אני שומע משהו נופל" גולש דף אחר דף כמעשה קסם אל מדף המכונה. אושר גדול מציף אותי ומלבי פורצת תקווה לעתיד טוב יותר לחינוך במדינת ישראל. במבט מלא גאווה עצמית אני סוקר את חדר המורים המלא מפה לאוזן.

לפתע, קול חבטה מכני בוקע מן המכונה, ושארית הפלטה מרחפת בצורת דף חצי מודפס אל ראש חבילת ההעתקים. אוי לא, הכפתור שינה צבעו לאדום. למה אדום? אני לוחץ שוב על הכפתור, והמסך הקטן מראה: "שגיאה". למה? אבל למה עכשיו? מה עשיתי רע? איזה כישלון אני, בחיים לא אצליח להיות

מורה, וכל החינוך במדינה הזאת בזבל, והכול דפוק כאן, ואני עוזב את הארץ עכשיו... סליחה, אני מצטער להפריע לך עם העיתון שוב, אבל הבאתי דפים מהמזכירות ואפילו הצלחתי לצלם כמה עותקים, אבל עכשיו פתאום הכול נתקע, ושוב יש שגיאה, והכפתור אדום. כן, נכון, ללחוץ על הסימן שאלה... הוא כותב שהנייר נתקע. אז לפתוח ולסגור שוב? אין לך רעיון אחר? טוב, אנסה, תודה.

אני פועל כדברי העיתון, אך אין שינוי. ללא בררה אני פותח שוב את דלת המכונה, והפעם מתכופף ומביט בחלקים בניסיון לבייש אותם לכדי מאמץ. מה אתכם, בשבילי, לא תשקיעו קצת? שתיקה. אדם נגד מכונה. האויב שמולי - כשבעה רובוטיקים עקשנים מפלסטיק שחור. כל אחד מסומן באות לועזית גדולה. אני מושך בידית של אחד מהם. להפתעתי הוא נחלץ ממקומו, ואני מניח אותו ליד העיתון. כך אני שולף שלושה חלקים נוספים ואז מבחין בפיסת נייר מבצבצת מסדק בין רכיבי המכונה האחרים. אני מושך בחוזקה את הנייר אך ללא הועיל. סליחה, אתה יודע מה עושים כשהמכונה מקולקלת? כן... כבר ניסיתי לפתוח ולסגור את הדלת. אה, לשאול את יודית, בסדר, כן, אין בעיה, רק מי זאת יודית?

ברחבי הבניין מתנגן הצלצול להפסקה. עשר דקות לשיעור, ואני מחיש צעדי בדרכי לחדר השירות. אין מענה אף שאני מקיש על הדלת בכוח הולך וגובר. אביב, מורה צעיר ומוערך, מתקרב ושואל מה רצוני. אני מסביר לו במהירות ומציע כי במקום דף העבודה אשוחח עם התלמידים על ספרים שקראו בחופשה. אביב מקשיח את פניו ומדבר בקול נמוך וברור: "רועי, תקשיב לי ותקשיב לי טוב. השיעור הראשון הוא הכי חשוב בכל השנה, ואם לא תפגין ביטחון היום, אז כל השנה הם ירכבו עליך". הו, לא, אני חושב.

והוא מוסיף: "הו, כן, נראה לך שהלימודים בתעודת הוראה הכינו אותך, ואתה יודע מה עומד להתחולל שם. תשמע לי, ברגע שתיכנס לא תבין פתאום איפה אתה. תהיה בהלם, וכל הטרוריסטים הקטנים האלו יתקפו אותך בלי הבחנה מאין-ספור מוקדים שונים. ואז מה אתה עושה? איפה תסתתר? לאן תברח? מהשיעור הראשון שלי יצאתי בוכה אחרי ארבע עשרה דקות, ואני עוד הייתי בסיירת". הוא משתק לרגע וממשיך: "שמע לי, אתה חייב לחלק דף עבודה. ככה אתה מבלבל אותם. כל אחד מהם עם הראש במחילה שלו, והם לא יכולים

להתאחד נגדך. אתה שומע, אתה חייב לצלם את הדף הזה כאילו החיים שלך תלויים בכך. ואל תשכח, הכי חשוב, להיכנס לכיתה עם הרבה ביטחון".

אל אלוהים, אני אבוד.

אני רץ בחזרה למכונת הצילום, מתכופף ליד הדלת הפתוחה ומושך בפיסת הנייר הקטנה שתקועה בפנים בכל כוחי.

"הלו, הלו, מה אתה עושה?"

מאחורי גבי נשמע קול אישה עצבני. אני מסתובב ומבחין בכפכפים, חלוק לבן ועיניים המסתכלות עליי בבוז: "מה, אתה חדש פה? שלום, אני יודית. אל תעשה את הדברים האלו לבד, אם צריך אז תבוא לחדר שירות, תקרא לי ואני כבר אסדר את זה".

כמובן. אני מוותר על ההסבר הארוך ושואל אם היא יכולה לעזור לי. יודית שולחת מכה חצי עדינה לאזור מסוים במכונה, ולפתע הכפתור העגול מחליף צבע מאדום לצהוב. היא מחזירה את כל חלקי המכונה למקומם, סוגרת את הדלת, והכפתור חוזר לצבעו הירוק המבטיח. אם פניי לא היו מכוסות באבקת דיו, ודאי ניתן היה לראות שגם אליהן שב צבען הבריא.

"כמה אתה רוצה לצלם?" שואלת המושיעה. "מה? 37? אתה לא יכול לצלם כל כך הרבה. שנה שעברה חרגנו מהמכסה, והשנה כל הצילומים צריכים לעבור אישור מסודר".

"אבל..." אני מנסה לחשוב מה לומר, מלשין על המורה הקודמת שצילמה, שוטח את כל מסכת הייסורים שעברתי ומסביר כמה חשוב שאתן דף עבודה כי אחרת אין לי סיכוי מול הטרוריסטים המאוחדים.

"אני מצטערת", אומרת יודית והולכת.

מהרמקולים בוקע צלצול הכניסה לשיעור, ואני שומע משהו נופל...

מיואש ומפוחד אני עולה במדרגות, נכנס לכיתה מבלי להסתכל בעיני התלמידים וסוגר את הדלת מאחוריי. אני מוציא מהתיק את רשימת הנוכחות ומתחיל להקריא שמות ברחש הכללי. רוני, גיל, גיא, ספיר, עדן, עמית, עמית? עמית, היושבת בשורה הראשונה, מסתובבת אליי, מפתיעה אותי ואומרת שהיא אוהבת ספרות.

"מה נלמד היום?" היא שואלת.

אני משיב כי רציתי שנלמד שיר ביחד, אבל לא הצלחתי לצלם אותו.

"אתה רוצה שאני אנסה?"

”כן”, אני עונה ומצפה שהיא תיקח את הדף ותישרף אֶתוּ בגיהנום הבוער שלמטה.

לפני שאני מסיים להקריא את שמות שאר התלמידים, היא חוזרת עם חבילת דפים ובטבעיות שואלת: ”לחלק לכיתה?”

השיר המקורי שנתן השראה לכתיבת הסיפור:

”אני שומע משהו נופל”, נתן זך

אני שומע משהו נופל, אמר הרוח.
שום דבר, זה רק הרוח, הרגיעה האם.

גם אתה אשם וגם הוא אשם, פסק השופט לנאשם.
אדם הוא רק אדם,
הסביר הרופא לבני המשפחה הנדהמים.

אבל מדוע, מדוע, שאל את עצמו הנער,
לא מאמין למראה עיניו.

מי שאינו גר בעמק גר בהר
קבע המורה לידיעת הארץ
ללא קשי נכר.

אבל רק הרוח ששמת את התפוח הוא זכר
מה שהעלימה מבנה האם:

שלעולם, לעולם, לעולם לא יהיה לו מנחם.

יסוים לאוסיים ✍️

יסוים סקירה, הסכללה האקדסוים לחינוך ע"ש קיי באר שבע

זו השנה הראשונה שלי בגן הדו-לשוני. כבר עם כניסתי לעבודה עלו בי כל מיני מחשבות - איך זה ייראה, מה שונה ומה דומה ממה שחוויתי עד עכשיו. חשבתי שאתקל במקרים "הרגילים". ואכן, מתחילת השנה וכמעט עד סופה הכול היה די דומה, למעט העובדה שאני מנהלת את הגן יחד עם נעימה,

השותפה הערבייה שלי, ומכאן - שבגן שלנו מדברים בשתי שפות, חוגגים את החגים המוסלמיים ואת החגים היהודיים ולומדים להכיר אחד את התרבות של האחר.

כשהתקרבו אלינו הימים הלאומיים (יום האדמה, יום הזיכרון לשואה ולגבורה, יום העצמאות, יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ולנפגעי פעולות האיבה ויום הנכבה), התכנסנו לישיבה. צוות הגננות של שני הגנים, אני ונעימה מהטרום-טרום, פזית ואחלאם מגן הטרום, ליאת המנהלת וניצה המדריכה הפדגוגית. ניצה מחלקת לנו דף, ובו היגדים לגבי הימים הלאומיים הן של היהודים הן של המוסלמים שמדינת ישראל הכירה בהם. התבקשתי להתייחס להיגד הבא: "הורים בבית הספר או בגן שואלים מדוע בנם/בתם צריכים לעמוד בזמן הצפירה ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ונפגעי פעולות האיבה..." אני מסיימת לקרוא את ההיגד בקול רם ועונה: "אני לא מבינה למה הימים האלה כל כך מטרידים את כל מי ששותף בעשייה בגנים ובבית הספר, הרי הורה שרשם את ילדו ללמוד במסגרת דו-לשונית יודע לאן הוא נכנס". ליאת המנהלת עונה לי: "לא תמיד, לפעמים הם מעדיפים להתעלם ברגע ההרשמה מפרטים כאלה ואחרים, העיקר שהילד ילמד במוסד טוב". "התשובה שלי להורה כזה תהיה מאוד ברורה: אנו מדברים על לחיות ביחד, על קבלת השונה, האחר, אנחנו לא בעמדת הזדהות, רק אמפתיה", אני עונה. הישיבה נסתיימה, ואני עדיין לא מבינה מה כל כך מטריד בימים הללו. יום העצמאות מתקרב, ואני ניגשת למחסן להוציא חומרים. בדרך אני נכנסת לגן השכן שלי לגנוב רעיונות. על לוח התוכן ערכה כמו זו שיש לי, תמונות

של שני ילדים, בן ובת אוחזים בדגל ישראל, אבל רגע... איפה הדגל? מצאתי!
מנסה להציץ מבעד לפרחים שהודבקו עליו, עליהם נכתבו ברכות יפהפיות
לרגל יום הולדתה של המדינה.
אני חוזרת לגן שלי, עומדת מול לוח תוכן ריק וחושבת: גם אני צריכה להסתיר
את הדגל שלי? אני מתייעצת עם השותפה שלי, נעימה.
"לי זה לא מפריע. אולי יהיו הורים שיהיה להם מה להגיד", היא אומרת.
אני מביטה שוב בלוח הריק ומבינה את מה שהייתי צריכה להבין לפני חצי
שעה: אני לא מסתירה שום דגל! זה הדגל שלי, זו המדינה שבה אני חיה,
המדינה שבה חיים כל ילדי הגן.
הלוח מקסים. שני ילדים, שני דגלים, מספר השנים - 64 - מקושט בנייר
צבעוני שילדי הגן הכינו, מתנה למדינה. מעל זה לא פחות מעשר יונים לבנות,
כי הרי זה מה שאנחנו רוצים, במיוחד אצלנו - שלום.
עם כל הגאווה הלאומית שהרגשתי באותו רגע, אני ניגשת לסדר את "פינת
הלאום": מפת ארץ ישראל בשתי שפות, תמונות של ראש הממשלה ונשיא
המדינה, סמל המדינה ושרשרת דגלים. אני מוסיפה את הברכות שכתבנו על
בלונים יחד עם הילדים ועוזבת את הגן ליום חופש אחד. במשך כל הנסיעה
חזרה הביתה אני תוהה אם פעלתי נכון, וככל שאני מתקדמת, מתחזקת בי
התחושה שאכן פעלתי כשורה.
ביום רביעי, יומיים אחר כך, אני מגיעה אל הגן בבוקר. אושרית (הסייעת)
ונעימה מספרות לי שאתמול בצהריים (יום שלישי) נערך אצלנו ביקור של
מפקחת הגנים והממונה על הסייעות, ושקיבלנו המון מחמאות על "פינת
הלאום". שוב אותה תחושה, פעלתי נכון.
יום העצמאות עבר, ו"פינת הלאום" עדיין נמצאת בגן. לרגע לא חשבתי
להוריד אותה מהקיר. אני מודה, לא התייעצתי עם אף אחד, אפילו לא עם
נעימה, השותפה שלי.
יום שישי, שבוע לאחר יום העצמאות. אנחנו חוגגים יום הולדת לשני ילדים
בגן. בתום יום ההולדת, הורי הילדים נשארים לדבר בינם לבין עצמם ואני
מתפנה לשוחח עם אחת האימהות בחצר הגן. תוך כדי השהייה בחצר מגיע
זוג הורים נוסף.
אנחנו נכנסים. היום כמעט נגמר, ורוב הילדים כבר הלכו הביתה. פזית, הגננת
מהגן השכן, קוראת לי. היא נסערת.
"מה קרה, הכול בסדר?" אני שואלת.

"לא ממש", היא עונה. "אני נמצאת בתוך חלל הגן, ופתאום נכנס אבא, אני לא מכירה אותו. אני רואה שהוא מחזיק ביד טוש, ניגש ל'פינת הלאום' ומתחיל לצייר על מפת המדינה. שאלתי אותו מה הוא עושה. 'מצייר גבולות', הוא עונה. בהתחלה לא הבנתי על אילו גבולות הוא מדבר. אולי המפה שלי ישנה. 'אילו גבולות? גבולות 67!' הוא עונה, 'המפה הזאת לא נכונה והילדים שלנו לומדים ממנה!'"

היא משתפת אותי בתחושות שלה ומספרת שהייתה כל כך נסערת עד שהתחילה לרעוד. אני מבינה מיד. זה גיא, אבא של הילה.

"אף אחד לא נוגע לנו בקירות הגן. זו מפת המדינה, וככה 'פינת הלאום' צריכה להיראות", פזית אומרת לגיא.

"עכשיו בואי". היא מובילה אותי לכיוון הגן שלי, אני מתבוננת על המפה המומה. גם אצלנו גבולות המדינה השתנו...

אנחנו מחכות שאחרון הילדים יעזוב את הגן, ואז פזית, עדיין נסערת מעצם המעשה, מתקשרת לניצה, המדריכה הפדגוגית. הנייד שלה על רמקול: "אני לא יכולה לדבר כרגע, תתקשרי בעוד כחצי שעה".

שוב בדרך הביתה אני מנסה להבין מה קרה כרגע בגן. כנראה שאני לא מספיק בקיאה בגיאוגרפיה. אני מגיעה הביתה ומדליקה את המחשב, אני מקלידה בגוגל "גבולות 67". אני חייבת לקרוא קצת, להבין.

בשעה 14:00 אני מקבלת טלפון מליאת המנהלת.

"התקשרתי להתנצל", היא אומרת, "הבנתי שכולכן נסערת, אז דעי לך שניצה [המדריכה] פנתה אליי. הבנתי מה קרה בגן, ואני באמת מתנצלת אם מישהי מכן נפגעה. דיברתי גם עם גיא. הוא מוסר שהוא שותף להתנצלות".

"קודם כול, תודה", אני אומרת. "לא נפגעת. אין לי בעיה עם דעותיו של כל אדם, הבעיה שלי היא עם המעשה עצמו. היום זו 'פינת הלאום', ומחר זו יכולה להיות פינה אחרת שלא מוצא חן בעיניו המסר שהיא מעבירה".

"כן, אבל צריך גם להבין שחייבים להציג את האמת בפני הילדים. המפה היא כלי לימוד", היא עונה לי. "אם יהיה אישור מהפיקוח להחליף את המפה, נעשה את זה. אבל עד אז קיבלנו הוראה ברורה ש'פינת הלאום' צריכה להישאר עם התכנים שכרגע מוצגים בה", אני משיבה. סיימנו את השיחה.

ביום ראשון בבוקר אני נכנסת לגן ומספרת לנעימה על השתלשלות האירועים ביום שישי האחרון. היא אינה מביעה דעה. כבר מורגש מתח, והיום עוד לא התחיל.

לא חולפות חמש דקות וגיא בפתח עם הילה.
"בוקר טוב", אני פונה אליהם.
"התקשרתי אלייך ביום שישי ולא ענית, רציתי להתנצל", אמר.
"זה בסדר", אני אומרת, מקווה לא להיסחף לשיחה.
"צריך להבין", הוא ממשיך, "שאם אנחנו מתעלמים מהגבולות הללו, אנחנו מתעלמים מהפלסטינים".
"כרגע זו המפה שמשרד החינוך אישר עבורנו. אם יתקבל אישור אחר, נחליף את המפה, ואם יש למישהו השגות לגבי זה, יהיה צורך לדון בנושא בדרגים המתאימים", אני מסכמת.
הוא נפרד מהילה ועוזב את הגן. חשבתי שזה נגמר.
בצהריים אתי (הסייעת המשלימה) קוראת לי ומספרת ששמעה את נעימה ואמאל (גננת משלימה ערבייה) מדברות ביניהן במטבח על האירוע ומביעות תמיכה במעשה של גיא. היא מספרת את הדבר גם לפזית (הגננת בגן הסמוך). פזית קוראת לי ומבקשת שנדבר, בנפרד, כל אחת עם השותפה שלה כדי להפסיק את כדור השלג הזה שמתגלגל אצלנו בגן. אני ניגשת לנעימה ומספרת ששמעתי מאתי על השיחה שלה ושל אמאל.
"רק אמרתי ש..." היא מתגוננת.
"אני לא שופטת אותך על הדברים שאמרת. פשוט חשבנו על זה, אני ופזית (הרגשתי סמכותית), שכדאי שמרגע זה לא נדבר על מה שקרה ולא ניתן לאירוע מהסוג הזה להשפיע על האווירה בגן ובמיוחד על היחסים בצוות".

לא דיברנו על זה שוב.
עכשיו אני מבינה למה הימים האלה מטרידים את כולם.

יום שלישי, יומיים אחרי. אני עדיין מתלבטת אם החלטתי לבקש מהבנות הערביות לא לדבר על מה שאירע הייתה נכונה. אולי הייתי צריכה להתעלם מאותה שיחה שהן ניהלו ביניהן במטבח, הרי מותר להן להביע את דעתן. אולי דווקא הייתי צריכה לדבר עם נעימה ולשאול לדעתה. ומה אם מקרה דומה יישנה גם בשנה הבאה?

הפעם אני כבר לא לגמרי בטוחה... האומנם פעלתי נכון?

האל ברא אותנו, ואליו אנו שבים* ✍️

ריהם ג'סאל אל דין נפאע, הסכללה האקדסית הערבית לחיטך - חיפה

הוי, העם העצוב, קרא קדיש על מערכת החינוך המסכנה ביישוב ערבי שלו, אשר אינו יודע מהיכן נגזל ואיך להוסיף ולשתוק... (האל ברא אותנו, ואליו אנו שבים. האל ירחם על מערכת החינוך).

ביישובים ערביים ולא בבתי ספר מערביים יושב לו מנהל עריץ. בא אליו אחד הסטודנטים הצעירים, הרי מי ששואף להגיע לגדולות לא נרדם בלילות; ומי שטורח - מוצא; ומי שדורש סטאז' - שישלם מכיסו! והמינהל חיש יקוצר...
הוי מנהלי בתי הספר הערביים, די! מספיק! גזלתם אותנו, רוקנתם את כיסנו והבאתם אותנו לפשיטת רגל...
טורח הסטודנט חסר הישע, יגע ועומל, משקיע בלימודים יומם וליל ומכלה את מיטב כספו. וכאשר כבר פותחים בפניו את השער לעבודה כדי להשתכר, מיד פונים ואומרים לו: "שלם!"
אמר המנהל הנכבד הראשון: "אם אתה מחפש סטאז', דע שהמקומות כבר מלאים ואוצר המדינה ריק. אתן לך סטאז' בתנאי שלא תדרוש שכר!"
נושא הסטודנט המושפל את תעודתו ואת עצבו (אל תשאלו לפשרו, הרי ניתן להבין אותו) אל פתחו של מנהל יהיר שני. פונה אליו המנהל ואומר לו: "הלא אתה יודע שכולם מחפשים סטאז' והתור מלא מאוד, כמה תהיה מוכן לשלם?"
דוחף הסטודנט את ידו למעמקי כיסו לבדוק שמא יסתייע בידו הדבר, אך מיד נזכר ש"תפרן" הוא ואינו יכול לשלם. נושא את תעודתו ההזויה וחש צעדיו אל פתחו של מנהל שלישי, בתקווה שיחוס על כבודו. מיד פותח זה השלישי בשאלה הישירה: "יש לך פרוטקציה?"

* אמרה שגורה עת מקבלים הודעה על פטירתו של אדם.

הסטודנט מעיף מבט אל תעודתו ובוחר אותה היטב, ואז נזכר שהוא לא למד קורס בשם "יש לך פרוטקציה". חוזר הסטודנט העצוב אל ביתו רכון ראש ומושפל. כאילו ננעצו אלף סכינים בחזהו. נושא באמתחתו את תעודתו, תולה אותה על הקיר הארוך, ובבוקר המחרת אורז את ארגז הכלים שלו. עם מנהל הבניין אינו מרגיש חמור!
כך ובכל יום הולך וגדל מספר פועלי הבניין. הלוואי והמנהל העריץ ישבע יום אחד ויאמר "תודה".

מכאן, הוי עדת המורים, אני קוראת לכם ומשביעה אתכם ביקר לכם, די לנו במושפלים, די לנו בפועלי בניין. כבודנו וזכויותינו על סף קריסה, והקיר הארוך - נמאס לו כבר לשאת תעודות של אנשים אומללים...
הקיצו פעם אחת. לא ננוצל ולא ניגזל! מערכת החינוך קוראת לנו. התלמידים שלנו בבתי הספר הערביים זקוקים ומשוועים לא לפועלי בניין, אלא למורים הנלחמים על כבודם עד נשימתם האחרונה.

...إنا لله وإنا إليه راجعون...

يا أيها الشعب الحزين، اقرأ الفاتحة على روح جهاز التعليم المسكين، في بلد عربي سكين، لا يعلم من أي يُنهش ولا كيف بالصمت يستعين: ((إن لله وإن إليه راجعون، رحم الله جهاز التعليم))

في بلاد عربية وليس في مدارس غربية، مدير جبار يأتيه طالب من الطلاب الصغار ومن طلب العلا سهر الليالي ومن كد وجد ومن طلب الستاج دفع من جيبه والمدير حصد !

يا مدرءا مدارسنا العربية: " بكفي خلص نهبتونا وجيوبنا فلستونا "

يكد الطالب المغلوب على أمره ويكد ويكد، يسهر ويسهر ويدفع ويدفع وعندما يفتحون له الباب ليعمل ولينتفع ولينفع، يقولون له : " ادفع " !

قال المدير المحترم الأول : " إذا كنت تبحث عن الستاج، فالمقاعد قد امتلأت وخزينة الوزارة قد فرغت، وأعطيك "الستاج" ولكن لا تقل لي ادفع!"

يحمل هذا الطالب المقهور شهادته وحرزته ولا تسألوه فإنه معذور، إلى مدير ثان مغرور، فيقول له المدير المستور: " أنت تعلم أن جميعهم يبحثون عن الستاج، والطابور عامر معمور، كم تدفع؟ " يُدخل الطالب يده إلى قلب جيبه ليرى سواء كانت تنفع، فيعلم أنها عاقر لا تستطيع أن تدفع. يحمل شهادته الخائبة إلى مدير ثالث لعله (يُجبر بخاطرو)، فرد الثالث: "عندك واسطة؟"، نظر الطالب إلى شهادته وتفحصها جيداً وتذكر أنه لم يأخذ مساقاً بعنوان " عندك واسطة "، فعاد الطالب الحزين إلى بيته مقهور ومطأطئ الجبين وكأن في صدره ألف سكين يحمل شهادته ويعلقها على الحائط اللعين وفي صباح اليوم التالي يحمل عدته ومعداته، ومع معلم العمار لا يشعر أنه حمار !

هكذا وفي كل يوم يزيد عدد عمال العمار، ولكن يا ليت المدير الجبار يشبع ويقول "عمار"، ومن هنا يا جماعة المعلمين أناديكم وأستحلفكم بأعز ما تملكون كفانا موتى وكفانا شغيلة عمار، إن كرامتنا وحقوقنا على حافة الانهيار والحائط اللعين مل من حمل شهادات الناس المساكين.

هبوا هبة واحدة فلن نُستغل ولن نُنهب بعد فجهاز التعليم يستنجد بنا وطلابنا في المدارس العربية بحاجة ماسة ليس "لشغيلة العمار" بل إلى معلمين يدافعون عن كرامتهم حتى الرمق الأخير !

* كانت هذه هي قصتي مع الستاج والقصة منقولة عن واقع حقيقي بحت.

סיפור סקרה ✍️

אסף ריבל, כרם - סכון לחינוך הומניסטי יהודי במכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין

"בוקר טוב, י"א-1, שמי אסף ואני אלמד אתכם השנה היסטוריה. שמעתי שחלקכם, בעצם חלקכן, לומדות במגמת אמנות. אולי תעזרו לי לנתח את ציורי השמן הבאים שאחלק מיד? מה יש לנו פה? טבע פורח, מעיין זורם, כנסייה קטנה על ראש גבעה, כפר שלו, נהר ושדות מוריקים. יפהפה. איזה אדם לדעתכן צייר ציורים אלו? אדם נחמד? נעים? מוכשר? עדין? רגיש? אוהב טבע? אוהב אנשים?"

מספר תשובות נזרקו בחלל האוויר, ורק ילדה אחת הרימה את אצבעה.

"מה שמך?"

"הדר."

"ומה דעתך על הציורים?"

"הציורים עצמם לא עד כדי כך מרשימים, אבל ברור שהאדם שצייר אותם הוא חנון רציני".

"את זה עוד נברר", השבתי לה וביקשתי ממנה לקרוא בקול רם את הקטע הבא:

וינה הופיעה לנגד עיני באור שונה מקודם. לכל מקום שאליו פניתי, התחלתי לראות יהודים, וככל שהרביתי לראותם, כך הם נעשו יותר ויותר נבדלים בעיני משאר האנושות... תוך זמן קצר נעשיתי מודע יותר מאי פעם לתובנה הגדלה בתוכי באשר לסוג הפעילות שיהודים עוסקים בה בתחומים מסוימים. האם הייתה צורה של זוהמה או של פריצות, בייחוד בחיי התרבות, שלא היה מעורב בה לפחות יהודי אחד? אילו חתכת ולו בזהירות במורסה כזאת, היית מוצא, כמו רימה בתוך גוף נרקב, לעתים מסונוור מן האור הפתאומי – יהודי קטן. (מתוך **מיין קמפף**, היטלר מספר על ביקורו בווינה)

"הייתכן שאותו אדם שצייר ציורי טבע מקסימים ביופיים הוא אותו אדם שכתב את השורות שזה עתה קראנו; אדם שדרדר את העולם למלחמה ארוכה וקשה שגבתה מיליוני קורבנות?"

שתיקה מהוססת משתררת.

מישהו אומר: "זה לא יכול להיות אותו האדם".

אחרת עונה: "בטח שכן, ככה זה משוגעים".

"הוא לא היה משוגע", זועק תלמיד אחר.

מרוצה מההצלחה לעורר ולסקרן את התלמידים לקראת למידה, אני מתחיל להמשיך לספר על היטלר, כשלפתע הדר מפטירה: "חבל שאצלנו אין מנהיג חזק כמוהו, אולי משהו היה מסתדר פה".

נפילה. לתשובה הזו לא ציפיתי. לאן אני ממשיך מכאן? האם להתעלם מההערה באלגנטיות ולהמשיך לפי התכנון המוקדם או להתעכב על העניין ולהוכיח את הדר? הרי אני לא יכול לעבור על הערה שכזו לסדר היום. מה עושים? באיזושהי החלטת ביניים עניתי להדר ואמרתי לה שאני מקווה, ולמעשה משוכנע, שככל שנעמיק את לימודנו היא תיווכח לדעת עד כמה לא הייתה רוצה מנהיג מסוג זה במדינה שלה. לא נראה היה שהדר התרשמה יתר על המידה מתשובתי, אך אני, להוט להספיק את שהכנתי לשיעור, שעטתי קדימה במעלה החומר, מנסה להגיע כבר לאידאולוגיה הנאצית, מנסה להמשיך במומנטום של השיעור.

שבועיים-שלושה חלפו. אני עדיין מנסה להתרגל לבית הספר החדש, לתלמידים, למורים, להנהלה, ובעיקר לעצמי כמורה. מדובר בתיכון אזורי קטן, המאגד בתוכו ילדים מכל יישובי הסביבה. 45 דקות מירושלים, אי שם מעבר לקו הירוק. התלמידים לא עושים לי הנחות, ואין דקה של חסד. בעיות משמעת וגבולות הופכות ללחם חוקי, ונדמה שרק בכיתה י"א-1 אני מצליח בקושי רב למצוא את דרכי אט אט תוך כדי הגרת זיעה.

"אל תיבהל ואל תתייאש", אומרת לי שרה, רכזת השכבה של י"א, כשראתה אותי יושב תשוש בחדר המורים עם כוס קפה שחור מהביל לאחר שש שעות של לימוד ברצף. "התלמידים פה אינם פשוטים, חלקם באים מבתי הרוסים, רובם עם בעיות של קשב וריכוז. תן לזה קצת זמן".

מבולבל מהרגשות האמביוולנטיים כלפי התלמידים אך מעודד קמעה, יצאתי לתורנות החצר לתור אחר מעשנים. בדרכי למחששה "הסודית" פגשתי בהדר,

מיטל ונופר. שלישייה צמודה שנדמה שאינה נפרדת לעולם. ביניהן התבלטה הדר כתלמידה מצטיינת בכיתה, גבוהה, יפה ובעלת ביטחון עצמי רב. נראה היה ממבט בוחן ששיחקה היטב את תפקיד מלכת הכיתה. "כל הכבוד על הציון בבוחן", זרקתי לעברן בעודן ממשיכות בשיחתן החשובה על אלילן החדש, ג'סטין משהו.

למחרת בשעה הראשונה המשכנו ללמוד בכיתה על הרקע לאירועי ליל הבדולח, על מאות בתי הכנסת שנופצו ונשרפו באותו לילה ועל עשרות היהודים שנרצחו בפוגרומים אכזריים בהתפרצות אלימה ומכוונת. תוך כדי כתיבה על הלוח אני שומע את הדר אומרת לנופר, היושבת לצדה, בקול רם מספיק כדי שכל הכיתה תשמע: "הנאצים סך הכול טעו בעם. הם היו צריכים לבחור להשמיד את הערבים".

לא הבנתי איך נערה חכמה, שנראית כה תמימה ועדינה, יכולה להוציא מפיה בשוויון נפש ובקור רוח משפט שמבטא הבנה לפשע נגד האנושות, ולו רק שיופנה כלפי הערבים ולא כלפי היהודים. האם הערבים או כל יצור אנוש באשר

הוא ראוי לגורל האכזר שפקד את היהודים באירופה בזמן שלטון הנאצים? לא יכולתי עוד להבליג ולעבור לסדר היום. לא יכולתי לזרוק איזו הערה סתמית. גם לא רציתי. מבלי לחשוב יתר על המידה, פניתי להדר ולכל הכיתה ופצחתי בנאום תוכחה נרגש על גזענות ועל תוצאותיה הנוראות, ועל כך שדווקא עלינו, יהודים שסבלו מגזענות ללא הרף לכל אורך ההיסטוריה, מוטלת החובה להניף את דגל הנאורות, הסבלנות והשלום כלפי העולם, ובמיוחד כלפי שכנינו:

אך סיימתי את דבריי והדר סיננה: "אני לא מאמינה שהביאו שמאלני ללמד אותנו", ובכך פתחה צוהר לכל הכיתה לבוא חשבון עם ה"שמאלני" שחדר לבית ספר.

הצלצול מצא אותי עומד מול כיתה שעיקר עיסוקה הוא בשאלה אם אני אוהב ערבים ואם אני בעד נסיגה מהשטחים. לא זה מה שתכננתי, לא זה מה שרציתי, אבל לא היה הרבה זמן לחשוב בהפסקה של חמש דקות, וכבר רצתי לכיתה ח' להירגע עם קצת מהפכה תעשייתית. כשאחד התלמידים שאל עם פתיחת השיעור אם אני אוהב ערבים, הבנתי שהמצב חמור. בהפסקה הגדולה כמובן רצתי לשרה, רכזת השכבה, וגוללתי בפניה את סיפור המעשה, החל מההערה הראשונה של הדר וכלה בפיצוץ שהיה בסוף השיעור היום.

שרה האזינה ברוב קשב ולבסוף אמרה: "אני בוודאי לא מצדיקה אמירות והלכי רוח בסגנון אמירתה של הדר, אבל אתה מצדך חייב לזכור היכן ואת מי אתה מלמד. התלמידים האלו נולדו אל תוך מציאות מורכבת של עימות, במיוחד באינתיפאדה השנייה. החשש מפני פינוי אפשרי מרחף כל העת ואינו מוסיף רוגע לתלמידים ואפשרות לשיקול דעת צלול".

אז מה עליי לעשות כעת? שוב התחושה האמביוולנטית כלפי התלמידים השתלטה עליי. כפי שחשתי קושי לכעוס על בעיות המשמעת התכופות בגלל הבתים הקשים שמהם באו, כך אני חש כעת שאולי להדר, מנקודת מבטה, יש סיבה טובה לרצות להתגונן מפני מי שמצטייר בפניה כאויב, מבית ומחוץ.

את השיעור הבא פתחתי בסיפור המפורסם על אותו מפקד נאצי באחד ממחנות ההשמדה שנהג להתקלח במים שחוממו על ידי הקרמטוריומים הסמוכים שפעלו ללא הרף. לא רציתי להגיע לפורנוגרפיה של השואה, אך כן היה חשוב עבורי להסביר להדר ולכל הכיתה עד כמה המדרון חלקלק ועד כמה שנאה לא מובחנת יכולה להעביר אדם על דעתו. איני משוכנע שהצלחתי לשכנע את הדר וחבריה בצדקתי, ככל הנראה היא עדיין רואה בי "שמאלן" ו"תבוסתן". ייתכן, חשבתי לעצמי, שזהו תפקידי החינוכי פה בבית הספר הזה, 45 דקות מירושלים, אי שם מעבר לקו הירוק.

חֲבוּק בְּטָרָם זָמְנוּ (סְפִיר אֶמְתִּי) ✍️

דוד איירי, מכללת לוינסקי לחינוך

ואם לא אַמַּת הִיָּה, ראוי הִיָּה לוֹ, לְסַפּוֹר זֶה, כִּי יִמְצָא.
אךְ הִיָּה גַם הִיָּה, לֹא בְדִיָּה הוּא כִּי אַמַּת לְאַמְתָּהּ. וְאֲנִי,
שְׁחֻלְקִי בְּסַפּוֹר עֵקְרִי בְיוֹתֵר, רָאוּי כִּי אֶהְנֶה מִמֶּנּוּ אֶף
אֲנִי. אֲגִישְׁנוּ אֶפּוֹא כְּמַעֲשֵׂיָהּ הַמְּסַפֶּרֶת בְּלִשׁוֹן שְׁלִישִׁי!
סְפּוֹרוֹ כְּמַעֲשֵׂיָהּ יִקְנֵנִי רְחוּק שֶׁל אֲמָנוּת, יִזְכְּנֵי בְּמַדַּת
רֵאשׁוֹנִיּוּת, וְיִנְעַם עֲשָׂרָה מוֹנִים - זֹאת - עַל פְּנֵי סְפּוֹרוֹ
בְּלִשׁוֹן רֵאשׁוֹן, כְּעֵדוּת שֶׁל חֶשְׁבוֹן, מוֹל שְׁלַחַן-הַחֹקֵר...

מַעֲשֵׂה בְּתַלְמִידָהּ, פֶּרַח, שֵׁם בְּדוּי; מַעֲשֵׂה בְּמוֹרָהּ, נַח, שֵׁם בְּדוּי; וּמַעֲשֵׂה בְּבֵית
סֵפֶר, "קְלָעִים", שֵׁם בְּדוּי, תֵּיכּוֹן פְּרוּבִנְצִיאֲלִי קָטָן, אֲשֶׁר עַל דְּגְלוֹ טוּוּיָה אֶהְבֵּת
הָאָדָם. תְּלַמִּידֵי תֵיכּוֹן אֱלֹה מַעוֹדָם לֹא זָכוּ לְחֶמֶה שֶׁל מַעֲרַכַת הַחֲנוּךְ, וְכִילְדִים
דְּחוּיֵי-חֶלֶב-אֵם - נִתְקַבְּצוּ לָהֶם יַחְדָּיו בְּבֵית-סֵפֶר חוּבְקָה, עִיר מִקְלֵט שְׁכַל דְּרִיָּה
יְאֶהְבוּ: לְרֵאשִׁית בְּתוֹלְדוֹתָם פּוֹגְשִׁים הֵם בְּמוֹרִים עֲתִירֵי-גִּוֹן, חֲדוּרֵי-כְבוֹד-אָדָם,
בְּרוּכֵי-סִבְלָנוּת- אֵין-קֶץ וְחֻצוּבֵי-אֲמוּנָה עִמָּקָה כִּי בְּאַהֲבָה נַחֲרַשׁ אֶת הָעוֹלָם...
וְנַח - אִישׁ-בִּימּוֹת וּמְחוּל, מִמְּשׁוּבְבֵי-הַתִּיאָטְרוֹן - זַעֲקָתָהּ שֶׁל שְׁלִיחוֹת הוֹבִילָתוּ
לְבַחֵר בְּנִתִּיב-חַיִּים תְּמוּהָ בְיוֹתֵר: הוֹרֵאת-הַמְּקַצוֹעַ הַזְּנִיחַ וְהַנּוֹגְדֵנִי בְיוֹתֵר
בְּמַעֲרָכָה הַחֲנוּכִית כְּלָה - הַלִּשׁוֹן הָעֵבְרִית. וַיַּעֲמֵד לוֹ מוֹרָה זֶה מוֹל חֲבוּרַת-נְעָרִים
דְּלִי-רְכוּז וְעֵנִי-קֶשֶׁב אֱלֹה, וְכִמוּ נּוֹקֵעַ עֲתִיד-הָאֲמָה עַל לִשׁוֹן-מֵאֲזִנָּיו יִלְקַח בָּם
תּוֹרָתוֹ עֲתִיקַת-הַיּוֹמִין: בְּלֶהֱבֶה שֶׁל מְבַעְרֵי חֶמֶץ יִנְדֶּה אֶת תֹּאֵר-הַפֶּעַל מֵתֹאֵר-
הַשֵּׁם! בְּמִנּוֹן שֶׁל רוֹקְחִין יִפְרֹט בֵּין תְּמוּרָה מְזֻהָה לְתְּמוּרָה מְפֻרְטָה, וַיֵּשׁ שֶׁהַעִידוֹ
בְּהֵן צְדָקָם כִּי אֶת דְּרִשׁוֹתָיו עַל תְּשׁוּלוֹם-הַדְּגֵשׁ אֲצֵל עֲצוּרֵי הַגְּרוֹן בְּפִעְלִים הַכְּבִדִים
הִיָּה מְטִיף בְּלֶהֱט, כְּנָבִיא-זַעַם בְּכֹכֵר שׁוֹקֶקֶת-מֵאֲמִינִים יְרֵאֵי-אֱהוֹ"י..."

וְהָיוּ מְבִיטִים בּוֹ וְתוֹהִים - הָאֲמֵתִי, אִם בְּדִיָּה הוּא, וַיִּדְעוּ כִּי אִם אֵין אַמַּת הוּא,
רָאוּי הִיָּה לוֹ כִּי יִמְצָא. וְהִנֵּה יִזְכְּרוּ לְפִתְעַ כִּי תְּלַמִּידִים הֵמָּה, וְכִמוֹתָם יִנְהַגּוּ:
פְּקִיעַת-גְּבוּלוֹת, בְּקוֹעַ-סִבְלָנוּת-מוֹרָם, וְיוֹתֵר מְכַל: הַמּוֹר עַל הַרְגַע בּוֹ יִגְבֵר
הַקֶּשׁ עַל הַגֵּב! (וְאֶף עַל פִּי שְׁתִּמְמָהּ, יַחֲכוּ לוֹ בְּכָל יוֹם שְׁיָבוּא...)

וּפְרַח, מַעֲמוּדֵי-הַתּוֹךְ שֶׁל הוּי-בֵית-הַסֵּפֶר, קִנְדָּסֵאִית לַעַת מְצוּא, מְרַהֲבָה
פְּתַע עֲזָה, וְסוּפְקַת לְבַחֵן אוֹתָהּ אֲמוּנָה מִתּוֹלוּגִית בְּעֵנִין זוּג-הֶעֱנִינִים הָעוֹדֶף,

הכמוס בגבו של המורה. ויהי בעודו משלח אלי לוח - מלים אשר רק בינו לבין קונו - פתרון, ותעמד פתע על שלחנה, והנה פוצחת היא במחולות-בטן עטירי סלסולים! ויסב המורה פניו אל הכתה, ותמגנטה עיניהם זו בזו, וזו בזו, ותעגנה משוט, וקפא היקום על צירו.

ויקרב אליה נח - והוא גבה-קומה וחסן משהו - וישלח ידו השמאלית אל ידה הימנית, וישרן - הצידה והלאה מהם, משל היו השנים בתנופת-טנגו טפוסית. כיון שעלי שלחן עומדה, ורימנה מעט מעלה מן השלחן, והיא - משכמו ומעלה מטמרת, עד כי יובילנה אל עברי-פי-פתח, הדלתה. ומעידים המעידים כי כצמד-מחוללי-טנגו היו, שזה אך סימו את להטי מחולם אל קלעי-הבימה, עד ימוגו למחוזות-האפל... וינהר הארוע כלו כמעשה שגור, יפל וינשה מדי יום... הימים ימי-בלע, צרות, לשון רע, וחטא יעלה מן הארץ. בן-יום קורין היו את מניף הטנגו, נושא המחוללת - שנשאה, ונתנה בפרוזדור - לברור אצל ההנהלה. וימסר זוית עדותו, בלשון ראשון כמובן. ותבהירנו המנהלת כי היא שעמדה לו - אף הלינה, ומה לה, להנהלה, בלתי אם תאום גרסאות וצלובן? והנה אך ברך: "ברוך אתה... משען ומבטח לצדיקים" - למען השבע בהן-צדקו! - ויקדימוהו בשבר של רגע: "אכן, עלי שלחן עמדה היא גם עמדה, וחבוק הטנגו הנצח!" איי-פון! דור בני נינים לאלחוט! ואלף מלים תחסכנה...

עברו חלפו ימי זרח, ולילות צלמונא נשתכחו... ולנח נמלץ: ישמרה נא בעתיד מפח יקוש, ומדבר הוות, ומטומנות כפרח, אשר גן לא ירק הוא גנה, בית-לא-בית ביתה, עולם מעולל עולמה, ותמימה אם היתה, כבר איננה...

והזמן את שלו - ובין פרח לבינו צננו העתים, ועיני-השנים שוטטות זו מזו, וזו מזו. נניח מנוח לנח, נשובה לו בבוא זמן... נצפינה מעט אל אזור-התעשייה: בבנין מכבד, קדמתי ורב-קומות, קירותיו ודלתותיו זכוכית אפרורית ועבה - ממקמת חברת-היי-טק ולה מוניטין. ביזמתה המקורית יצרה שפרה (שם בדוי), מנהלת-בית-ספר "קלעים" (שם בדוי) - שדוד קהלתי מקורי ורב-ענין: אחת לשבוע, בימי ג' (יום בדוי), מגעת קבוצה בת-עשרה תלמידים על-מנת לקים מפגש בינם לבין עשרה מעובדי-חברת-ההיי-טק: זהו מפגש חונכות מפעים - בו הם חונים שעור פרטי של ממש - מחונך אישי במדעי החשבון. התלמידים מחכים במשך שבוע שלם ליום בדוי זה, בו יזכו בארוחה חמה ודשנה, כיאה לאולם ההסעדה של חברת-ההיי-טק חובקת עולם. המפגש - פנים אל פנים' - באנשי עבר-המתרס הוא שעור נפלא לחוקרי-לשון-הגוף:

משעשעת התנהלותם של אנשי-ההיי-טק באותם מפגשים בין חניך לחונכו: הם משוים עצמם להתנהלות "עממית", כיאה לעולם-הרחוב, אי-שם, הרחק מעבר למסך-הזכוכית: ג'סטות גופניות מאלצות כטיפיחות קלות בכתפיים, חצאי-אגרופים, תפופי אצבעות על כיסי המכנס, והנהוני-ראש קלילים, כמו היה זה קצב פנימי כלשהו המתנגן בתוכם...

כאן מקבל ספורנו האמתי את בקורה הבלתי-צפוי של ה"דאוס אקס מאכניה" - אלמנט מְכַר מן הטרגדיות הינניות; תרגום: "האל מן המכונה"; הסבר: התערבות בלתי-צפויה של האלים! פרוט: מעל בימות-יון הקלאסית בצעה פניסה מפתיעה של אחד האלים בעזרת מנוף ענק וגבוה שהמחיש את עליונות-האל ואת שמימיותו (זו המכונה!): אל מאלי יון התערב לפתע לטובת-הגבור, נחלץ להתירו מן השבר ולהושיעו מן המצוקה שאליה נקלע! כך נכנס באפן על-טבעי גורם חדש לספור, המשנה את מהלכו. והנה "הדאוס אקס מאכניה" בספורנו האמתי:

היתה המורה סמדר (שם אמתי) נלוית אל התלמידים מדי יום ג' הבדוי - אל המפגש בחיק זכוכיות ההיי-טק, ותהא ממתנת להם שם. לתמה יובילוה רגליה אלי חדר בלתי-מנצל, כמחסן ארעי ישמש. ותנח עינה על אורגנית עזובה ואלמת... ותבונה אלהית שרתה בה אך רגע, והשכילה סמדר לשתק ולאפק את הפרץ - חרף הקשי, עד שיבתה אל בית-הספר. שם תספר את שפירה לגב' שפירה הבדויה, מנהלת בית-הספר...

"מתן בסתר", "תרומה לקהלה", "חדות-הנתינה", "אשר ידבנו לבו"..." יבחר הקורא את הבטוי החביב עליו, סופו: האורגנית הגיעה לבית-הספר - מתנה, תרומת-חברת ההיי-טק! "ואהבת לרעהך כמוך" יכלל כנראה את כל יודעי דבר ונוגעיו...

ונשוב אל נח (שם בדוי): הוא נתקל בקפסת-הקרטון המכילה את האורגנית - נסתרת מאחורי מכונת-השכפול בחדר-המורים. בפגישת אקראי בשפירה, מנהלת-בית-הספר, שאל בתם לבו לפשרה. ספורה של שפירה יצטט בלשון ראשון, עדות צומרת:

פּרַח, תלמידתנו היקרה, נגנה שנים על אורגנית, דוקא בכשרון לא מבטל. זוכר אתה ודאי איך הפתיעה את כלנו בשיירתה המרנשת ביום הזכרון? לא תאמין: לפני כשלוש שנים הסתבר אביה בהמורים, ויום קודר אחד מכר את האורגנית של פרח בתו לכסוי חלק מחובות ההמורים שלו. האמללה בכתה, והוא מצדו הבטיח לה כי תוך ימים

אך מעט יקנה לה אורגנית חדשה, טובה יותר, גדולה יותר, ו'לא צריך לבכות, נסיכה שלי!' חלפו שנים, והילדה אינה מנגנת! ויהי יום, ותגלה סמדר, מורתה, אורגנית נטושה בחברת ההי-טק, וגו'...

פּרַח מְאֹשֶׁרֶת, בְּרוּךְ בּוֹרֵא סְמֵדֵר, בּוֹז לְשֵׁמוֹת הַבְּדוּיִים.
וְתֵהִי יוֹמִים, וַיַּעֲמֵד נֶחַ בְּחֵדֵר הַמּוֹרִים, וְאֵת אֲזֵנוֹ מִבְּשֶׁרֶת נְגִינַת הָאוֹרְגָנִית מִחֵדֵר
הַמְחֻשְׁבִּים הַסְמוּדִי, וְהִיָּה לְעֶצְמוֹ מְחִידָא... וְחֵדֵל הַנְּגוֹן, וּפְתַע נְכֻסָּה פְּרַח לְחֵדֵר
הַמּוֹרִים. עֵינֶיהֶם נוֹעְצוֹת: זוֹ לְחָה, וְזוֹ זוֹגְגָתָא. אֵת רַגַע הַמְּפָגֵשׁ אַעְדִּיף לְסַפֵּר
בְּלִשׁוֹן רֵאשׁוֹן, כְּעֵדוֹת נְקִיָּה, וְחִפָּה מִמְלִיצָה:

הַבְּטָתִי בּוֹ, וְרֵאִיתִי נֶחַ נָטוּ, לֹא מוֹרָה וְלֹא שְׁחָקוּ. עֵינָיו בְּהַקּוֹ שְׁמָחָה,
אֶהְבֶּה, וְאֶשֶׁר גְּדוֹל: 'אִיזָה כִּיף לְרֵאִיתְךָ מְאֹשֶׁרֶת!' אָמַר לִי, 'אִיזָה יִפִּי
אֶת מְנַגְנָת!' עֲנִיתִי לוֹ שְׁשֵׁלֶשׁ שָׁנִים כְּבָר לֹא נִגְנַתִּי, אֲזֵ זַיִפְתִּי קֶצֶת,
וְהוּא עֲנָה לִי שְׁכַמְעֵט לֹא הִבְחִין בְּזַיּוּפִים, וּבְעֶצֶם הוּא לֹא מִכִּיר אֵת
הַשִּׁיר הַזֶּה. רֵאִיתִי שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהַבִּיא לִי חֲבוּק, אֲבָל נִזְהָר. חֲצִי
מִהַמּוֹרִים חֲבָקוּ אוֹתִי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם! רְצִיתִי דְּנִקָּא שְׁגָם הוּא גְבִיא לִי
חֲבוּק, אֲבָל הוּא לֹא הִבִּיא. הוּא בְּטַח זָכַר אֵת הַתְּלוּנָה שְׁלִי עַל הַחֲבוּק
הַהוּא, אֲזֵ, כְּשֶׁרְקָדְתִּי עַל הַשְּׁלַחָן. חֲבוּק בְּטָרָם זְמַנּוּ...

הסטפחת של איסא ✍️

דבורה לאה שסולביץ, שאן - הסכללה האקדמית הדתית לחינוך;
סכללת בית רבקה

שעת שהייה. קירות חדר המורים מספקים חומר רב לקריאה והרהורים. יעל הייתה זו שקרעה את חוט מחשבותי הדקיק:
"המורה", אמרה חצי לי חצי לעצמה, "עדיין אין לי ספר לשון, אני לא יודעת מה יהיה".
התכוונתי לומר ליעל שכאן זה חדר מורים, ולא נכנסים, ואסור, וסגרי... אבל פתאום שמעתי את עצמי עונה בסגנון אחר. באהבה וברוך: "למה אין לך, יעל? עדיין לא השגת? כיצד אני יכולה לעזור לך שבקרוב תגיעי לשיעור כשאת מצוידת בספר?"
זו לא הייתה ההיתקלות הראשונה שלי ביעל, תלמידתי בשיעור עברית, בכיתה ד'. כבר באספה הפדגוגית בפתחת השנה שמעתי כי יעל, יתומה מאם, באה משכונת מצוקה ומבית קשה. אלינו היא מגיעה מפנימייה הממוקמת בסמוך לבית הספר.
"אין דבר כזה לקנות ספרים בפנימייה שלנו".
תשובתה הייתה תמוהה בעיניי.
"יעל, ומה עושות שאר בנות הקבוצה בפנימייה?"
"מקבלות ספרים יד שנייה מרשימות של בית ספר אחר, ולכן יש לי ספר עברית, אבל זה לא הספר שאת ביקשת לקנות..."
עוד דוגמה שהוכיחה לי שוב את המצב העגום שבו נתונה יעל. בכל מאודי רציתי לעזור לה. ידעתי שמורות נוספות במקביל אליי עמוסות ביותר. הבנתי כי אולי אני, כמורה מתמחה ומתחילה, היחידה שמוצאת את הפנאי להפנות תשומת לב לתלמידה מתוקה זו, לתת לה, להעניק, לדאוג - פעם לספר לשון, פעם לכריך ארוחת עשר, פעם לסיוע בשיעורי הבית, פעם לסתם אוזן קשבת ביום חול ועוד. בעיניי, הכול היה נורמה, עד למסיבת הסיום...

כמורה לעברית הוטלה עליי האחריות להפקת מסיבת הסיום: "דלת לעברית". מבחינתי, השלב הראשון היה שיחת הדרכה. עמדתי מול התלמידות בשיעור עברית.

"היום, בנות, נתחיל את ההכנות למסיבת עברית", הכרזתי בחגיגות. "יש! יש!" נשמעו צהלות שמחה מכל עבר.

"בנות, אתן כבר בכיתה ד'", קולי הפך רציני. "בנות גדולות שמסוגלות לקחת אחריות. למסיבת הסיום תשיג כל בת תלבושת לעצמה. אנחנו נתחפש לאנשים מכל העולם, וכך בסיום ההצגה נוכל להמחיש את הייחודיות של שפתנו, לשון הקודש, על פני השפות כולן".

היה נראה לי שהבנות מתחברות לרעיון אפילו יותר מהצפוי. הנחתי להן להתרגש ביניהן, שבינתיים כל אחת תתכנן לעצמה לבוש כלשהו שיתאים לדרישות המסיבה.

"כבר בשיעור הבא אערוך רשימה מסודרת, שבה יצינו שמותיכן ומהי התלבושת שתביאו".

"בטח, כבר עכשיו יש לנו, כבר עכשיו..."

קטעתי אותן. "יכול להיות, בנות. בכל אופן נחכה לשיעור הבא, ודאי עד אז כולן תסתדרנה".

יצאתי בהרגשה טובה. עם צאתי מהשיעור נשמעו אחריי פסיעות דקות, פסיעותיה של יעל.

"המורה, המורה..."

הסתובבתי לאחוריי. בלבי כבר ניחשתי את העתיד להתרחש.

"נראה לי ש..." יעל התקשתה להמשיך. יחד ניגשנו אל חדר צדדי שהיה פנוי ושקט.

"מה קרה, יעל? ספרי. אני מקשיבה ומבטיחה לעזור לך. את יודעת, נכון?" "המורה", תשובתה לא איחרה לבוא, "כל השיעור ישבתי וחשבתי, חיפשתי ונזכרתי בכל מה שהבאתי מהבית, בכל מה שיש לי בארון בפנימייה ו... אין! אין לי שום תלבושת וגם לא תהיה לי עד המסיבה. אני נוסעת הביתה רק בסוף השנה. המורה, מה אני אעשה?" קולה הלך ונשבר "לא תהיה לי תלבושת למסיבה? אני לא רוצה ללבוש את החולצה הזאת והחצאית הזאת", אצבעותיה מורות על תלבושת היום-יום, "אני רוצה משהו מקורי. יפה כזה..." למשמע דבריה חשתי מלוא הזדהות ואמפתיה. רחמי נכמרו, וכמעט לא שמתי לב שהיא בעצם יושבת ומצפה למענה.

”מתוקה”, התעוררתי, ”אל תדאגי, אני אביא לך תלבושת. אנסה לחפש בבית שלי, אולי בבית הוריי. יש לאחיי הקטנים תלבושות מצחיקות שנשארו מפורים, בטח אמצא לך משהו”.

יעל הקשיבה, קצת נרגעה, ולפתע אורו פניה, כאילו הבזיק במוחה רעיון: ”יש לי! יש לי! נזכרתי במשהו. אבל זו תלבושת רק לשים על הראש. זה מין כזו...”
”בסדר”, קטעתי אותה, ”את תביאי משהו לראש, ואני אביא בשבילך עוד חלוק ססגוני. ביחד זה יהיה מושלם”.

ויעל, עדיין כולה נלהבת: ”כן, מטפחת! מטפחת אדומה כזאת, יוצאים ממנה חוטים קטנים. חמודים כאלה. פעם זה היה של אימא זיכרונה לברכה. אני אוהבת להירדם עם זה בלילה. זו תהיה המטפחת שלי במופע. אהיה אישה שבאה מהכפר”, היא סיימה, כולה זוהרת. בעיניה תמונה מושלמת. צלצול.

יעל חזרה בשמחה לכיתה, משאירה אותי מהורהרת.

קשה לי לסמוך הפעם על יעל. הבאתי בחשבון שבוודאי אותה מטפחת שעליה היא חולמת לא תהיה מרשימה או מפוארת במיוחד. אך הילדה כל כך רוצה, לא אמנע זאת ממנה. בהמשך להיכרותי עמה, ידעתי כי היא לא תשכח את פריט הלבוש ותביא אותו למסיבה. נו, אדאג לה לחלוק מתאים... ההכנות הלכו ונשלמו. הזמנות מהודרות נשלחו אל ההורים, והזמנה אחת - לכתובת נוספת, לפנימייה של יעל. כך זה עובד עם המוסד הזה. אין אפשרות להזמין הורים ביולוגיים. הכול מתנהל מול צוות הפנימייה.

הגיע היום הגדול. מסיבת הסיום. הבנות מגיעות בזו אחר זו, חגיגות ונרגשות. אני ממקומי צופה בהן בחיבה ומעט בלחץ. ממתינה ליעל. שק התלבושות שארגנתי עבורה מחכה בחדר המורים. ממש נס, הרהרתי לעצמי, איך בתוך מרתון ההכנות זכרתי לדאוג למבחר תלבושות עבור הילדה הזו. העובדה שנוצר שילוב של כמה אירועים בבית הספר דווקא סייעה לי. במקביל למסיבת העברית, התקיים טקס הסיום של תלמידות כיתה ח', הבוגרות. עבורן הזמננו תלבושות יקרות ומהודרות מחברה בעלת שם. הורשיתי להשתמש במבחר תלבושות אלו עבור יעל. כאשר ראיתי לראשונה את תכולת השק, חשבתי כי כל תלבושת שהייתי מנסה להשיג בעצמי לא הייתה מגיעה לרמת הפריטים האלו, תלבושות של תאטרון אמיתי.

והנה היא באה בריצה מהירה, מאתרת אותי מיד:

"המורה, הנה, זו המטפחת. איפה החלוק?" היא שואלת בעודה מתנשפת. ואני, במקום להתחבר לקצב נשימותיה, נאנחת ארוכות. חשכו עיניי. יעל החזיקה בידיה פיסת בד דהויה, בלויה וקרועה. היו בה יותר חורים מאשר חוטים. נשמתי נשימה עמוקה:

"בואי, תני לי את המטפחת, ואנסה לבדוק איך לשלב אותה בתלבושת בצורה הכי יפה שאפשר, ובינתיים", החזקתי את ידה, "בואי לחדר המורים, מחכה לך שם שק מלא תלבושות. תוכלי לבחור מתוכו כל תלבושת שתרצי". אנחנו צועדות.

"וואו, המורה! מאיפה זה? כמה תלבושות. זה מזכיר לי הצגות גדולות...". היא ממשיכה לנבור ולהתרגש: "את זה! לא, את זה! גם זה יפה. והנה מטפחת... יותר יפה משלי. המורה, אפשר לקחת אותה במקום שלי?" סוף סוף היא תפסה משהו. מטפחת זהובה פרחונית. "בבקשה, יעל", עניתי בנדיבות, "מה שתרצי, אבל מה, תשימי לראשך שתי מטפחות?" שאלתי.

"לא, רק את זו שמצאתי. אבל לא, אני רוצה גם את זו של אימא". היא עצרה רגע והוסיפה: "זה הדבר היחיד שיש לי מאימא שלי. חשוב לי שיראו את זה במסיבה, מסיבה של אימהות". והוסיפה כמעט בלחישת: "אפילו שאימא בכלל לא תהיה כאן..."

השניות נקפו, הזמן רץ. כבר כולם מוכנים. צריך להזדרז. "יש לי רעיון", אמרתי בלא תכנון, "את המטפחת שהבאת נגלגל ונגלגל עד שתתאים לצווארך..."

"ואת זו שמצאתי תקשרי לי על הראש", השלימה יעל את משפט הקסמים. ביד השנייה היא כבר אחזה בסינר תואם שבחרה מהשק. זהו. חשבתי שסיפור התחפושת של יעל נגמר. עם פתיחת המופע יעל נעמדה זוהרת ושמחה. אפשר היה לכבות את האור, ורק היא לבדה הייתה מאירה את החשיכה. אך לפתע, בלי כל הכנה מוקדמת, יעל התקרבה לקצה הבימה ורק אמרה בטבעיות:

"אימהות יקרות, הגעתן לכאן היום לראות את הבנות שלכן בהופעה שלנו. כשהמורה החלה להכין אותנו להופעה זו חשבתי שבעצם לכולן תהיה פה אימא אמיתית שתראה אותן, ומה יהיה אתי? ואז, הבאתי את המטפחת של אימא שלי לתחפושות, והמורה לעברית עזרה לי לקשור אותה יפה כאן (מחזיקה בה) סביב הצוואר. אתן יודעות מה קרה? פתאום הרגשתי שהמורה

שלנו לעברית היא קצת כמו אימא בשבילי. היא הביאה לי תחפושות. היא דאגה לי לספרים. יש לי את אימא שנפטרה והמטפחת שלה פה אתי, ויש לי גם את המורה לעברית, שהיא קצת כמו אימא. נכון כיף לי?" הייתי המומה למשמע דברי הילדה. לא הבנתי כיצד אזרה אומץ וגילתה יוזמה שכזו.

בטקס קבלת התעודות, למרות הדמעות שסימאו את עיניי, הלכתי באופן טבעי עם יעלי "שלי" לקבל את תעודתה. יעל הניחה את ידה בידי, בעוד ידה השנייה אוחזת בפיסת אריג בלוי ודהוי, אשר היו בו יותר חורים מאשר חוטים טוויים.

הסחבת הצנוטה ✍️

אלאא חאלד סחאגנה, הסכללה האקדמית בית ברל

עיניים כחולות מעבר הים על כל סודותיו העמוקים. רביבי מחשבות פזורים מתערבבים זה בזה במחשבותיה. היא אינה בעולם הזה. היא משוטטת בעולם אחר, שאינו עולם בית הספר. "רים", קוראת לה המורה, "היכן שיעורי הבית שלך?" וכהרגלה עונה: "לא הכנתי אותם".

אלפי הבעות עולות על פניה. זאת ה"לא" ששתיקה רועמת קודמת ונלווית לה.

רים נערה בת שלוש-עשרה. יושבת לבד בשולחן האחרון בשורה. היא אינה פותחת את פיה לכל אורך השיעור. אם שואלים את המורים שלה על אודותיה, מיד שומעים את אותן המילים מפי כולם: "היא אינה עושה בעיות, אך הישגיה הלימודיים נמוכים".

באחד הימים נכנסתי לכיתה של רים. אמרתי שלום. התלמידים ענו לי יפה - היו כאלה שענו בקול רם, כאלה שענו בקול נמוך, כאלה שמלמלו, ואחרים הגיבו בשתיקה מבלי להרעיד את מיתרי הקול, רק הנידו את ראשם קדימה כאות מענה. רים נמנתה עם הקבוצה האחרונה ואף הייתה הבולטת שבהם. עיניי עקבו אחריה ואחרי האחרים, סוקרות ובוחנות את מצב התלמידים, ושוב מגיעות אל רים. פניתי אליה ושאלתי: "מה שלומך?"

המילים התרוצצו בין שפתותיה אך מחסומים רבים מנעו מהן לצאת החוצה. היא קמצה את שפתותיה כדי שלא יצאו מהן מילים. מהשפתיים עברתי לבחון את עיניה והבנתי שהן מסגירות במעמקייהן סודות ומסע ארוך שאני חייבת לפתוח בו. הרצון שלי גבר כאשר רים הצליחה למלמל ולהפיק מפיה את המילה: "בסדר".

חיוך רחב יצא מעומק לבי, וארשת פניי הגיבה בהתאם, משדרת הבעת אהבה וקבלת הנערה. אך השקט הרובץ על פיה נראה כבד. הבעת פניה קפואה. שאלתי אותה: "היכן ספרך?"

רים שתקה כרגיל. הוי, אלוהים, מדוע היא שותקת כשהיגיון הוא שתדבר ותענה? בעודי ממתנה לתשובה היא הוציאה ספר הפוך. חלקיו בודדים, ונראה שחלקים ממנו כבר אבודים; ומחברת צנומה, ובה דפים אחדים. "מה זה, רים? זה לא ספר כימיה. והוא גם הפוך, שימי לב", אני מעירה לה בעדינות.

התרחקתי ממנה והתחלתי ללמד. בשיעור זה ערכנו ניסוי של בלונים מתנפחים ומתכווצים. ביקשתי מהתלמידים להעתיק את הסיכום למחברות. עברתי ביניהם, בוחנת את העשייה שלהם עד שהגעתי אל אמג'ד: "איזה כתב יד יפה", אמרתי לו.

הוא חיך חיוך של שמחה. ייתכן שכתב היד היפה היה רגיל בשביל אחרים, אך מה שהוסיף נופך ליופי שלו הוא ההשקעה שניכרה בביצוע הכתיבה, בטכניקה של החזקת העט, במידת הזמן שהוא הקדיש לכתיבה, בהסתכלות שלו על הכתיבה. לחשתי: "מה דעתך שנלמד יחד בשיעור אחת לשבוע?" הוא נענה בשמחה.

המשכתי ללכת עד שהגעתי לרים. הבחנתי שבמחברת שלה בלונים דומים בצורתם החיצונית (והחיצונית בלבד) לאלה המצוירים על הלוח. ברגע שרים הרגישה בהתקרבותי, היא מיהרה לסגור את המחברת. שאלתי אותה: "סיימת?"

"כן, כן", ענתה במבוכה.

תשובתה אינה נועדה אלא כדי להרחיק אותי ממנה וממחברתה הצנומה. התרחקתי מרים, והנה ראמי, התלמיד השובב של הכיתה, קורא לי כאילו מצא מטמון: "רים לא העתיקה מהלוח, אלא ציירה בבלון הקטן בחר ובבלון הגדול גבר ואישה".

נבוכותי. האם עליי להתעלם מרים או מדברי ראמי? עליי לקבל החלטה מהירה וחכמה, אך הפעמון הציל אותי כשהודיע על סיום השיעור. עם צלצול הפעמון ניצת בי זיק של תקווה, משפטו של ראמי! הציור הוא סוג של הבעה עצמית. הוא גם סוג של יצירתיות המתגלה אצל אנשים מיוחדים ויצירתיים. שמא רים היא אחת מהם? אנסה לבדוק דבר כלשהו.

לאחר ימים מספר שוב היה שיעור כימיה. רים ביקשה רשות לצאת לצורך חיוני. היא יצאה כשמחברתה הצנומה פתוחה על השולחן. השערותיי התאמתו. זוהי יצירתיות. זהו ההסבר למצבה ולאישיותה. זה הציור שדיבר

עליו ראמי. גבר ואישה בבלון גדול, שמחים מחייכים, ובחור יפה בבלון קטן: סבר פניו משקף בגרות וקדרות, ודי להבחין בהבדלים שבין הבלונים... בעודי מתבונן בציור הרגשתי בצעדיה של רים. סילקתי את מבטי עד שנכנסה. במהלך השיעור היא השלימה את הציור. לאחר השיעור פניתי אליה ושאלתי אותה על מאווייה. היא הפתיעה אותי כשענתה בהתלהבות: "אני אוהבת לצייר". ביקשתי ממנה שתציג בפניי אחדים מהציורים שלה, אך לפתע השתנה מבעה באומרה: "לא עכשיו". הפער הזה שהתגלה בתשובותיה הבהיל אותי.

חזרתי לחדר המורים. פניתי למחנכת הכיתה ושאלתי אותה על אודות רים. היא סיפקה לי פרטים רבים שלבי לא שמח לשומעם. השערתי בדבר נדידת מחשבותיה אל נדבכי האסונות התחוורה, והלוואי שהתבדיתי. לבי חש כנוע ומזוהה עם סבלה של רים הקטנה. היא איבדה את מי שאמור היה לנחם אותה בעת צער, את מי שהיה אמור לחזק אותה בעת חולי ואת מי שהיה צריך לשמור עליה ברגעים קשים. היא איבדה את שני הוריה בעקבות תאונת דרכים. האירוע שלל ממנה את משמעות השמחה. לפני כן היא הייתה כוכבת בכל מצב והזדמנות. אך מאז מאור פניה הבוהק כבה עד שנהייתה לגוף חלול ושחור בחלל האנושות. שתיקתה כשתיקת הצבע הכהה שעוטות הנשים באבלן.

מחשבותיי המשיכו לנדוד לכיוון רים עת שנזכרתי שקבעתי עם אמג'ד. נפגשנו והחלפנו רעיונות. לפתע נכנס לחדר הספרייה בחור באביב ימיו, פניו קודרות. אמג'ד קרא לעברו: "נאדר!" נאדר הפנה את מבטו אלינו, לחץ את ידו של אמג'ד ושאל אותו היכן הכיתה של רים.

"סליחה על ההתערבות, אתה קרוב משפחה שלה?" שאלתי.
"זהו אחיה היחיד, והוא בן הדודה שלי", הסביר אמג'ד.

ברגע זה חזרתי בדמיוני אל הציור של רים ולפנים הקודרות, אך לא הבנתי דבר. התמקדתי במחשבה כיצד לטפח את התחביב הזה אצל רים, שמא כוכבה יאיר מחדש בעוצמה. שוחחתי עם רים ולאחר מכן עם המורה לציור. היא התחילה מיד ללמד אותה ציור. הבחנתי בהדרגה בחיוך העולה על שפתיה של רים, חיוך היוצא ממעמקי הלב. באחד הימים היא פנתה אליי ואמרה: "מורת, אני רוצה להראות לך את הרכוש היקר ביותר שיש לי".

והנה היא המחברת הצנומה, מלאה בציורים יפים. בציוריה נגלים חדרים ביתה, מטבח, מכונת כביסה, שולחן גיהוץ ועליו בגדים מונחים ... והנה הבחור בעל הפנים הקודרות חוזר בכל ציוריה, משתרע על המיטה, ולצדו נערה קטנה מלאה פחד וכאב.

רים הפכה ליותר ויותר יצירתית בציוריה. לרגעים מסוימים היה מורגש שהיא בשיא אושרה. ראיתי אותה הולכת ומשתנה. מחסום השתיקה שכבל אותה עת רצתה לדבר עם חברותיה נשבר. עתה היא כבר מצביעה בכיתה, מכינה את הספרים ואת המחברות. אך העמימות עדיין לא עזבה את עיניה הכואבות, אלא כאשר ציירה את לב אמה ונזכרה בה...

מה קורה היום לרים? העבודה בבית והדאגה לצורכי האח הן עול כבד מאוד עבורה. נוסף על כך היא מתמודדת עם זיכרונות העבר - כל אלה יחד מקשים עליה מאוד. אמג'ד פתאום נעדר. למחרת הבחנתי אצלו במבט קודר. מראה זה טרד את מנוחתי. שאלתי אותו מה לגבי השיעור הפרטי, שכן רציתי לעבוד אתו על שיעורי הבית שהטלתי על התלמידים שלשום. אמג'ד שתק כאילו לא שמע אותי והמשיך לשקוע במחשבות, שהיו עבורי חידה עלומה. לפתע עיניו נמלאו דמעות, והוא פרץ בבכי כמו תינוק רעב המצפה לאמו. נבהלתי למראה זה. ניסיתי לנגב את דמעותיו ולחשתי מילים עדינות ורכות. ללא הועיל. בכיו רק הלך וגבר עד שהיה מותש מרוב בכי.

"אמג'ד, בני, הירגע. אתה חייב להיות חזק".

לא ידעתי אילו מילים לבחור ברגעי שטף הבכי הזה. בדיוק באותו רגע נכנסה רים לחדר הספרייה. כשהבחינה באמג'ד הסיטה את מבטה ממנו כאילו אינה רואה אותו והתרחקה אל מקום רחוק ככל האפשר ממנו, ממי שכבר ידע את סודה. אולם אני עדיין לא הצלחתי לגלות מה הקשר בין הבכי שלו לבין התנהגותה של רים, אף על פי שאני מכירה את קשר הקרבה שביניהם.

רציתי לעזור ואמרתי: "כאשר אתה נתקל בבעיה, עליך להיעזר במי שאוהב אותך וחפץ לעזור לך".

"הבעיה אינה שלי".

"שלי מי?" התעניינתי.

"אנשים מסכנים, עשוקים, שאינם יכולים לדבר".

"אם אתה חפץ לעזור להם, אתה חייב להיעזר באנשים חזקים יותר ובעלי ניסיון רב בחיים כדי שיוכלו לעזור לאותם מסכנים לפצות את הפה".

”איך אומר זאת?” הוא השתתק ממושכות ואז פתח ואמר: ”אתמול הלכתי אל ביתה של רים כדי שתעדכן אותי בשיעורי הבית. הקשתי בדלת כמה פעמים עד ששמעתי את צריחותיה: 'אני אחותך, די!!!' פתחתי את הדלת, והנה אחיה הבכור מכה אותה...”

אמג'ד התחיל לבכות. חום הדמעות בלע חלק ממילותיו... כשם שהוא נבהל, נבהלתי גם אני.

פניתי ליועץ בית הספר בניסיון למצוא פתרון כלשהו. עד רגע זה אני ממתינה.

الدفتري الهزيل

أعين زرقاء يطل من ورائها البحر بأسراره العميقة، ورذاذ افكار مشتتة تختلط في بالها، هي ليست هنا في هذا العالم، إنما تسبح في عالم آخر غير العالم المدرسيّ.

"ريم ! " تنادىها المعلمة : أين وظيفتك ! .

وكالعادة تجيبني ريم: لم أحلها. وألف عبارة ترتسم على وجهها، تلك ال-لا التي يسبقها ويتلوها صمت داكنة ملامحه.

ريم فتاة في الثالثة عشر من عمرها، تجلس وحدها آخر الصف ولا تنبس ببنت شفة أثناء الحصة. أن سألت عنها معلّمها فستري ذات الكلمات تخرج من أفواه مختلفة كثيرة: "لا تثير المشاكل، لكن مستواها التعليمي منخفض..."

ذات يوم دخلت صف ريم وطرحت السلام، فردّه الطلاب. هناك من ردّ بصوت عال، وهناك من ردّ بصوت أقل انخفاضاً، وهناك من تمتم بالردّ، وآخرون ردّوا في ذواتهم دون أن تهتزّ أوتار حناجرهم بل هزّوا برؤوسهم قليلاً إلى الأمام إيماء منهم بالردّ على السلام. وريم هي الفئة الأخيرة قادتها، عينيّ عليها وعلى غيرها، أريد تفقّد أحوال الطلاب فأمر بين أبنائي وأصل الى ريم، أسألها: كيف حالك؟

ان الكلمات تتزاحم بين شفيتها، ولكن هناك حواجز كثيرة تمنع تلك الكلمات من الخروج اذ تطبق الشفتان على بعضهما البعض ولا يخرج شيء فتنتقل بنات الشفاه الى الأعين، وأفهم أن هناك أسراراً عميقة ومشواراً طويلاً عليّ أن أباشرخوضه الان، وتزداد العزيمة حينما تتمكّن ريم من التمتمة أخيراً "مليحة". ابتسامة عريضة تخرج من قلبي فتستجيب لها قسماً وجهي لا أقصد بها سوى الإيماء بالحب والقبول لتلك الفتاة، لكن الصمت المضطجع فوق فمها يبدو ثقيلاً اذ لم تستجب تعابير وجهها... سألت ريم: أين كتابك؟ فسكتت كالعادة. لماذا يارب تسكت والمنطق أن تتكلّم وتجيب!

أنظر جواباً... فتخرج كتاباً مقلوباً تباعدت أجزاءه ويبدو أن الكثير منها قد رحلت، ودفتراً هزيلاً فيه وريقات قليلة!

_ما هذا يا ريم؟ انه ليس كتاب الكيمياء وهو مقلوب أيضاً، انتبه! أقول لها بلطف.

ثم أبتعد عنها وأبدأ بالتدريس، وفي هذه الحصة قمنا بإجراء تجربة فيها بالونات تنتفخ وتتقلص... وطلبت من الطلاب نسخ التلخيص في دفاترهم فمررت بينهم أنفقدهم حتى وصلت أمجد.

_ما هذا الخط الحلو؟ قلت.

فابتسم ابتسامة تنمّ عن فرح. ورّبما كان هذا الخطّ عادياً بالنسبة لكثيرين، لكن ما أضفى اليه تلك الروعة هي الجهود التي يبذلها في الكتابة، الطريقة التي يمسك فيها القلم، الوقت الذي يستغرقه في الكتابة، النظارات التي تتكئ حول عينيه. همست: ما رأيك أن ندرس معا في حصة فردية أسبوعية، فوافق فرحاً.

أكملت سيري حتى اقتربت من ريم ولمحت في دفتريها بالونات تتشابه مع البالونات المرسومة على اللوح في شكلها الخارجي لا أكثر، وما أن أحسّت ريم باقترابي حتى أغلقت دفتريها مباشرة، فسألتها: هل انتهيت؟ ارتبكت واجابت: نعم، نعم. وكان جواباً خاطفاً كأنها تصرفني به عنها وعن دفتريها ذلك الهزيل.

وابتعدت عن ريم واذا براميّ الطالب المشاكس في الصفّ_يناديني كأنه وجد كنزاً: "لم تكتب ريم عن اللوح إنما رسمت في البالون الصغير شاباً وفي الكبير رجل وامرأة". عندها ارتبكت، هل أغضّ الطرف عن

ريم أم عن رامي؟ عليّ أن أكون سريعة وحكيمة في تصرّفي، ولكن أنقذني الجرس حين رنّ معلنا عن انتهاء الحصة!

ومع صوت الجرس لمع بريق أمل، انها جملة رامي!
الرسم صورة من صور التعبير عن الذات والتنفيس، وهو صورة من صور الابداع البشري الذي يتجلى في نتاج أناس مميّزين ومبدعين، ولعلّ ريم تكون منهم، سأحاول اكتشاف شيء ما، سأحاول.. وبعد أيام عديدة، كانت حصة كيمياء، فطلبت ريم الخروج لقضاء حاجة وخرجت تاركة دفترها الهزيل مفتوحا.

لقد تحقّق ظني، انه ابداع الهي وجزء من تلك الخارطة التي ترسم كينونتها. انها اللوحة عينها التي تحدّث عنها رامي؛ رجل وامرأة في بالون كبير يبدوان فرحين مبتسمين وشاب يافع في بالون صغير تناقض ملامحه الملامح الأولى للبالغين وتتربط مع البعد الكبير بين البالونات ارتباطا وثيقا، انه عابس الوجه قبيحه منفره!

وحين كنت انظر الى اللوحة شعرت بخطوات ريم فصرفت نظري حتى دخلت وأكملت الرسم...توجهت اليها بعد الحصة وسألتها عن هواياتها وبلهفة أدهشتني أجابت: "أحب الرسم". طلبت منها أن تريني بعض رسوماتها فتغيّرت ملامحها وقالت: "ليس الان". فرابني هذا التناقض!
عدت الى غرفة المعلمين في حصة مكوث حيث توجّت الى مربية صف ريم وسألتها عنها فأوفتني بتفاصيل كثيرة انفطر لها قلبي، ان ظني ذاك الذي كان يجول في أروقة المصائب قد ألقى ضالته وليته لم يجدها يوما كيلا يصير قلبي وكياني مستسلما راعيا أمام هيبة الصبر التي احتملتها أركان ريم الصغيرة. لقد فقدت من يواسيها اذا حزنت، ومن اذا مرضت يرق حاله لمرضها ويسهر الليالي يمسح الجبين بنور من حب اليدين التي تعشق الابن وتقدّم الروح له هبة دون أن تتردّد لحظة، لقد فقدتهما الاثنين والديها في حادث فظيع سلب منها الفرحة التي كانت تتبدّى في خطاها. في كل مكان تواجدت فيه ريم كانت النجمة اللامعة التي لاتنفكّ أعين الجميع عن الالتفات اليها والثناء على صنائعها وطبايعها، ولكن ضوءها القوي اضمحلّ حتى أضحت كجسم أسود في الفضاء البشري، صمتها كصمت اللون الداكن الذي تلبسه النساء في العزاء!

سرحت أفكر في ريم، ثم تداركت لقد واعدت أمجد!
اجتمعنا وتبادلنا وإياه أطراف الحديث، وحينذاك دخل شاب في مقتبل عمره عابس غرفة المكتبة فناداه أمجد: "نادر!" فالتفت نادر نحونا وسلّم على أمجد وسأله أين صف ريم.

_ عفوا على التّدخل، هل أنت قريبتها؟ سألت.

_ أنه أخوها الوحيد، وهو ابن خالتي.

في هذه اللحظة استعدت في ذاكرتي لوحة ريم والوجه العابس، لكنني لم أفهم شيئا!
عدت لأفكرّ في إيقاظ تلك الموهبة لعلّ نجم ريم يلمع من جديد وبقوة أكثر ابهارا. حادثت ريم ثم تحدّثت مع معلمة للرسم باشرت مع ريم تدريس هذا الفن حتى أضحيت ألمح في وجه ريم ابتسامة جديدة لامست جذور قلبي وذات يوم قالت لي: سأريك معلّمتي أعز ما أملك... واذا بالدفتر الهزيل يكتظ باللوحات الفنية في أحدها رسم لغرف بيتها مطبخ وغسالة وطاولة للكي تكدّست عليها القمصان... وذات الشاب العابس يعود في كل لوحاتها وها هو يستلقي على سرير وبجانبه فتاة صغيرة يعتربها الخوف والأمم...

بدأت ريم تتقن الفن بمهارة أكبر وبدأت في لحظات في قمة سعادتها، ورأيتها تتغير حيث انكسر جزء من حاجز الصمت الذي كان يقيد ريم اذ تتحدث مع زميلاتها، وترفع اصبعها في الصف، وتهيئ الكتب والدفاتر. ولكن التناقض لم يغيب عن تلك العينين المعذبتين سيما حينما كانت ترسم قلب أمها وتتذكرها... ما بالها اليوم ريم؟ ربما كان عبئ المنزل والأخ الشاب وذكريات الماضي عبء ثقيلا يتعب كاهلها! تفقدت طلاب الصف واذا بأمجد غائب. وفي اليوم التالي لمحته صباحا حزينا، لم ترق لي ملامحه فسألته عن أحواله في الحصة الفردية، ثم أردت أن أحل وائاه الوظيفة البيئية التي كنت قد طلبت من طلاب صفه حلها في اليوم السابق، فسألته عنها. سكت أمجد كأنه لم يسمع واستمر غارقا يفكر في أمور أجعلها ثم غرغرت عيناه وانهاه يبكي كطفل جائع ينتظر امه.

ذهلت لما رأيت حاله، وحاولت أن امسح دموع عينيه بكلمات لطيفة تبرّد حرهما، لكن ذلك لم يجد نفعا فازداد بكاء أمجد شدة حتى تعب من كثرة البكاء.

"أمجد يا بني اهدأ، عليك أن تكون قويا...." لم أعرف أي الكلمات أختار في حضرة ذلك السيل من الدموع المتدفقة. أثناء ذلك دخلت ريم المكتبة_صدفة_ وعندما لمحت أمجد غصت طرفها كأنها لم تره وهولت الى مكان أبعد ما يكون عن امجد الذي بات يعرف سرها. أما أنا فلم أسطع فهم العلاقة بين بكائه وتصرفها انذاك، بيد أنني كنت أعلم صلة القرابة التي تجمعهما.

أردت المساعدة، فقلت: "ان كانت قد واجهتك مشكلة فعليك أن تستعين بمن يحبك ويحب أن يساعدك في حل مشكلتك"

_المشكلة ليست مشكلتي.

_مشكلة من اذا.

_اناس ضعفاء، مظلومون، لا يقدرّون على الكلام.

_ان كنت تريد مساعدتهم فعليك الاستعانة بأشخاص أكثر قوة وخبرة في الحياة كي يتمكن هؤلاء المظلومون من رفع أصواتهم.

_اه، كيف أقول...وبعد حديث طويل قال:

_البارحة ذهبت الى بيت ريم كي تخبرني بالوظائف، طرقت الباب مرات عديدة حتى سمعت صراخ ريم: "انا اختك، خلاص..." فتحت الباب واذا بأخوها الشاب يعتدي عليها...صار أمجد يبكي والتهمت حرارة الدموع بعض كلماته...صدمت أنا كما صدم هو...

توجّهت لمستشار المدرسة محاولة إيجاد حل ما وحتى الان...

לתת ולקחת ✍️

רקפת אהרון, הסכללה לחינוך גופני ולספורט ע"ש זימן בסכון וינגייט

נסעתי לים כדי לחוות, להרגיש ולהיזכר בשנה שזה עתה החלה, והנה היא כבר נגמרת. הים הוא מקום שנותן לנפש שלי רוגע. אין בו גבולות ואין לו סוף. מעליו זורחת השמש, נוצצת ומאירה את יופיו, ובקו האופק שבגבולו היא שוקעת, נותנת לו גוון יפה, היוצר אשליה של מציאות ורודה ויפה.

כמוהו נראיתי מורה חדשה בתחילת דרכה: קורנת, חדורת מוטיבציה, מאירה ויפה. הצבעים בים מתחלפים כזיקית, המתאימה את עצמה לכל מקום שבו היא נמצאת. בדיוק כך, אנו המורים מתאימים את עצמנו למרוצת החיים, לסביבה, לתלמידים, למערכת החוקים ולכל מקום שבו אנו נמצאים. בדרך לים האזנתי לדיסק של שלמה ארצי. שיריו מלווים אותי בנקודות שונות בחיי. אחת מהן הייתה כשבחרתי בשיר "ארץ חדשה" כמוזיקת הרקע לתרגיל הברגרות שלי בחינוך גופני. כילדה מתבגרת הרגשתי הזדהות עם הילד בשיר, העובר עם אביו את מסע החיים ומבקש ממנו הסברים למצבים הנקרים בדרכם ומשמעות לתהפוכות החיים ולמכשוליה. בשיר אומר האב לילד: "אם לא תאט, לא תביט, לא תשים לב לפרטים, לא תגיע לארץ חדשה". וככה זה בעצם בחיים: אם לא תעצור ותאט, לא תספיק להביט על הדברים כמו שצריך; לא תיהנה מהרגע, מהנוף; לא תבין מה אתה מרגיש; ולא תצליח לשים לב לדברים הדורשים תיקון או תשומת לב מיוחדת. אך אם תעצור ותביט, תוכל לשנות ולתקן, וכך תגיע להצלחה ולדרך חדשה. היום, כשאני מסתכלת לאחור ורואה את השינויים ואת כבדת הדרך שעברתי, אני גאה בעצמי, וחיוך גדול עולה על פניי.

נקודה נוספת הייתה כאמור היום בדרכי לים. ברקע שמעתי את הדיסק "אושר אקספרס". השירים בדיסק מחזירים אותי לילדות, לרגעים שלי כתלמידה, ובד בבד למציאות שלי היום כמורה, כדמות חינוכית, המעניקה לתלמידים שלה ביטחון, ידע, אהבה ואכפתיות. אני, התלמידה השובבה, ה"קונדסון" הזה שיש בכל משפחה, מורה! ולא סתם מורה, אלא אחת כזאת המטמיעה ערכים,

דוגלת בחברות ובשיתוף, שאינה מוכנה לעבור לסדר היום אם תלמיד זה או אחר נפגע או מרגיש רע. מי היה מאמין?!

הדיסק מתנגן ברצף, ואחד השירים, "לתת ולקחת", מעורר בי זיק של רעיון לכתובה. ומכאן בעצם אתחיל לגולל את סיפורה של השנה הזאת, השנה הראשונה שלי כמורה. ההתמחות. הקפיצה למים בלי לדעת לאן הזרם ייקח אותי. מעוף של ציפור שאינה יודעת לאן היא עפה, עד לאן תגיע, ואם תמצא אי פעם את המקום הנכון והרגוע לנחיתה. התחברתי למילים בשיר "לתת ולקחת" כי כשאדם הוא חלק ממערכת כלשהי, היחסים צריכים להיות הדדיים. צריך ללמוד לתת וגם צריך ללמוד לקחת, כי לא הכול ידוע לנו, ולא תמיד יש לנו כל הכלים הדרושים לנו. ישנם רגעים בחיים שבהם צריך לדעת לקבל חיזוקים, אישורים ותמיכה.

עוד לפני שהחלה השנה, בתוך תוכי ידעתי שלתלמידים שלי אתן את כל כולי. ההצלחה שלהם, ההתחזקות העצמית, הגופנית והנפשית והביטחון העצמי שלהם הם הם המדד להצלחה שלי. מהם אקח את "החבילה הקטנה שלי", וכולי תקווה שהיא תהיה עטופה בסרט ורוד ויפה.

"ניסיתי ניסיתי מאוד, להילחם ברוחות, לא סיפרתי לך כמה..." הרוחות, הפחדים האלו של החיים, החבילה הזו שכל אחד סוחב מילדות וצריך לעצב אותה ולדאוג לה כל הזמן. אני ילדה חמישית במשפחה של שישה ילדים: רופאים, מהנדסים, עורכי דין ואני. אני מה? אני אלך ללמוד הוראה, ועוד לחינוך גופני? כן, אעשה את מה שאני אוהבת ואתן מעצמי כל מה שאוכל. בן אדם צריך לעשות מה שטוב לו ולהיות שלם ומאושר עם הדרך שהוא בוחר לעצמו לחיים. כך ניתן לייצר מציאות יפה וורודה ולהיות מאושרים. אז בחרתי, והנה אני כאן - נלחמת ועושה את הכול מכל הלב, כפי שרציתי וכמו שחשבתי. מנסה לאט לאט, כשאני כבר בתוך המערכת פנימה, להביט מהצד על בית הספר, על התלמידים, על המורים ועל מערכת החינוך כולה. עליי לשאוב לתוכי רק את מה שיתרום לי ויעשה לי טוב. הרי ככלות הכול, אמרתי קודם, שעליי לקחת את הדברים האלו לחבילה הפרטית שלי, והיא צריכה להיות עטופה בסרט ורוד ויפה.

"ניתקתי את עצמי מהרוב, אך בתוך המציאות, חטפתי ג'ונה". בהתחלה הכול נראה ורוד ויפה. מצאתי עבודה במקצוע שלמדתי. התקבלתי בריאיון העבודה הראשון למקום חדש, שאני צריכה להתחיל בו הכול מהתחלה, לייצר רושם מחדש ולבנות את עצמי. ברגעים כאלו אני מנתקת את המחשבות שלי ונותנת

לחיים לזרום ולהכתיב לי את הקצב, ללמוד אותם וללמוד מהם. אך בתוך כל המציאות הזאת מהר מאוד "חטפתי ג'נה". מהר מאוד הבנתי שיש לי עוד הרבה מה ללמוד על ההתנהלות בבית הספר, ושבעצם אני עוד לא יודעת כלום. תשע בערב. הטלפון מצלצל. המחנכת של א'-4 על הקו: "הי, זאת תמר, את שומעת, אימא של אלון התקשרה אליי. היא טוענת שלא שחררת אותו לשירותים ובהסעה ברח לו הפיפי במכנסיים". (מה לא שחררתי?! הילד אמר שהוא יכול להתאפק. אחריו באו עוד ארבעה תלמידים וביקשו גם הם לצאת לשירותים. הם בכיתה א', נשאר עוד שתי דקות לסוף השיעור, לא רצייתי שיתחילו להסתובב בכל בית הספר. פה ילד מפריע ושם עוד הערה מאחת המחנכות.)

"כמה בנות מהכיתה שלי מאוד מפחדות מהמשחק ששיחקתם עם כדור הפיטבול, אני מבקשת ממך לא לשחק אותו יותר, שיהיה טוב לכולם", הוסיפה המחנכת. (אבל רגע, מה קורה פה? אני בשיעורים שלך אומרת לך מה ללמד ואיך ללמד!?)

"אדם צריך שתהיה לו מילה קצת, מקום בעולם. אהבה לא נשכחת". אני צריכה ללמוד לענות, לעמוד על שלי, שיתייחסו למה שאני חושבת ואומרת בכבוד. חשבתי מהר מה עליי לעשות במקרה הזה. החלטתי לדבר עם התלמידים, לומר להם שלא כל דבר שעושים בשיעורים הוא כפי לכולם. יש דברים שחלקם יאהבו יותר, ויש דברים שחלקם יאהבו פחות, אבל בשיעורי החינוך הגופני עלינו להתנסות בכול. ואולי יהיו דברים שבהתנסויות הראשונות עלולים להפחיד אותם מעט, אך החוכמה האמיתית היא להתמודד עם הפחדים ולהתגבר עליהם. אם לא יעשו ולא ינסו, לעולם לא יצליחו. בבית הספר, כמו בחיים, כל אחד רוצה שיהיה לו המקום שלו, שבו ירגיש בנוח לבטא את עצמו ואת חלומותיו, ורצוי שזה יהיה בסביבה אוהבת ותומכת. האהבה הבלתי נשכחת שלי לילדים ולספורט היא זו שמלכתחילה הביאה אותי למקצוע הזה, אך כיוון שזאת השנה הראשונה שלי, אינני יודעת עדיין היכן המקום שלי בכל המערכת הזאת, וזה קצת מתסכל.

"וקול אמיתי לתפילה, ורגע מושלם, כדי לתת ולקחת, ולא לפחד מהפחד". יש לי כל האנרגיה, המוטיבציה והכוחות הדרושים בשביל להצליח, וזה בא עמוק מבפנים. עכשיו רק נותר לי להתפלל שאמצא את המקום שלי, שאמשיך להצליח; שאדע לזהות את הרגע המושלם כדי לתת ולקחת עוד ועוד ידע ואנרגיות; שיהיה לי תמיד מה לתת לתלמידים שלי, ולהם תמיד יהיה מה לקחת. כמו בכל התחלה בחיים, השנה הזאת הוכיחה לי שעליי להאמין בעצמי

ולעמוד על שלי בעניינים הקשורים לבית הספר, לביטחונם ולשלומם של התלמידים ואליי באופן אישי; ושלא לפחד ממצבים ומקשיים הנקרים בדרך. "ניסיתי ניסיתי לצוף... מציפור שוב למדתי לעוף, לנחות בשלווה, לא ליפול". דרכי התנהלות בין בני אדם הן לא משחק, במיוחד כשמדובר בתלמידים צעירים שלך. מה עושים במצבים שקשה בהם, כשצריך להמשיך את השיעור למרות הקושי, כשצריך לצוף ולעוף, כאשר אני נתקלת במקרים כמו המקרה של שחר? שחר ילדה נבונה, מוכשרת וחברותית, רק בכיתה ב'. אביה אומר לה שהיא לא יוצלחת ושלא מגיע לה להיות בבית ספר הזה. ואני המורה, חוזרת אחורה לשנים שבהן הייתי תלמידה בבית ספר, נזכרת כמה חשוב בגיל הזה לקבל תמיכה ופרגון מהבית ומהמורה בבית הספר, לא משנה איזה ציון קיבלת ומה עשית. עומדת מולי ילדה עצובה ובוכיה, המרגישה שכל עולמה חרב עליה, והכול כי אבא שלה אינו מאמין בה. ואני, המורה, צריכה לעודד אותה, להרים אותה מהמקום הנמוך והחשוך הזה למעלה, ולתת לה את כל הכלים האפשריים להרגשה טובה ולהצלחה. לשמחתי, המקרה הזה הסתיים בטוב. שוחחתי עם שחר, הבעתי תמיכה ופרגון. ציינתי בפניה את יכולותיה ואת כישוריה הרבים והצלחתי להעלות חיוך גדול על פניה. כמוכן שגם אמרתי לה שאבא לא באמת התכוון. המקרה הזה ועוד קושי ועוד אחד הראו לי שבעצם למדתי ממש כמו ציפור לעוף, למדתי לנהל את הדברים בשלווה, ברוע ובנועם הליכות מבלי להילחץ וליפול. אני, הציפור שעדיין בתחילת דרכה, לומדת לבד לנווט את דרכי במערכת, לומדת לטפל במקרים לעומקם, לחוש את התלמידים שלי, לתת להם תמיכה ועזרה ולקבל מהם חזרה אין-ספור חיבוקים, חום ואהבה.

"תמשיך כי צריך להמשיך, אם אתה אמיתי, בשבילי אתה המלך". מרוץ החיים אף פעם לא נגמר ומלמד אותנו להמשיך ולהביט על כל קושי ועל כל מכשול כשלב נוסף בדרך להצלחה. מקצוע ההוראה בכלל והוראת החינוך הגופני בפרט טומנים בחובם אין-ספור קשיים, מכשולים, פחדים ושלבים שעלינו לעבור. כל שלב שנצליח לעבור יקרב אותנו בדרך הנכונה להצלחה. אך החשוב הוא שבכל מקום שבו נהיה ושלכל שלב שאליו נגיע, נעשה זאת עם האמת שלנו ועם ה"אני מאמין" שלנו ונדבק בו בלי צל של ספק. אני מרגישה שלאורך כל השנה הזאת הלכתי עם האמת שלי ועם ה"אני המאמין" שלי, דבקתי בהם לאורך כל הדרך. בתוך תוכי הרגשתי ששיניתי, שתרמתי מעצמי למערכת כולה, ושבשבילי אני המלכה.

בסוף כל יום עבודה, כשאני חוזרת הביתה מלאה בחוויות ובמחשבות, אני מדליקה את המערכת, והשירים מתנגנים ברצף. כך גם החיים צריכים להמשיך להתנגן ברצף. לא משנה באיזה קושי אתקל, אסור לי אף פעם לוותר ולהרים ידיים, כי אחרי הכול אלו החיים שלי, ואני היא שצריכה לדאוג להם. קיבלתי אותם במתנה, והמתנה שלי הרי צריכה להיות עטופה בסרט ורוד ויפה.

השיר המקורי שנתן השראה לכתיבת הסיפור:

"לתת ולקחת", שלמה ארצי

ניסיתי ניסיתי מאד,
להילחם ברוחות,
לא סיפרתי לך כמה.
ניתקתי את עצמי מהרוב,
אך בתוך המציאות,
חטפתי ג'ונה.

אדם צריך שתהיה לו מילה,
קצת מקום בעולם,
אהבה לא נשכחת.
וקול אמיתי לתפילה,
ורגע מושלם,
כדי לתת ולקחת,
ולא...לפחד מהפחד.

ניסיתי ניסיתי לצוף,
יחסי אהבה,
זה משחק מלוכלך קצת.
מציפור שוב למדתי לעוף,
לנחות בשלווה,
לא ליפול על התחת.

אדם צריך שתהיה לו מילה...

ניסיתי כי הייתי צריך,
לו היית במקומי,
מה היית אמרת?
תמשיך כי צריך להמשיך,
אם אתה אמיתי,
בשבילי אתה המלך.

אדם צריך שתהיה לו מילה...

כ"ג, אורנים - הסכללה האקדמית לחינוך ✍️

כ"ג, אורנים - הסכללה האקדמית לחינוך

"אני וגלית היינו כמו בעל ואישה", חדווה חזרה ואמרה, משתפת ומצרה כמו מי שאיבדה את בן זוגה. "לא היינו צריכות לדבר". "הספיק מבט אחד בעיניים". אלה היו שלושת המשפטים שחזרו על עצמם בתדירות של שלוש פעמים ביום לפחות במצבים שונים בגן: כשהיא עמדה ושטפה כלים במטבח, כשהיא ישבה בחצר ונזכרה בשולחן שהביאה מהבית לפני עשרים שנה, ושמיטל מצאה לנכון להוציאו מהחצר, או כשנזכרה שמיטל יידעה אותה על ביקור המפקחת שעה בלבד לפני המועד.

תחילת השנה

לחדווה הסייעת נותרו שנתיים בגן עד צאתה לפנסיה. גננת האם גלית עבדה אתה 25 שנים בגן. "אני קיבלתי אותה לגן עוד כסמינריסטית", התפארה חדווה בחיוך שכולו עיניים מוארות, חרושות קמטים ונוצצות נוסטלגיה. קשה לחדווה השינוי. גלית עזבה את משרתה כגננת אם, ובמקומה הגיעה מיטל. על הגן עברה בשנה הקודמת שנה קשה, ומיטל, גננת ותיקה במערכת, אומרת בריש גלי שהיא הגיעה לגן כדי לחולל בו שינוי. אני מגיעה לגן פעם וחצי בשבוע במסגרת עבודתי כגננת משלימה או כגננת "כותל" (תלוי איך מסתכלים). מעבר לשינוי המשמעותי שעבר הגן באנשי הצוות ובמראהו החיצוני, הוא מונה קבוצת ילדים עם בעיות רגשיות והתנהגותיות מורכבות הניכרות מאוד על פני השטח. אני מרגישה את המתח היטב, חווה אותו באוויר, בקירות, בילדים.

בישיבת הצוות שנערכה בתחילת השנה הטיחה חדווה במיטל את תחושותיה הקשות בנוגע לעובדה שהיא אינה מרגישה חלק מהגן, שותפה של ממש. חדווה היא אישה דעתנית הרוצה מאוד להיות מעורבת בכל מהלך שמתבצע בגן. החל בסדר היום, דרך השיחות שעורכת מיטל עם אנשי מקצוע הקשורים לגן (מפעילי חוגים, פסיכולוגית וכו') ועד השיחות האינטימיות של מיטל עם

ההורים. "לדעתי, הילדים צריכים לצאת לחצר רק בצהריים!" פוסקת חדווה בתגובה לשינוי סדר היום שערכה מיטל - להוציא את הילדים לחצר גם אחרי ארוחת הבוקר. אני מתבוננת על הסיטואציה מהצד, מנסה לעכל את המתרחש. אני מתבוננת בתגובותיה של מיטל כמו מנסה ללמוד איך להגיב עם התנגדות מסוג זה. אני עושה זאת בסקרנות כפי שאני נוהגת לעשות במצבים שבהם אני עורכת תצפיות ומסתכלת על גננות בתגובתן לילדים עם התנגדויות בגן. מיטל מביטה על חדווה בעיניים שוממות, כמו לא מבינה על מה היא מדברת ומדוע היא רואה את עצמה צריכה להתערב, להתעכב ולהתעקש על סוגיית היציאה לחצר. אין ספק, אני מהרהרת לעצמי בעודי מרגישה כבשה תועה בדרך, אני אמורה לצדד באיזשהו צד; להחליט מי צודקת ומי טועה. חדווה ומיטל - כל אחת מהן עבדה בצוות שונה. גלית וחדווה כנראה שידרו על אותו גל, ואולי עשו הכול ביחד. למיטל, שכנראה מורגלת בסוג אחר של עבודת צוות, היו גבולות מאוד ברורים. מה אני עושה פה בתווך? רוצה לקחת צד ולהבין עם מי אני הולכת. זו השנה הראשונה שלי כגננת משלימה. לא מתאימות לי כל ההתבלבלויות האלה...

בשיעורי הסטאז' אומרים לנו חזור והדגש שעל הגננת המשלימה לתפוס מקום החלטי בגן, להביא את עצמה ואת דעותיה גם אם הן שונות מאלה של הגננת, חורגות מסדר יומה הפועל על רצף מוכר. גם המפקחת משוחחת אתי על כך כשהיא באה לצפות בי. אני מרגישה שאין לי מקום בגן הזה להוביל שינוי ולעשות משהו שונה, שהרי כבר הכול שונה ומטלטל ממילא.

אמצע השנה

אני חוזרת מיום מתיש ומתסכל בגן. הרגשתי לבד. חדווה העבירה את מרבית זמנה במטבח. כמו מתוך תא טייס היא הציצה אל המתרחש מבעד לפתח המעבר ונתנה הוראות הפעלה: "איתי, גש עכשיו לעבוד בגואש", "מעייין, לא כך עובדים. הירגעי בבקשה". כשהיה רגע של השתוללות בגן, היא המשיכה במשימותיה הלא ברורות במטבח, וכששאלה משהו כמו "איך הם הגיעו למצב כזה?" עניתי לה שאני צריכה עזרה ושלבד אני לא מצליחה להסתדר. "הם כבר ילדים גדולים. הם צריכים להסתדר. גם עם מיטל הם לבד ככה!" היא ירתה. הרגשתי כעס עולה מעברה. כבר בבוקר, כשיצאנו לחצר אחרי ארוחת הבוקר בהתאם למהלך החדש שיזמה מיטל עם כניסתה לגן בתחילת השנה, חדווה החמיצה פנים והרימה את קולה בטענה ש"זה לא עובד ככה... בשום

גן באזור". לטענתה היא בדקה ושאלה בקרב כל הסייעות, ונאמר לה ש"לא יוצאים לחצר אחרי ארוחת הבוקר".

"אני מבינה שקשה לך עם השינויים", הגבתי כלפיה באמפתיה. "אני? מה פתאום? הלוואי וכולם היו מתרגלים לשינויים כמוני", חדווה מיהרה לענות בקולניות, להסיר מבטה ולהסתלק למעצר בית במטבח. אני מרגישה שאינני מסוגלת לנהל אתה שיח בוגר. כל משפט או דיבור שלי מולה, שהוא שונה מהדרך שבה היא חושבת או מאמינה שצריך לפעול, מביא להתרחקותה הפיזית ממני ולניתוק מוחלט. אני מרגישה שחדווה היא כמו עוד ילדה בגן שמצריכה יכולות הכלה, תשומת לב, הקשבה, ליטוף, חיזוק. אלא שאפילו לילד בגן אני יכולה להסביר את אופן החשיבה שלי, ואף על פי שהוא שונה משלו, הוא יקשיב ואולי אפילו (השם ישמור) יקבל את הסברי. אני מתקשרת למיטל אחר הצהריים ומשתפת אותה בתחושות הבדידות והקושי שחוויתי בגן. מיטל בקול חנוק מדמעות מספרת על הקשיים שלה ומתארת אותן תחושות כמוני, רק מועצמות יותר. מיטל משתפת אותי בשינוי לטובה שחל בגן, בילדים, בתמיכה ובפרגון שההורים נותנים לה. היא משתפת שלחדווה נורא קשה לראות את זה מהצד; שהיא לא עוזרת לה ו"מתצפתת" מבחוץ על כל המתרחש; שאין לה סבלנות לילדים; שהם באים לבקש רק את עזרתה. היא תיארה זאת כך: "אני מתרוצצת משולחן לשולחן, והילדים כל הזמן קוראים 'מיטל, מיטל'. זה אוכל את חדווה. היא מקנאת". אחרי תקופה בגן, אני מסתכלת על הדברים בהחלטיות. אני בצד של מיטל!

שלושה חודשים לפני סוף השנה

החלטתי לשנות גישה, להוציא את הילדים לחצר בסוף היום אחרי הסדנאות. אני מבינה שסדר היום המובנה והמוכר הזה משמעותי מאוד לביטחון של חדווה. הרציונל שלי הוא טובת הילדים. ברגע שנזרום יחד, משהו בהם יירגע, הם הרי מרגישים את המתח.

וזה עובד. משהו בחדווה משתנה. היא פחות במטבח, ואני מרגישה שמשהו בה התרכך. היא משתפת אותי בקשיים שלה: כמה היא מרגישה חלשה, שירד לה לחץ הדם, שהיא הייתה בבדיקות; שקשה לה לא לדעת מה קורה בגן - מה דובר בשיחות עם ההורים, איך תיראה המסיבה הקרבה. היא יותר נוכחת בעבודת הסדנאות עם הילדים. יש ילד שקשה לי אתו, וחדווה מצליחה להתקרב אליו ולדובב אותו. אני אומרת לה שאתן לה מדליה בסוף השנה.

חדווה מדברת שבוע שלם על המדליה שהבטחתי לה. אני רושמת לעצמי ביומן להכין לה מדליה כמתנת סוף שנה. כשהילדים בחצר אנחנו יושבות ושותות תה. "עם מיטל אין לי את זה", חדווה משתפת. "אני בקושי מחליפה אתה כמה מילים ביום. ממש נעים לי אתך ככה".

אני נזכרת שבתחילת השנה בשיחת תיאום הציפיות שלי עם מיטל היא אמרה משפט בנוסח: "אל תדברי עם הסייעת". אני זוכרת את המשפט הזה היטב ובעוצמה. הוא גרם לי התחבטות. האם אני יכולה להעביר את היום בגן בלי לדבר עם הסייעת? פתאום זזתי ממקומי שהיה בטוח בצדקתה של מיטל. נכון, ללא ספק אני רואה את השינוי בגן. הילדים השתנו, ומיטל עושה עבודה מדהימה. יש בה נתינה, אהבה והשקעה בעוצמות שלא ראיתי כמותן. אבל אולי זה נעשה בלחץ מדי ועל חשבון הקשר עם חדווה? כל הזמן מהדהד בי הדימוי של חדווה "כמו בעל ואישה". האם בנתינתה האין-סופית וברצונה להוכיח את השינוי בגן, מיטל מפספסת את עבודת הצוות עם חדווה? כמו אישה המשקיעה את כל כולה בילדים ומזניחה את היחס ואת תשומת הלב לבעל? אני מבקשת ממיטל לקבוע מועד לשיחת סיכום. היא עונה שהיא עוברת תקופה קשה עם חדווה ושאין לה כוח לשיחת צוות.

סוף השנה

סוף השנה הגיע ואתו התובנה: בסיפור שלי אין צודקת ואין טועה. קשר כמו כל קשר הוא "פיפטי-פיפטי". לכל אחת יש את חלקה. אולי כל אחת הייתה צריכה לבוא קצת יותר לקראת? אולי התערבות של היועצת החינוכית יכולה הייתה לסייע במשבר? אינני יודעת. מתעוררים בי ספקות ושאלות, אולם אין לי תשובות חד-משמעיות.

סלפפונים ✍️

אסיר ברזל, אורנים - הסכללה האקדמית לחינוך

בהתחלה אתה לומד מבוא למלפפונים. אתה לומד על משפחת הדלועיים שאליה הם משתייכים, על היותם מטפסים חד-שנתיים-קיימים. אתה לומד את שמם המקצועי, קוקומיס סטיבוס, מגלה שארץ מוצאם היא הודו. אתה לומד כמה דברים שכבר ידעת, כמו על צבעם הירוק, צורתם הגלילית המוארכת והמימיות שבהם. אתה מופתע מדברים חדשים שלא חשבת שקיימים - מלפפון צהוב הוא אחד מהם. אתה נחשף לזנים שונים של מלפפונים, הארמני למשל. לומד על ערכם התזונתי, על העושר האשלגני שבהם.

מלמדים אותך על המלפפונים במקורות כי ללא עבר, אתה יודע, העתיד לוט בערפל. אתה מגלה שכבר בספר במדבר גידלו מלפפונים, ושמקור שמם ביוון העתיקה. אתה מופתע מכך שהמלפפונים הופיעו גם בתלמוד, ושאפילו רש"י נתן עליהם את הדעת.

בהמשך אתה לומד על ההתנהגות שלהם ועל הדרכים שיש לך לשלוט בהם - כשהיום קצר הם מצמיחים פרחי נקבה, וכשהיום ארוך הם מצמיחים פרחי זכר; שבעזרת שינוי טמפרטורה אתה יכול להשפיע על צורת גדילתם, וכמובן שגם התורשה משפיעה.

כשברשותך כבר מספיק ידע תאורטי, מתחילים לדבר אתך על הקרקע המתאימה להם ביותר, על סדר ההשקיה הרצוי, על הזמן העובר בין הזריעה לקטיף, על הדרך להפרות מלפפונים. אתה מגלה שיש גישות שונות, ביניהן כאלה שמדברות אליך יותר וכאלה שפחות.

לקראת הסוף לוקחים אותך לראות מלפפונים אמיתיים בשדה. נותנים לך לבחון אותם, לגעת בהם, להריח אותם. נותנים לך לטעום. אתה אפילו מתנסה בגידול מלפפון אחד בתנאי מעבדה.

לאחר כל אלה, בשעה טובה, אתה מוסמך מלפפונים.

אתה רשאי לצאת החוצה, לשטח ולהקים לך חלקה אמיתית משלך.
אתה מחפש לך מקום, ובשנייה האחרונה אתה מוצא. הלחץ גובר.

ואז פתאום אתה עומד לבדך, מול השדה.
עכשיו, ממש עכשיו ורק עכשיו,
ברגע הזה,
אתה מתחיל ללמוד באמת
מה הם
מלפפונים.

על צפיות וציפיות ✍️

ברכה איכנבלט, תלפיות - הסכללה האקדמית לחינוך חולון

תחילת הסטאז'.

אני עומדת בשער ביום הראשון ללימודים, ובלבי הרגשה של משהו חדש ומסעיר. פרפרים של התרגשות בבטן ותחושה חגיגית של ציפיה. יש טעם טוב בפה, ורוח נכונה.

חודשיים אחרי תחילת הסטאז'.

הרכות נכנסת לצפות בי בפעם הראשונה. היא משדרת קור רוח ומקצועיות. נמנעת מלחייך, אף שמחוץ לכותלי בית הספר היא עושה זאת תדיר. אני לחוצה. בכל זאת זו צפייה ראשונה מתחילת השנה. אני עוברת על שיעורי הבית, ממחרת בטענה שיש המון להספיק. התלמידים מבקשים שאאט את הקצב. חלקם מאבדים אותי ומוותרים. הלחץ גובר ואינני עוצרת. ממשיכה כדי להספיק. מסיימת לעבור על שיעורי הבית ועוברת ללמד נושא חדש. הרכות בדיוק יוצאת מהכיתה. את שיחת המשוב שהתנהלה בסוף היום לעולם לא אשכח.

"את יודעת, אם המפקח היה צופה בשיעור הזה, אין סיכוי שהיית עוברת", היא אמרה במקצועיות ובנחרצות, מטילה עליי את הפצצה.

"למה?" שאלתי בפליאה, לא מבינה מה היה כל כך נורא, אם כי ביני לבין עצמי הודיתי שהשיעור לא היה מרשים במיוחד.

"כי לא לימדת. כשאני נכנסת לכיתה, אני רוצה לראות אותך מלמדת. אני לא מעוניינת לראות איך את עוברת על שיעורי הבית במהירות רק כדי להספיק", היא ממשיכה, "בפעם הבאה את צריכה ללמד".

מניסיוני, משובים ניתנים קודם על החיוב ולאחר מכן על השלילה. לכן לא ציפיתי כלל לשיחת משוב שתרוקן ממני את האוויר כמעט לגמרי. קיבלתי על עצמי את ההערות בהבנה ובשאיפה להשתפר.

חמישה חודשים אחרי תחילת הסטאז'.
בישיבת הצוות מודיעים לי ולעמיתותיי המתמחות שבאמצע החודש המפקח יגיע לצפות בנו. קולות התלהבות וחרדה התערבבו בחלל החדר. גם המורות הוותיקות לקחו חלק בהמולה, מבקשות לדעת אם גם בהן יצפו, בסתר לבן מתחננות שלא. מששמעו שרק מתמחות יעבירו שיעורי צפייה, נשמו לרווחה וחייכו חיוך רחב. עד לשנה הבאה.

יומיים לפני השיעור החשוב ביותר בשנת ההתמחות.
מערך השיעור מוכן. עברתי עליו פעמים מספר. נעזרתי ברכוז אשר הציעה לשנות את הפעילות שתכננתי מראש לטובת פעילות אחרת, שלטענתה תהיה טובה בהרבה. החלטתי להקשיב לה, שהרי היא מנוסה יותר, וודאי צפו בה כבר כמה פעמים. התאמצתי בהכנת כרטיסיות הברקה צבעוניות ותמונות בצבע, שיוסיפו עניין לשיעור. תרגלתי את השיעור בבית, מתאמנת על קהל דמיוני. יש לי תחושה טובה לגבי זה, אמרתי לעצמי, בעודי אוספת את החומרים לשיעור אשר היו פזורים על השולחן.

בלילה התקשיתי לישון.
אני מניחה שהיה לזה קשר לעובדה שזו צפייה ראשונה הנערכת על ידי הדרג הבכיר ביותר שיקבע את עתידי במקצוע. וגם משום שאין אדם אשר אוהב להישפט ולעמוד למבחן.
קמתי מוקדם מהרגיל כדי שאוכל להתארגן בנחת ולהגיע לבית הספר לפני הזמן. למרבה הפלא, שמת לי לב כי גם בעלי לא הצליח להירדם בלילה. לשמחתי, מצאתי פתקים פזורים ברחבי הבית, שכל מטרתם הייתה להחדיר בי את התחושה עד כמה אני נהדרת, טובה ומוצלחת, ועד כמה הוא מאמין בי. מיותר יהיה להוסיף כי מחוותו הורידה את רמת הלחץ באופן משמעותי. שמעתי כי פת של שחרית טובה לבריאות ולריכוז, אז אימצתי זאת. עוד חצי כוס קפה לאדרנלין טוב, ואני יוצאת מהבית שעה ורבע לפני הזמן. בית הספר נמצא במרחק שני רמזורים ממני וביום רגיל דרושות לי עשר דקות להגיע. ביום הצפייה זה לקח יותר. הרבה יותר.
שתי משאיות שהתנגשו זו בזו גרמו לעומס תנועה אדיר מכל הכיוונים, אשר דווח עליו בכל כלי תקשורת אפשרי. אני נוסעת במהירות של עשרה קמ"ש. לרוב עומדת במקום. השעון ממשיך לרוץ קדימה, ואילו אני זוחלת לכיוון בית

הספר. הבטן מתהפכת, הלחץ גובר. מה אם אאחר? הקול שבתוכי שאל. חס
ושלום, הרגעתי את עצמי. השם יעזור, אגיע בזמן.

הגעתי לבית הספר עשר דקות לפני תחילת השיעור, ובבית הספר שרר שקט
כמו בימי חמישי אחר הצהריים, כשאפשר לספור את האנשים בבניין בכף
יד אחת. נכנסתי לחדר המורים. רובם היו שם ודיברו על כך שכל התלמידים
עדיין בדרכם לבית הספר, יושבים בהסעות שנתקעו בפקק הנוראי.

8:30 - אני נכנסת לכיתה. אין נפש חיה. מתחילה להוריד כיסאות, כותבת
סדר יום על הלוח, מארגנת את שולחן המורה. דווקא היום, אני אומרת בקול
ונאנחת באכזבה, דווקא היום...

8:45 - התלמיד הראשון מגיע, אומר שלום ומבקש להראות לי את שיעורי הבית.

8:55 - מגיעים עוד חמישה, בטוחים שזהו יום המזל שלהם, והיום סוף סוף
יזכו לשיעור חופשי. אני לא מתחילה ללמד, חסרים לי עוד המון תלמידים.

9:05 - כמעט כולם בכיתה, השיעור מתחיל. כמה קשה יהיה להעביר מה
שתכננתי בכל כך מעט זמן, אני חושבת לעצמי בדאגה.

9:15 - המפקח נכנס עם הרכזת. הכיתה בדיוק מעתיקה מילים חדשות מהלוח,
שאנו מפרשים בעל-פה. אני בלחץ, רוצה להספיק ללמד את מה שהתאמנתי
עליו בבית. מפחדת לאלתר, מנסה בכל הכוח להיצמד לתכנית וללוח הזמנים
שתכננתי מבעוד מועד. התלמידים מתוסכלים, רצים אחריי ואינם מבינים לאן.
"את ממחרת, אנחנו לא מספיקים!" התלוננו כמה מתלמידיי.

אני חוזרת על המילים מההתחלה. "תהיו אתי, תעקבו אחריי", אני מבקשת,
אך יודעת שלא כולם מסוגלים. מסמנת וי על הקניית מילים ועוברת למשימה
הבאה. הולך לי טוב מבחינת הזמן, אני שמחה. מלמדת בהתלהבות ובתשוקה,
מתמלאת אושר מכל תשובה של תלמידיי היקרים.

10:00 - השיעור נגמר. הכיתה משוחררת, ואני נושמת לרווחה.
אבן אחת ירדה מהלב. אך לקראת שיחת המשוב נוספה אבן חדשה, כבדה
ולוחצת מקודמתה. אני רוצה להצליח, רוצה להיות טובה, רוצה לעבוד
בחינוך, התפללתי ממעמקי לבי.

התיישבתי מול המפקח, צמאה למוצא פיו. לידו ישבה הרכזת.
"למה מיהרת כל כך?" הוא פתח.
גוללתי בפניו את סיפור הבוקר, את תכנון השיעור, את המתח שבו הייתי
שרויה.

”מורה טובה היא מורה שאינה נצמדת לתכנון שיעור כשאפשר וצריך לקחת את השיעור למקומות אחרים”, הוא הסביר. רשמתי לפניי. לא מתוודה כי פשוט פחדתי לאלתר.

”לא ראיתי אותך מלמדת, אלא מסייעת ומקלה”, הוא הוסיף, ולבי נשבר בקרבי.

יכולתי לשמוע את קול הניפוץ והריסוק של ציפיותיי. זו הרי הייתה הפעם השנייה שבה אמרו לי שאני לא מלמדת. והרי מה מורה עושה? מהי שליחותה? ללמד ולחנך.

”הדרך שבה הצגת את הנושא לא העידה על תהליך של למידה”, הוא המשיך. ואני, אכולת חרטה, מצטערת על כך שהקשבתי לקולה של הרכזת ושיניתי את התכנית הראשונית. לא ציפיתי שהרעיון שלה יהיה כל כך פסול בעיניו. ובכל אותו זמן היא ישבה לידו, הנהנה בראשה להסכמה ושתקה. “בפעם הבאה אני רוצה לראות אותך מלמדת”, הוא סיכם. הודיתי לו ויצאתי מהחדר.

בדומה לשיחת המשוב הקודמת, גם זו הכילה רק ביקורת בונה, ללא משוב חיובי, ללא מחמאה, אפילו לא הקלה שבקלות. הייתכן שהם שכחו שאני בשנת התמחות, בונה את עצמי וזקוקה ליסודות טובים ואיתנים? אם לא, אז היכן החיזוק? היכן הבנייה המקצועית?

אני הולכת הביתה מאוכזבת, מודאגת ומתוחה. מאוכזבת מעצמי, מהרכזת, מהביקורת. מודאגת ומתוחה בגלל עתידי המקצועי. על סף ייאוש אני מתחזקת ומשננת לעצמי את האמרה הידועה: “קשה באימונים, קל בקרב”, ומחליטה כי למרות הביקורת המאכזבת, לא ישברו את רוחי ולא אוותר לעצמי על מה שבניתי במו ידיי. נשמתי עמוק ונרגעתי מעט... עד לצפייה הבאה.

חיוך של אושר

יוני ספרונג, הסכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי באר שבע

איני יודע אם הוא מכיר את הסיפור כפי שאני הולך לספר. החיים הרי הם אוסף של נקודות מבט, ובחינוך ממילא לא מקבלים תוצאה ברורה. אולי התהליך שעברנו יישכח אצלו עם הזמן, או אולי באמת מאותו רגע התחילו חייו החדשים, החיים שנבנו על יסודות החוויה שעברנו ביחד.

הוא היה נוכח בשיעור הראשון של שנת הלימודים. איני זוכר אותו מאותו שיעור כי השיעור הראשון שלו היה גם השיעור הראשון שלי בבית הספר; שיעור שרק דף הנוכחות ומערך השיעור שמרו אותי איכשהו בשליטה. אבל כן, רשום לי ביומן שהוא היה.

קוראים לו אושר, אבל בניגוד לשמו, אושר לא היה ילד שמח. במבט לאחור על התקופה הראשונה שלנו יחד, אני מתקשה להיזכר בחיוך אחד שלו. אפילו לא חיוך תמורת חיוך, כזה ששלחתי אני לעברו במטרה להפשיר את הקרח. על פי רושם ראשוני, אושר נראה ילד רציני, עם קמט שמתחיל לגדול במצח מרוב רצינות. שפתיים חדות ומקבילות, שאינן מתעקלות לא למעלה ולא למטה. תספורת קצרה, שביל מחודד ליד האוזניים. מבנה גוף סטנדרטי לגילו. ילד בר-מזל, ילד יפה.

לשיעור השני אושר כבר לא הגיע. כשהתמיד בכך גם בשיעור השלישי, עדכנתי את המחנכת שלו, שגית. את שגית הכרתי ביום הגיבוש הבית ספרי. היא מלווה את הכיתה כבר שנה שנייה, וניכר היה כי היחס החם שלה, אשר שובה כל אדם העומד מולה, שבה גם את תלמידיה. באותו יום גיבוש היא ניצלה את הקסם שלה לנסות לגייס את המורים המקצועיים לתורנות טיולים. זה לא הצליח לה, כולם ממילא מאוד עמוסים בעבודה. עם אושר היא דווקא כן הצליחה. לשיעור הרביעי הוא כבר הגיע. שוחחתי אתו לפני השיעור. "אני לא אוהב לעשות ספורט", הוא אמר בתלונה די שכיחה אצל ילדי המחשבים המודרניים.

הוא יהיה בסדר, חשבתי לעצמי, שרק אלה יהיו הצרות שלנו.

שיעורי חינוך גופני בכיתה י"א מציבים למורה דילמות לא מעטות, ובנוגע לתלמידים חלשים - עוד יותר. אחרי שכבר עברו מספר רב של שנים במסגרות הלימודיות, החל מהגן ועד התיכון, התלמידים כבר די שולטים במיומנויות השונות של משחקי הכדור, ואין להם סבלנות למי שלא. גם בתרגילי כוח הם לא רעים, ובריצות ארוכות כבר כולם מסוגלים להצית את המבערים. עוד שנה לבגרות, עוד שנתיים לגיוס, ופחות מגולני הרי אין על מה לדבר. עם אושר יש. הוא בכלל פריק של מחשבים, והפעילות הקשה והמאומצת ביותר שהוא עושה עם גופו במהלך היום היא הקלדה מהירה במקלדת.

אושר הוא הילד שהדוגלים בחינוך גופני ככלי העצמה בוודאי ראו לנגד עיניהם, מה שדווקא מקשה עוד יותר את המלאכה. הרי את המשוב השלילי אושר מקבל מהספורט כל הזמן, גם כשהביצועים אינם מלווים במבטים כיתתיים. רף של ציון "עובר" נראה לו רחוק, ולעשות כפיפות בטן מספר פעמים בודדות כשאחרים מגיעים לעשרות, בהחלט גורם לך לעשות חשבון נפש רציני.

שעתיים בשבוע של חינוך גופני משולים לעלייה מתונה, שרק בהליכה עקבית בה לאורך זמן אפשר לייצר טיפוס משמעותי. כשאחרים הלכו ועלו, אושר הפליג בדמיונו הממוחשב. עכשיו כבר הוא מוכן להתחיל לצעוד, אבל הפערים הגדולים שנוצרו מסרבים לפנות את מקומם ומאיימים לעצור את הכול. מצב ביש.

"זו אשליה, אל תאמין לזה", היא אמרה לי. היא, ליהי, הסטודנטית שנדמה היה שהייתה בטיסה ישירה להציל את העולם ולרגע נחתה לתדלק במסלול לחינוך גופני. "בכל ילד יש אור, תמצא אותו, תאיר עליו עם זרקור עד שזה כל מה שיראו", הוסיפה.

תמיד היו לה תובנות אופטימיות כאלה. "פלא הבריאה" היא קראה לכל מה שזו. חובבת מושבעת של יצירותיו של אלוהים. הטבע הדהים אותה. נשיונל ג'אוגרפיק היה הערוץ הקבוע בטלוויזיה שלה רק משום שבזמן הלימודים לתואר אין פנאי לצאת לטיולים באותם מקומות. אך מה שבאמת הרשים אותה היו האנשים, על תכונותיהם ויכולותיהם הבלתי-מוגבלות.

"הכול כבר קיים אצלו, תעזור לילד לגלות את עצמו", חזרה על המשפט הסוקרטי הידוע כשפגשתי אותה במקרה בקפיטריה וסיפרתי לה על המקרה של אושר.

"בוקר טוב", אמרתי לאושר ביום למחרת בניסיון לאמץ את הגישה.

"מה שלומך?" שאלתי אותו בכל תחילת שיעור. חיפשתי את עיניו במבט עד אשר הצטלבו בשלי, והוא חייך, או לפחות שם לב ששמתי לב.

"כל הכבוד על ההתמדה, אושר", לחשתי לו כשעבר לידי בריצה.

"בראבו", צעקתי לו בהתלהבות כשהצליח למסור בשיעור כדורסל.

"באמת?" הופתעה אמו כשהתקשרתי לספר לה על תפקודו המוצלח של בנה, וקיוויתי גם שהיא תחבק אותו בסיום שיחתנו.

"אני מאוד שמחה על השינוי. לרוב הוא מאוד מנותק", הגיבה המחנכת כלא מאמינה.

"אושר, תרצה לתרגל קצת תרגילי כוח בבית?" שאלתי, תמיד כאילו במקרה, אחרי שאסף וצבר שק של מחמאות.

"אני לא יודע איך", ענה, עדיין חסר עניין.

"אני חושב שכדי שהתרגול בבית יהיה הכי יעיל, תחפש באינטרנט את ההמלצות החדשות ביותר בנוגע לביצועי תרגילי כוח בבית", הטלתי את הפיתיון הטכנולוגי, ועיניו נדלקו.

בשיעור הבא הוא דקלם לי מהדף את ההמלצות ושכנע אותי כמו איש מכירות מדופלם שזו הסחורה הכי חמה בשוק. קניתי, והוא ביצע.

"אושר, תוכל לבוא אליי לרגע?" קראתי לו שוב כאילו במקרה בתום אחד השיעורים. "ראיתי שאתה עושה תרגילי מתיחות בצורה מדויקת ונכונה, אפשר לבקש ממך שתלמד את כל הכיתה?" שאלתי.

בלי לחכות לתשובה כבר קבעתי מועד, ידעתי שהוא מוכן. את השיעור שבו לימד אושר את תרגילי המתיחות לא נתתי לאף אחד לשכות. בכל שיעור ושיעור לאחר מכן ניתחתי כל מרכיב מוצלח שהיה בו, הזכרתי תרגילים לדוגמה ממנו ואת האופן שבו אושר הסביר והדגים כל תרגיל. בהתחלה אושר הופתע מהסיפורים שלי, בהמשך כבר התחיל להנהן עם הראש, כמו מדען שידע תמיד שתגליותיו יזכו להכרה יום אחד.

בהערכה הלימודית של הרבעון צירפתי לאושר תעודת הערכה. "מנהיגות ספורטיבית", קראתי לזה, והוא כלל לא הבין איך מישהו פרט למחשב יכול לשים לב אליו עד שבא אליי לבקש הבהרות. "הפעילות שלך בשיעורי החינוך הגופני נותנת השראה לכל הכיתה", נתתי את התשובה שהכנתי הרבה מראש. "כל התלמידים בכיתה מקבלים ממך השראה על ערך ההתמדה והרצינות, והם למדו ממך איך לבצע נכון מתיחות. אנחנו יודעים שפעילות גופנית היא

ברכה לכל העוסק בה, אבל במקרה שלך העיסוק שלך בה מביא ברכה גם לחבריך לכיתה". לאחר שהתגבר על מבוכתו, הצליח אושר לפלוט צליל מעוות של "תודה". אחר כך הסתובב, הלך וברך לא הפסיק לחייך לעצמו. אושר מחייך? כן, מסתבר שאין ילד שאינו יודע לחייך. גם אין ילד בלי יכולות. קיימת רק התפיסה המוגבלת שלנו, שלפעמים מסתירה את האור. אושר לא פספס שום שיעור גופני מאז. תמיד הקדים להגיע בהפסקה ולומר לי שלום. הוא עשה זאת גם בהפסקות שלא היה לאחריהן שיעור. בהדרגה התחיל להיראות יותר ויותר באולם הספורט. בהפסקה הפעילה הספקתי להבחין בו בחטף עוצר את המשחק המבולגן של חבריו, לוקח את הכדור ומחלק אותם לתפקידים מסודרים במגרש. אושר הפך למנהיג. קצת אחרי מחצית השנה הוא נכנס לפעילות במועצת התלמידים. אומרים שלכרזות של "נפש בריאה בגוף בריא" שהופיעו אחר כך בכל הכיתות, אושר היה אחראי. מחקרים מראים שהצלחה בתחום אחד יכולה להזניק את מכלול חייו של האדם. מחקרים נוספים מראים גם שמספיק אדם אחד משמעותי בחייו של ילד כדי לחולל בו פלאים. אולי אושר הוא ההוכחה המוחשית שלי לכך, ואולי לא. ייתכן פשוט שבאותה תקופה הבשיל מה שהיה בו מאז ומתמיד. אפשר שהתהליך שעברנו יחד היה בשבילו רק עוד חלק מהמכלול הגדול של חייו, אולי אפילו לא המשמעותי שבהם, לפחות לא עיקרי כמו שהיה לי, כמו המסר החשוב שהוא צרב בחיי - תפקידנו החשוב כמורים אינו להעיר, לתקן, לבקר, אפילו לא ללמד. לכל אלה יש מועד ב'; תפקידנו המשמעותי ביותר הוא לגלות את המטמון שבנפשו של כל ילד ולהאיר את אורו. "תודה, אתגעגע", הוא אמר לי לפני היציאה למסע לפולין, לבוש בחולצת 'חפש את המטמון של דן חמיצר'.

"תודה לך", השבתי לו בידיעה שהילד הזה עזר לי למצוא את המטמון האישי שלי לא פחות משעזרתי לו למצוא את שלו.

סוס סשוגע ✍️

אלי לס, סכללת ליונסקי לחינוך

בעשרים ביוני קרה לעמי משהו שהוא לא צפה אותו. בטח שלא ציפה שזה יקרה לו עם המורה אבי. אותו אבי, שהוא וחברים שלו היו שרים לו: "אבי כץ עולה עולה, אבי כץ עולה עולה" או "אבי, אבי, אבי כץ. אבי, אבי, אבי כץ".

עמי תמיד צחק כשהיה נזכר בפרצוף של המורה אבי, אז כשירק גוש ליחה סמיך לתוך מצחו של לידור. זה היה באיזה בוקר. לידור אמר משהו שפגע באופן עקיף בכבודה האבוד של אמו של עמי. עמי הרי היה מקלל את אמו, גונב ממנה ומשקר לה על בסיס קבוע, אבל לו היה מותר. לידור קיבל את שלו על אותה הערה מעורפלת בצורת עלבון מוחשי, מהיר ונוקב כקליע, במצב צבירה נזולי ובטמפרטורת הגוף, ממש בין העיניים. עלבון נזולי שהתערבב בדמעות אוטומטיות שהחלו לזרום מתוך עיניו של לידור.

לידור היה חבר של עמי והיה מרבה לצחוק וללעוג לתלמידים ולמורים. הוא היה מעין "חייל" של עמי בטרמינולוגיה העבריינית של התלמידים. ובכל זאת, למרות שהקורבן היה גם הוא אויב, ולמרות אדישותו כביכול לנוכח השפלה ברוטלית כזו שאירעה באופן כמעט שגרתי ללא צעקות או קריאות זעזוע של הבנות שמסביב, חש המורה אבי סכינים של גועל חותכות בבטנו. גועל שלוהו ברחמים מידיים על לידור, שכל גאוותו נגזלה ממנו באחת. אבי חשב באותו רגע על בנו הקטן, ועל מה היה חושב או עושה אילו היה רואה מישהו יורק עליו ככה. הגועל והרחמים, שכאילו נארזו במחשבותיו הזריזות באריזה אפלה של אימה, ציירו מידית על מצחו הבעה של דאגה ומיאוס קשים כל כך, עד שנראה היה כאילו הוא הולך לפרוץ בבכי או לחלופין להקיא מתוך גרונו להבה שתחרוך את היושבים בשורה הראשונה בכיתה. זה היה הפרצוף שהצחיק כל כך את עמי, ושרק הוסיף ממד משעשע נוסף בדמותו הבלתי-שגרתית של המורה אבי. "אשכנזי מסריח" כמו שלידור אומר. קיבוצניק לשעבר, שיש שאמרו שהוא גם זמר, ואף אחד מהחבר'ה לא הצליח להבין מה

בחורצ'יק ורוד-צהוב ממושקף כזה, אמן עאלק, בא ללמד אותם פה בשכונה. ועוד מתנהג כמו הדוד הטוב. לא מעניש. מחייך. על אותה יריקה התעקש המורה אבי להעניש את עמי. לא ברור מה קרה שם, איזו שיחה במשרדה של אחראית המשמעת או רכזת האקלים. האקלים - שהיה עבור עמי תבנית נוף מולדת, ועבור המורה אבי קיפאון חומצי אינטר-גלקטי - הלם לא רע את אופיו המאתגר של עמי, וזו שאחראית עליו החליטה על עונש. משהו בסגנון עבודות רס"ר בית ספריות שהחלו כשעתיים לאחר שעת ההברזה הממוצעת של עמי, מה שהפך את העונש לבלתי ניתן לביצוע או לאכיפה. אז המורה אבי קצת נבח... עמי ושיירתו עברו בסך לבושים קפוצ'וני אברקרומבי (Abercrombie) בדרך לקניון בשעה אחת עשרה.

אבי ועמי. שמות דומים כביכול, פונטית, אך גם שונים. עמוסי משמעויות כבדות משקל. אבי ועמי, ניסח לעצמו אבי מתישהו בתוך ראשו לנוכח עוד שיעור אבוד, הם בכלל שתי נשמות תועות, אקראיות, אומללות בדרכן, שהתנגשו כמו שני רכבים מפלנטות מרוחקות זו מזו. התנגשות המייצרת קלישאות ופתגמים. המשפט "אין ילד רע, יש ילד שרע לו" הופך לחרב פיפיות בתוך קומביין פדגוגי בסגנון חטיבת ביניים עירונית סטנדרטית. בעיקר כשמורה מתמחה וטרי, שהחלב האקדמי טרם יבש על שפתיו, מופקד על חינוך כיתה שבפורומים מסוימים בפרספקטיבה שכבתית הוגדרה ככבשה שחורה. במקרה כזה הקלישאה האמורה מולידה מוטציות סמנטיות נוספות כמו "אין מורה רע, יש מורה שרע לו", ו"אין כיתה רעה, יש כיתה שרע לה". ולכיתה ח'-8 אכן היה רע. עמי וחבריו ניהלו אותה ביד רמה כשהם מפעילים טרור פסיכולוגי שהורכב משקרים, איומים, קללות ודברי לעג שונים - החל ממשחקי מילים אירוניים ומתוחכמים ועד הערות פולשניות, דוקרניות, המוניות; הערות שהיו מכניסות את הרחוב לתוך הכיתה באופן דורסני כל כך עד שהמורה אבי היה נשאר פעור פה, המום, אילם. לפעמים גם היו מתעופפות קצת מהלומות, פה קצת דם, שם כיסא מתעופף, לא משהו מיוחד או משהו לדווח עליו הביתה. שום דבר שאין עליו תשובה של מרצה מפורכסת זו או אחרת בסמינר שבו למד בגילו המתקדם יחסית לתואר הראשון. אך מה בין התואר הראשון, תעודת ההוראה, ישיבה במזגן בחברתן של סטודנטיות צעירות לבין סופת ההוריקן המשתוללת כעת המכונה חייו המקצועיים?

השנה עברה לה לאטה. כמעט מדי בוקר היה נזכר אבי תוך קרטוע על אופניו בדרך לבית הספר במשפט שלמד בטירונות על דהירתו המתמשכת והנצחית של הזמן. המשפט על גרסאותיו השונות הפך למלמול קבוע, למנטרה, לתפילת בוקר. כשהיה נוסע לעבודה רצה שהנסיעה תימשך לנצח; רצה שמניאק מושיע כלשהו יבוא וישים לו מטאטא ביד ויצווה עליו לנקות את הרחוב; רצה שניידת תופיע פתאום, ששוטר יחפש עליו, ימצא שלושה אקדחי יריחו משטרתיים גנובים ויעצור אותו; רצה שמיקי מאוס ודונאלד דאק יחטפו אותו בדרכם לפיקניק בהוליווד. רק לא ללמד, רק לא לעמוד שוב מול חומת האדישות והלגלוג, מול כיתת היורים - כך היה המורה אבי הוגה לעצמו במשך שנת לימודים שלמה ושורד בעזרת דמיונו ובעזרת הלוח שעליו היה שופך טקסטים תלושים. וכל זאת כשהוא מלווה במבטיהן הספורים של תלמידות שקדניות, מבטים מלאי כמיהה בלתי-נתפסת, כמיהה שהיה רואה בה גם מצוקה וגם אכזבה. אכזבה ממנו על שהוא אינו מצליח להשליט סדר ודרך ארץ בכיתה.

אבי פעל כהלום קרב לקראת סופה של השנה מתוך דחף קבוע, כבוי בהווייתו. הוא לא ממש לימד ולא ממש יצר קשר עם תלמידיו; כבר לא ממש ניסה לגוון, לחשוב, להגיב. הוא עבד כרובוט.

אם להשתלט על כיתה זה כמו להשתלט על סוס, אז אבי הרובוט בחר בסופו של דבר לא לטפס כלל על הסוס, לא לנסות לכבוש אותו ולא לרכוב עליו למסעות מופלאים, אלא לעמוד בסמוך אליו על רגליו, מרחק בטוח, קבוע, באותה המכלאה; להניח לו לעשות כרצונו ולנסות לעצבן אותו כמה שפחות. אם היה מקבל סוסה שקטה, מאולפת, המצב היה שונה. אך עמי, לידור ושותפיהם היו סוס משוגע, בלתי-צפוי, סוס זכר עצבני שלא סורס, סוס שלא התייחסו אליו יפה מעולם, שהגזרים לא מעניינים אותו ושהמקלות לא מפחידים אותו.

בעשרים ביוני קרה כאמור משהו בין עמי למורה אבי, לא משהו גדול, אפשר לספרו בקצרה. ובכל זאת היה זה עניין יוצא דופן. הזמן לא עמד מלכת, והמורה אבי התעורר לבוקרו של היום האחרון בשנת הלימודים. תחושות מעורבות של אופוריה ושעמום ליוו אותו כשנכנס לחדר המורים. ריח הבשמים והעוגות, התרגשותן של המורות - כל אלה היו רחוקים ממנו. בטקס

הסיום הפריעו התלמידים מאוד. כשנכנס לכיתתו לשעת חלוקת התעודות, ראה את פרצופיהם מסתכלים אליו והרגיש תחושות ניכור, זרות וחרדה ממש כמו בשיעור הראשון, תשעה חודשים ועשרים יום קודם לכן.

באותו רגע מכונן בחר עמי להתחיל ולשיר "אבי, אבי, אבי כץ..." מבטו המחויך והמזוגג בו-זמנית של עמי כששר את אותו המנון טריבונוט יצר מעין תמורה כימית בבטנו ובמוחו של המורה אבי. בהבזק של החלטה הדף את עמי בצעקות אל מחוץ לכיתה. מבטו היוקד הפחיד פתאום את עמי. במסדרון הרגיש עמי כי אנרגיה זרה עטפה את המורה אבי וכי משהו השתנה. אבי אמנם לא עשה הרבה, רק שלח את עמי שיחכה אצל המנהלת. אבל התקיפות, ההפתעה, האלימות ההחלטית שנטפה מפעולתו - להגלות מהכיתה את אחד ממנהיגיה רגע לפני הקתריזיס השנתי האחרון - הן שנתנו תוקף לדרישותיו הפתאומיות. עמי הרגיש איך הקערה מתהפכת, ומאזן הכוחות משתנה. לאחר שצעק לאבי "שתמות, שתמות" ליד הדלת של ח'8, כיתתו, ביתו, כור מחצבתו, שמע את המורה אבי ממשיך לצעוק, להטיף ולהרביץ מוסר וערכים בתלמידיו שהקשיבו בדממה. לפתע הרגיש שמהו מתכווץ ומתרכך בו. דבר מה כמו נזל מתוך הכיתה אל מתחת לדלת והציף את האדידס הכחולות שלו כשלוולית של חוסר אונים, ערגה וגעגוע לאביו המת.

הוא הקשיב עוד קצת ליד הדלת ואחר כך הלך משם בלי התעודה.

הסכת

ג'וסאנה ביאדסה, אלקאססי - סכללה אקדסית לחינוך

נפשי, כבר שוחחתי אתך פעם על אודות אלה המפצירים בזיכרונות, מטילים את שררתם על הדקות והרגעים הקרבים ובאים, אך לא ידעתי אז שסיפורו של וליד הוא חלק מהם, אף חזק יותר מכולם. זה דבר יפה עד כאב.

אין התחלה אין-סופית וגם לא ציפייה. אך הזמן עובר לאט ובכבדות, בקדרות מסורבלת. התחלות העשייה לעולם נותרות עלומות עד שהנך מתנסה בניסיון שתוצאותיו קשות. וכך ההתחלה שלי בבית הספר באותו יישוב נידח הגיעה לאחר תקופה ארוכה של ציפייה מלאה בפחד. מבטי התלמידים במורה החדשה שהגיעה מרחוק לא היו מבטים שגרתיים סתמיים, אלא היו הם מהולים ביראת כבוד ובהתלהבות לפגישה, שכן כבר התרוצצו ביניהם שמועות בדבר היותה מורה מתמחה בשפה האנגלית; והיא "פסעה על אדמת אמריקה" במסגרת משלחת מטעם המכללה; והיא מבטיחה להשקיע ולהשקות עד בוא הפרי! ומה הופך מורה למורה שולט ומקצועי במלאכתו? האם בגלל קומץ של בוגרים שהתמחו בהשתובבות וסומכים על הפרוטקציה שלהם נהייתה השליטה במקצוע לדבר כל כך גדול? בעטי ברגליך את האבנים, רססי בושם מול שאריות האשפה, והפכי את ההוראה למסוק של הצלחה.

השיעור הראשון ביום הראשון הוא דבר גדול. עמדתי לרגע מחייכת עד שהתלמידים התיישבו במקומותיהם, כאילו הם שופטים מול סוללת עורכי דין הממתינים לדיון.

"אני משערת שרובכם שמע על בואה של מורה חדשה. המנהלת עדכנה אותי שהיא..."

"כן, שמך המורה ג'מאנה. היא סיפרה לנו עליך הרבה", דיברה תלמידה שהתקשתה לשמור בתוכה את התלהבותה.

"האם באמת היית באמריקה? ואיך דיברת באנגלית? האם ישנו שם מישהו בעל שכל שאוהב את השפה האנגלית?"

כולם צחקו לדבריו של התלמיד וליד.

וליד לא היה התלמיד המצטיין ביותר. הביוגרפיה שלו מעידה על שלל ניסיונות שהם מיזוג של הצלחה וכישלון. יש שהוא נלכד במלכודת הבילוי והשובבות, ויש שהוא מתאמץ ונהיה חרוץ. הייתה זו חבורה של מתבגרים בכיתה ט', וליד היה המנהיג המשפיע ביותר בתוכה.

רובנו שונאים את הדברים שאיננו מצליחים לשלוט בהם או שאנו פוחדים מהם. כאשר בן אדם מתגבר על פחדיו, הקשר עם מושא הפחד עשוי להפוך לאהבה עמוקה. כך למשל פחד התינוקות מזרים. ברגע שהם מתרגלים ועוברים את מחסום הפחד, הם הופכים לחברים טובים.

השקט שרר בפינות הכיתה.

"נראה שהמורה רצינית מאוד", לחש אחד התלמידים בטרם פתחתי את השיעור הראשון והכרזתי בקול רם:

"בואו נתחיל בהצגת עצמנו באנגלית. ללא פחד".

הימים הראשונים עברו במהרה, גדושים בשמות, בצבעים ובקולות. עמדתי עם התלמידים גם בהפסקות, מתרברבת בפניהם בזכירת שמותיהם ומתלוצצת אתם באנגלית. לא ידעתי מה מבין דבריי הם מבינים - הכול או קצת. חלק מהם חיבבו את המפגשים החפוזים האלה, וחלקם האחר דאג להתרחק מהם.

וליד נמנה עם החלק האחר.

לא עבר שבוע ופתחתי את השיעור בשאלה מפתיעה. כתבתי אותה בצורה ברורה על הלוח: מדוע השפה האנגלית שנואה?

מונה התפרצה ללא רשות: "כיוון שהיא מסובכת מאוד".

ח'אלד צעק: "וקשה מאוד, ואני לא מבין למה צריך אותה".

ובטרם הציג תלמיד נוסף את סיבותיו, עניתי בעודי מעמידה פנים של אדם מומחה: "אם הדבר נכון, כפי שאתם טוענים, מדוע אפוא ישנם תלמידים ששולטים בשפה ומצטיינים בה ללא קושי?"

התגובה הרועמת הופיעה הפעם מכיוונו של וליד, שישב בסוף הכיתה, כאילו תחמושת בערה בתוכו או פתיל של פצצה הסתתר בתוכו במשך תקופה ארוכה: "כיוון שישנם כאלה שיודעים אנגלית מלידה, ולעומתם כאלה שנוולדו בלי מזל".

הסתיים השיעור, והבעות פניו הכועסות של וליד עדיין חקוקות בראשי. כל המשמעויות האפשריות שהתכוון אליהן התנפצו לרסיסים בדמוני. יצאתי בעודי נבוכה, אך לא לזמן רב.

נהגתי בהם כמו אחים. לאט לאט, כמים הזורמים בין האבנים, צעדיי אתם התחזקו. הייתי להם כאחותם הגדולה יותר מאשר מורה חדשה. נכנסתי לכפר, לכיתה שלהם, לפני כחודש. כיוון שיחידת הלימוד שלהם הייתה בנושא "החלומות ואיך להגשימם", ביקשתי מהם כשיעורי בית לכתוב חיבור שבו כל אחד יספר על חלומותיו ואיך הוא מתכנן להגשים אותם.

"שכל אחד יסתמך על עצמו בלבד. כתבו כל מה שאתם רוצים בעניין החלומות שלכם. למשימה זו לא יהיה משקל בציון הסופי, אלא רק אבדוק את הכתיבה שלכם באנגלית ואתקן את השגיאות שלכם מבחינת התחביר או הכתיב". עבר שבוע. היה זה לילה חורפי חשוך. החום שעלה מחדר העבודה שלי בביתי הורגש היטב. בעלי כהרגלו נהג לעודד אותי בחיך ולחזק אותי על המסירות שלי לעבודה, במיוחד כשהיה רואה ערמת מחברות המסתירה את שדה הראייה שלי. בזמן שבדקתי את המחברות, נעצב לבי למצוא את הדברים שכתב וליד. במקום לכתוב בנושא החלומות, הוא כתב באנגלית קלוקלת מכתב אהבה לאלמונית. נסערתי במהרה ולא ידעתי מה אעשה. לא מצאתי תשובות לתהיות שלי, ולבסוף החלטתי לשתף את מחנך הכיתה ללא היסוס.

התהיות לא נטשו אותי עד לבוקר המחרת, וייסורי המצפון הוסיפו להעיק עליי. שמא הייתה זו כתיבה אקראית ללא כוונה או כתיבה של נער שובב שאין דוחק למהר ולשפוט אותו. אך אולי זו עזות פנים הדורשת להעמידו במקום. נכנסתי לחדר המחנך, מורה נכבד שגיל חמישים לא שחק את נתינתו ואת מאמציו. סיפרתי לו על אודות וליד. הוא היה נסער מאוד, חשב ואמר: "אבקשך להתעלם מהדבר עד שאטפל בנושא. ואם מישהו ישאל אותך, כולל וליד, השיבי שעדיין לא התפנית לבדיקת המחברת".

עבר יום שבמהלכו מבוכתי הלכה וגברה, ואז קרא לי המחנך. השיחה התנהלה סביב התנהגותו הכללית של וליד. שוחחנו על כך שלמרות עברו הבית ספרי, שיש בו כישלונות מסוימים, הוא נותר בעל נימוס והתנהגות טובה. הוא אינו נוהג לחרוג מכללי הנימוס. בעודנו דנים במצבו, נכנס וליד. הוא הביט בי, ומבעיו העצובים התחלפו למבעים מאשימים. המחנך הפסיק את השתיקה באומרו משפטי תוכחה ונזיפה:

"כיצד אתה, וליד? חשבתי שאתה מנומס. מה פשר המכתבים המתועבים, ואיך אינך מתבייש? מניין התעוזה לעשות זאת? מדוע וליד? דבר..."

היה ברור שווליד ינקוט שתיקה ולא יגלה את סוד המכתבים עד שהמחנך השתלח בו בצעקות:
"דע לך שאני מתכוון להודיע להורים שלך, ואז תסולק מבית הספר. שתיקתך זו לא תועיל לך..."
וליד לא יכול היה עוד לשמור את סודו. הפחד שלט בו, ומילותיו נפלטו באופן שאינו ברור:

"אין זה מכתב למורה, אלא לנערה שלומדת אתי באחד החוגים מחוץ לבית הספר. הנערה הזו שולטת היטב באנגלית בהיותה בת לאם ממוצא בריטי. כשרציתי להביע בפניה כמה היא מוצאת חן בעיניי, חשבתי לשלוח לה משהו נחמד ויפה, שישאיר רושם טוב ומכובד. לכן רציתי שהאנגלית שלי תיראה תקינה ולא מביכה. בגלל שהמורה היא כמו אחות בשבילי, חשבתי שהיא תבין אותי ותעזור לי לתקן את שגיאותיי, בייחוד בזכות העובדה שכבר הצליחה לשבור את המחסום הפסיכולוגי אצלי. אך אני מבין שחציתי את הגבול, ועל כן אני מתנצל".

השקט שרר בכל פינות החדר. מבטי המחנך נפגשו עם מבטיי, כאילו מכריזים על הצלחה בהתרת הסוד. חשתי תחושה מעורבת של הקלה ושל ייסורי מצפון בגין העונש שהטיל המחנך. עם צאתו של וליד הצלחתי לשכנע את המחנך להקל את העונש - להודיע להורים בלבד ללא הרחקה מבית הספר. לא עבר שבוע והבחנתי בכיסא של וליד ריק. אינני יודעת אם הוא עבר לבית ספר אחר מרצונו.

לא ידעתי שהמורה חי בדילוגים בין הוורדים לבין הקוצים בו-זמנית. ישנם פרחי הנתינה לתלמידים וניצני נביטה; ויש גם קוצים של אי-הבנה וטעויות של ילדים מתבגרים. מדובר בתלמידים שאתה אוהב לטפח בהם זרעי רצון, שאיפה לגדולות וערכים, אך במקביל עליך לשמור על גבולות ברורים. תודה לשנינו, וליד. לימדתי אותך על יכולותיך, ואתה לימדת אותי לדבוק בנתינה, ועל כן לא בנקל אוותר עליה!

الرسالة

حدثك يا نفس مرة عن هؤلاء الملحنين على الذاكرة باسطي سطوتهم على الدقائق والهنهات القادمة، ولم اكن ادري حينها ان قصة وليد هي جزء منهم، بل وأشدهم إلحاحاً علي، وهذا شيء جميل أليم. لا بداية تدوم ولا انتظار. لكن الأوقات تمضي بطيئة ثقيلة مسرلة بالكآبة. بدايات العمل تبقى دوماً مجهولة حتى تؤول الى تجربة مخاضها عسير، وبدائتي في مدرسة تلك القرية النائية جاءت بعد انتظار فيه توجس مخيف. لم تكن نظرات الطلاب الى المُدرّسة الجديدة القادمة من بعيد روتينية عابثة، بل كان يغمرها فخر وتلهف للقاء من تناقلت اخبارها بينهم أنها متقنة للغة الانجليزية، وأنها "داست تراب أمريكا" ضمن بعثة جامعية، وأنها من ستتعهد النفوس بالري حتى تؤتي الثمر!. وما غرابة أن يكون المعلم معلماً ومتقناً سابحاً في مهنته؟ لأجل زمرة ممن احترفوا التسكع في أروقة "الواسطة والمحسوبية" بات كل اتقان صغير عظيم؟ أركلي بقدميك الحجاره، وعطري كحامل المسك خلوف القمامة المنسية واجعلي من التدريس طائره النجاح.

الساعة الأولى في اليوم الأول أمر جلل. وقفت متبسمة للحظات حتى أستكمل الطلاب جلوسهم كأنهم المحلفين أمام هيئة مراقعين ينتظرون الحوار.

- أظن معظمكم قد سمع بقدوم معلمة جديدة..المديرة أعلمتني أنها..
- نعم. إسمك المعلمة جمانة. أخبرتنا عنك كثيراً. هتفت طالبة لم تستطع ان تخفي حماسة فيها.
- هل كنت فعلاً في أمريكا؟ وكيف تحدثت بالانجليزية؟ هل هناك أحد عاقل يحب اللغة الانجليزية؟

وضحك الجميع على مقولة الطالب وليد.

لم يكن وليد أكثر الطلاب تفوقاً بل كانت سيرته خليط من محاولات نجاح وفشل، تارة يسقط في فخاخ اللهو والخذلان، ويجد مجتهداً مثابراً تارة أخرى. كانت "شلة" الصف التاسع في مقدمة البلوغ، وكان وليد في قيادتها أقوى الطلاب تأثيراً.

- معظمنا يكره الأشياء التي لا يتقنها، او يخاف منها. وعندما يتغلب الانسان على مخاوفه، تنقلب العلاقة الى حب عميق، كخوف الأطفال من الغرباء حتى إذا ما ألفهم، وتجاوزوا حاجز الخوف، صاروا خير أصدقاء.

خيم الصمت أركان الصف، وكان جملي الأخيرة هبطت دون موعد مرتقب. "إميين إنو المعلمة جدية كثير" كانت همسة أحد الطلاب قبل أن أبشر الدرس الأول بصوت مرتفع: "لنبدأ التعارف باللغة الانجليزية..دون خوف".

مرت الأيام الأولى سريعة مليئة بالأسماء والألوان والأصوات، فكنت أستوقف الطلاب أثناء الاستراحات أبارزهم ذاكرتي في حفظ أسماءهم، ثم أمازحهم في حديث "انجليزي" النكهة لا أدري أيفهمون كله او بعضه. فكان أن ألفت بعضهم هذه اللقاءات السريعة، وحرص اخرون على تجنبها بمن فيهم وليد وإن استلزمه الأمر السير في سبيل اخر.

لم يمر أسبوع حتى بدأت الدرس بسؤال مفاجئ كتبتة عريضاً على اللوح غطي فضاء الصف: "لماذا تكره اللغة الانجليزية؟"

قالت منى دون استئذان: "لأنها معقدة جداً". ثم صاح خالد: "وصعبة جداً ولا ادري ما الحاجة اليها". وقبل أن يعلن طالب آخر أسبابه، أُجِبتُ في تجاهل لعارف حذق: "إن كان الأمر كما تدعون، فلماذا هناك طلاب يجيدون اللغة ويتفوقون دوماً في أدائها دون أعذار؟"

كان الرد المدوي قد انطلق هذه المرة من جهة وليد في آخر الصف. وكأن وقوداً أشعل حميةً فيه، أو فتيل قنبلة عاشت فيه امداً بعيداً: "لأن هناك من وُلِدوا يعرفون اللغة، وهناك من وُلِدوا لا حيلة لهم!".

أنتهى الدرس وكل ملامح وليد الغاضبة لا تزال صورة عالقة في ذهني، وكل المعاني الممكنة لما يقصده قد تفرقت في حجرات مبعثرة في عقلي، فخرجت أحمل حيرة لم تدم طويلاً.

كانت أواصر الأخوة قد توطدت بثبات هادئ كإنسيابية الماء بين الصخور، وأصبحتُ اختهم الكبرى أكثر من كوني معلمة جديدة دخلت قريتهم الصفية منذ شهر. فحدث أن تناوَلت الوحدة التعليمية الحالية موضوع "الأحلام والعمل على تحقيقها"، فكانت احدي الواجبات البيتية التي طلبتها كتابة موضوع إنشائه يسرد الطالب خلاله أحلامه وخطوات لتحقيقها:

• فليعتمد كل منكم على نفسه فقط، واسترسلوا في التعبير عن احلامكم. لن يكون له أي وزن تحصيلي، بل سأقوم فقط بفحص كتاباتكم الإنجليزية، وتصحيح كل خطأ فيها - نحوي كان أو إملائي.

أسبوع مضى، وليلة شتائية حالكة، والدفء في مكتبة البيت يحتل المكان. كان زوجي يرمقني كعادته بابتسامة فيها ثناء لإخلاص في العمل كلما رأى رزمة من دفاتر الطلاب تحجب رؤيتي. وبينما كنتُ أراجع المواضيع الإنشائية، تسمرتُ عيناى دهشةً لما كتب وليد، فبدل أن يكون موضوعاً عن الأحلام، كانت كتابته رسالة حب الى مجهول بإنجليزية مشوهة التعابير كثيرة الأخطاء. وسرعان ما ثارت ثائرتي وصرت في حيرة من الأمر، لا أجد جواباً لكل أدوات الاستفهام. حتى عزمْتُ على إخبار مربي الصف دون تردد.

لم تفارقني التساؤلات حتى صباح الغد وعلى كتفي نعش الضمير. فلعلها كتابة سقطت سهواً دون قصد، أو نزوة طائش ينبغي لها التروي والحذر، أو جرأة زائدة يجب عندها الشدة والحزم. دخلتُ غرفة المربي وكان أستاذاً فاضلاً لم يرهقه جيل الخمسين في الجهد والعطاء، وأخبرته بالأمر، فاستشاط غضباً ثم فكر وقال:

• أرجو منك تجاهل الأمر حتى أعالج الموضوع، فإذا سألك سائل من فيهم وليد، فأخبرهم بأنك لم تتفرغي لفحص الإنشاء بعد.

مضى يومين والحيرة في نفسي قد بلغت ذروتها حتى بعث المربي في طلبي. دار الحديث حول السلوك العام لوليد وكيف أنه ورغم بعض الهفوات في ماضيه المدرسي، إلا أنه صاحبُ خُلُق حسن، وسلوك جيد لا يُخالف قانون الأدب العام. وبينما نحن على هذا الحال، دخل وليد فنظر إلي لتتبدل ملامحه الحزينة إلى مؤثبة معانبة. قطع المربي الصمت ببعض الجمل تحمل التعزيز والتوبيخ:

• حتى أنت يا وليد؟ ظننتك مؤدباً خلوفاً. ما هذه الرسالة الشيطانية وكيف لم تستح؟ صدق إلي قال إن لم تستح فافعل ما شئت! لماذا يا وليد؟ تكلم..

كان واضحاً أن وليد سيلزم الصمت ولن يبوح بسر الرسالة حتى استرسل المربي في صياحه:

• ليكن معلوماً لديك أنني سأخبر الأهل وستطرد من المدرسة ولن ينفك صمتك هذا...

لم يستطع وليد هذه المرة أن يحفظ سره وقد تملكه الخوف وتلعثمت كلماته:

• لم تكن هذه الرسالة الى المعلمة! بل هي لفتاة تدرس معي في احدي الدورات التعليمية خارج المدرسة. وكانت هذه الفتاة تتقن الإنجليزية كثيراً باعتبارها ابنة لأم بريطانية. ولما أردتُ أن أعبر لها

عن مدى إعجابي بها، أردتُ أن أرسلَ لها شيئاً يُبقي انطباعاً مُشرِّفاً ويجعل انجليزيتي تبدو متقنة أمامها دون أي احراج. لذلك، فقد رأيتُ في المعلمة أختاً ستحرص على فهمي، ومُدْرسة ستساعد في تصحيح أخطائي الكتابية، خصوصاً وأنها نجحت في كسر حاجز الخوف عندي، لكنني يبدو تجاوزت الحدود باندفاعي وتهوري، فأني آسف لما حدث.

خيمَ الصمت أرجاء الغرفة، والتقت نظرات المرابي بنظراتي كأنها تعلن نجاح فك اللغز. كان الشعور مختلطاً بين الإرتياح وتأنيب الضمير من جانبي، وبين وجوب العقاب من جانب المرابي. خرج وليد، واستطعتُ أن أفتح المرابي بتخفيف العقاب بإخبار الأهل فقط دون الطرد أو غيره. ولم يمر أسبوع حتى لاحظتُ أن كرسي وليد أصبح شاعراً لأعلم أنه انتقل الى مدرسة أخرى بإرادته. لم أكن أعلم ان المعلم في هذه المرحلة يعيش بين الورد والعليق معاً. فهناك زهور العطاء والتوجيه لطلاب في بداية النضج، وهناك أشواك من سوء الفهم وأخطاء المراهقين. طلاب تُحب أن تُنمي فيهم بذرة الطموح والإرادة، وقيمٌ بالمقابل عليك لأجلها أن تحفظ المسافات. شكراً لكليتنا يا وليد.. فقد علمتُك أنك تستطيع، وعلمتني الإستمرار في العطاء.. فلا أبيع!

הכנפיים של יורי ✍️

סאיה 2A2D, המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי באר שבע

רק זה היה חסר לי, מלמלתי לעצמי עם סיום שיחת הטלפון שקיבלתי מעליזה המפקחת. "שיבצתי אותך לעבודה כגננת סבב בגן ילדים בירוחם", הדהד קולה באוזניי כל אותו יום. חצי השנה הראשונה של הסטאז' עברה עליי בעיירת פיתוח בדרום הארץ. רוב הילדים בגן היו עולים מברית

המועצות לשעבר, וחלקם תושבי השכונה שבה נמצא הגן. שכונה מוזנחת עם אוכלוסייה קשת יום. בהסעה ליישוב ביקשתי מהנהג שיוריד אותי ליד גן הילדים. בנסיעה לאורך הרחובות הבחנתי בשורה של בתי בטוניאדה שנבנו לפני עשרות שנים. הקישוט היחיד שלהם היה חבלי כביסה מתוחים בחזית החלונות.

יפה הסייעת קיבלה אותי בחיוך רחב והובילה אותי פנימה. הגן הכיל 25 ילדים בני 3-4, תוססים במיוחד. לא קלים היו הימים הראשונים. למדתי את שמותיהם של הילדים והמשכתי בשגרת יומם. הם קיבלו אותי בדרך כלל יפה, בחנו היטב את התגובות שלי על מעשיהם. ידעתי שהצלחתי תהיה גם הצלחתם. וכך, כעבור שבועיים, שמתי לב ליורי לראשונה.

יורי היה מעט גבוה משאר הילדים. שער בלונדיני חלק, עיניים סקרניות ושתקן. יפה סיפרה לי שיורי עלה לפני חודשיים בלבד. מחלקת החינוך של העירייה בחרה עבורו בגן זה כי חשבה שפה יהיה הכי טוב בשבילו. אבל מרסל, גננת האם, חשבה שיורי עדיין לא נקלט היטב. שמתי לב שהוא כבר משתתף בכל פעילויות הגן אבל לא מוציא הגה מפיו. יפה הסייעת סיפרה לי שהילדים החלו לצחוק עליו, על השגיאות ועל המבטא שלו, שהיה כבד במיוחד. כל דקה פנויה הוא יושב בשולחן הציור ומצייר. "חברים אין לו. אני ומרסל חשבנו שככה הכי טוב לו, שיצייר בינתיים מה שהוא רוצה", אמרה.

אותי, מטבעי, מעניינים אנשים יוצאי דופן, ולפיכך החלטתי להתרכז ביורי. למדתי כמה משפטים ברוסית, התיישבתתי לידו וניסיתי לקשור אתו שיחה, לגשר בינינו. הוא ענה אמנם בנימוס, אבל רק ב"כן" או "לא" ונשאר סגור

ומנוכר. החלטתי לבקר בביתו לאחר העבודה, אבל מצאתי שם רק את הסבתא, שהמטירה עליי שפע מילים ברוסית. התברר שלא ידעה מילה בעברית. העליתי חרס בידי.

אולם לא הרפיתי. החלטתי לבדוק את הציורים שלו, אולי מהם אלמד משהו. פתחתי את המגירה של יורי, ועשרות דפי נייר נשפכו לרגליי. התיישבתי כדי לבחון אותם ונדהמתי. יורי צייר רק כנפיים: כנפי ציפורים, כנפי מטוסים, כנפי פרפרים, אבל בעיקר את עצמו. ילד עטור כנפיים מכל הסוגים, בכל הצבעים ובכל המצבים. החזרתי את הציורים למגירה כדי שלא יגלה שחיטטתי בה. למחרת נכנסתי כאילו במקרה לפינת הציור והתיישבתי ליד יורי. לאחר צפייה של כעשר דקות שאלתי אותו: "יורי, למה רק כנפיים?"

לא זכיתי למענה, רק למשיכת כתף.

ביום ראשון בשבוע שלאחר מכן כל הילדים נכנסו לגן. עברו כמה דקות עד שיפה הבחינה בהיעדרו של יורי.

"ילדים, יורי עלה אתכם לאוטובוס?" שאלה.

"כן!" עלתה תשובה קולנית.

"האם ירד אתכם?"

"כן!"

אבל יורי איננו. ערכנו חיפוש מהיר בכל החדרים - הילד איננו. אספתי את כל הילדים במעגל, ביקשתי "שקט!" ואמרתי: "הקשיבו היטב, האם מישהו מכם אולי הבחין ביורי מחוץ לגן? נסו להיזכר, זה חשוב מאוד!"

"ראיתי את יורי עם התרמיל שלו יורד ופונה ישר לכיוון הרחוב. חשבתי שהוא סתם רוצה לעשות סיבוב מסביב לגן שלנו", אמרה שירה.

מה עושים? ישנו נוהל ברור למקרים כאלה: (א) להתקשר להורים; (ב) להזעיק משטרה. איתרנו את הוריו של יורי, אלכס וקטיה, במקום עבודתם ועדכנת את אותם בניסיון להרגיעם שיהיה בסדר. דיווחתי למוקד המשטרה שילד עזב את הגן ללא רשות. לא עברו שתי דקות והסירנה המוכרת נשמעה ברחוב. מהמכונית יצאו שניים - סמל ושוטר.

סיפרתי לסמל מה קרה, והוא, דבר ראשון, הרגיע אותי: "אל תדאגי יותר מדי, אין שבוע שבו לא בורח ילד כלשהו ממקום כלשהו, ותמיד אנחנו מוצאים אותם תוך עשר דקות - כמעט תמיד."

השוטר ביקש ממני להירגע, לשבת ולמסור לו את כל הפרטים על הילד: מראהו, מעשיו והרגליו. לאחר מכן הוא אמר לשוטר השני לעבור בכל בתי

השכנים ולשאלו אם מישהו ראה ברחוב ילד בן שש משוטט לו עם תרמיל גב. "קחי את התיק שלך ובואי איתי," אמר לי.

נכנסנו למכונית והוא ביקש ממני לשבת לידו ולצפות ימינה בחצי עיגול. עשינו סיבוב בכמה מרחובות השכונה ויצאנו לכביש הראשי, קרוב לשוליים, בנסיעה אטית. הוי, כמה הוא צדק. לא עברו חמש דקות ושנינו יחד הבחנו בדמות זעירה צועדת בשוליים. עצרנו לידו. ירדתי מהאוטו ופניתי אליו: "יורי, לאן אתה הולך?" שאלתי תוך כדי ניסיון להתאים את צעדיי לקצב צעדי הקטנים.

הוא המשיך לפסוע ומבלי להביט בי ענה: "לבן-גוריון, לטוס". ותו לא. "אבל בשביל מה?" צעקתי עליו בלי לחשוב פעמיים בעודנו ממשיכים לצעוד. לצעוק על ילד זה לא חינוכי. ואכן, לא זכיתי למענה.

"יורי, בשביל לטוס צריך המון כסף!" ניסיתי. גם הפעם הוא לא פתח את פיו הקמוץ, רק הוריד תוך כדי הליכה את התרמיל משכמו, פתח אותו והראה לי את תוכנו: עשרות שטרי כסף רוסיים, דהויים, בלויים וקרועים, שתוקפם פג לפני עידן ועידנים. "יורי, בלי ההורים?" ניסיתי שוב.

"לא צריך אותם".

אחזתי בידו, התכופתי אליו, ובפעם הראשונה על הכביש הסואן הבטנו זה על זה בעיניים.

"אבל אתה לא חושב שאתה צריך להגיד להם שלום? בוא, אני מבקשת ממך להיכנס למכונית. אבא ואימא מחכים לך בבית, ניסע אליהם ותגיד להם שלום".

הוא נעמד מולי בלא אומר ודברים. על רקע רעש המכוניות החולפות יכולתי להבחין בעצב שבעיניו על החלום שנגוז. הוא היה נבון מספיק להכיר בעובדה שהמערכה הזו אבודה. בלי להוציא הגה מפיו הוא נכנס למכונית. ביקשתי מהשוטר למסור ליפה הסייעת שמצאנו את יורי, לבקש מהוריו שיסעו לביתם ושנאנחנו נגיע לשם עם יורי. התיישבתי לידו ונתתי לו חיבוק כמו שאני מחבקת חברה אהובה ולא הרפיתי ממנו כל זמן הנסיעה. שנינו לא הוצאנו הגה מפינו, אך נדמה לי שהבחנתי בלחלוחית בזווית עינו.

הגענו לכתובת שהייתה רשומה על הפתק שהחזקתי כל הזמן בידי הקמוצה. פניתי ליורי ואמרתי לו: "בוא, ההורים מחכים". עלינו במעלית ולפני שהגענו התכופתי אליו ואמרתי: "יורי, יהיה בסדר". עלינו לבית הוריו.

"אתם מבינים עברית? "שאלתי.

"כן, כמובן", ענה לי אלכס האב, " למדנו שלושה חודשים באולפן".
סיפרתי להם בקיצור מה קרה בבוקר והזכרתי גם את ציוריו. לא עבר זמן רב
וקטיה האם נכנסה והתיישבה לידי. ראיתי כמה היא מתרגשת.
"אורנה", אמרה לי, "אני רוצה להגיד לך מה שאמרנו אחד לשני, מה שגם
אמרנו ליורי: רק אנחנו אשמים! אבל כדי שתביני הכול, אני חייבת לספר לך
על המשפחה שלנו. חיינו במוסקבה, שנינו עבדנו, ולא היה חסר לנו כלום.
יורי בגיל שנתיים הלך קודם לגן של קטנים, אני חושבת שקוראים לזה כאן
פעוטון. אחר כך רשמנו אותו לגן פרטי, מהטובים שמצאנו. הבחנו מהתחלה
שיורי ילד חברותי, בעל תפיסה טובה וסקרן מטבעו. הוא גם גדל מהר והפך
לדמות מובילה בחברת הילדים. הוא לא נוטה לריב, הוא רכש חברים רבים.
הוא מאוד שקול, נבון, וכך הפך למה שקוראים אצלנו 'מלך הגן' מבלי שהוא
או אנחנו רצינו בזה. לפני כמעט שנה החלטנו, אלכס ואני, שאנחנו רוצים,
בשבילנו ובשבילו, לחיות בישראל. התפטרנו מהעבודה והלכנו לשלושה
חודשים ללמוד עברית. סיפרנו ליורי שאנחנו נוסעים לארץ חדשה, אבל פה
עשינו את השגיאה הראשונה שלנו. לא שאלנו מה דעתו, רק אמרנו: 'אנחנו
נוסעים'. חשבנו שהכי טוב פה בארץ שנרשום אותו לגן, והוא ילמד לבד את
השפה. וזו השגיאה השנייה שלנו, שלא הענקנו לו את האפשרות ללמוד את
השפה".

למחרת כינסתי את הילדים. ביקשתי מכולם שיעזרו ליורי. התברר שזה היה
מיותר. הם העריצו אותי שכן בזכותו בא לגן שלהם שוטר ועל כך שרצה
לטוס לבדו. יורי קלט את השפה מהר ועד סוף השנה הוא הפך גם פה, בזכות
תכונותיו הטבעיות, למלך הבלתי-מעורער של הגן.
יורי הקטן פרש כנפיים, ואני בטוחה שהוא ימריא בעזרתן לעתיד מזהיר. אבל
גם אני למדתי שיעור בתורת החיים, שיעור חשוב שלא יסולא בפז וילווח
אותי כל חיי. כל זה בזכות גן ילדים אחד בשכונה בעיירת פיתוח בדרום.

צוהר תעשה לנער ✍️

יעקב עטיה, אורות ישראל - סכללה אקדמית לחינוך

היום יום שלישי. זהו יום מיוחד עבורי - תחילת עבודתי כמורה מקצועי בכיתה ד'.

צעדתי בהיסוס לכיתה ונכנסתי אליה. הסתכלתי סביבי. הבטתי על פניהם של התלמידים, 21 במספר. מבטיהם היו סקרנים למראה המורה החדש, חשתי שפניהם שואלות מה טיבו של מורה זה, אם קשוח הוא כמו הקודם מהשנה שעברה או אם לאו, ועוד.

הכיתה הייתה שקטה, הישג מרשים במיוחד למורה מתחיל. אמרתי "שלום" בחיוך ומיד צעדתי לעבר מקומו של המורה. שם הנחתי את תיקי באופן טבעי, כסימן לכך שנסתיימה ההיכרות ושמעתה הנני מורה מן המניין.

אמרו לי בישיבת צוות בתחילת השנה שבכיתתי יש ילד הסובל מ-ADHD ברמה גבוהה. הוא אינו מקובל בכיתה, הוא מפריע רבות ועוד "מחמאות" מעין אלו. "אם תצליח להשתלט עליו - כולנו נודה לך", נאמר לי במרומז. ילד זה עבר מכיתה לכיתה מספר רב של פעמים הקרוב מאוד לגילו.

מהר מאוד גיליתי מיהו אותו ילד. דוד שמו. כבר בשלב קריאת השמות הוא התחיל לבדוק גבולות. במקום לענות "כן" או "זה אני", הוא החל לספר סיפורים שהוא אח של דוד ושהוא מחליף אותו היום כי הוא חולה ו...

עצרתי את דיבורו. ברקע שמעתי את צחוקם המתגלגל של תלמידי הכיתה. תסכול!

אני רק בהתחלה וזה כבר מה שקורה? תהיתי ביני לבין עצמי. מה עושים כעת? שאלתי את עצמי. החלטתי להתעלם ולהתחיל בשיעור, אבל גם בהמשכו נחלתי מפחי נפש לא מועטים.

אותו יום חזרתי לביתי מבולבל ורצוץ מיום העבודה המפרך שהיה לי. בביתי קיבלה אותי אשתי בפניה העגומות זה מכבר. מצבה הנפשי התערער כשלקתה בדיכאון אחרי לידה לפני כשנה, עם לידת בננו השני.

"שלום", אמרתי בפנים חתומות וידעתי שאם אקבל תשובה כלשהי, שהיא לא ממין הצעקות והרטינות, זה אומר שמצבה משתפר להפליא.

"משה, אין לי כוח לסדר את הבית", אמרה לי ביבושת. "אין לי כוח לחיים האלה. אף אחת לא מתייחסת אליי, ואפילו אתה לא מרים טלפון לשאול לשלומי". ולפתע התעניינה ושאלה: "נו, איך היה היום בעבודה החדשה שלך?"

"אל תשאלני", עניתי, "מקווה שזה בגלל ההתחלה ולא מה שישקף חלילה את כל השנה", אמרתי תוך כדי הליכה למטבח. "רוצה לאכול משהו?" שאלתי. שקט....

העפתי מבט לאחור וראיתי ששכר שקעה בשינה על הספה, ניחמתי את עצמי: מוטב כך. לפחות בננו הראשון, העומד לחזור עוד מעט מהגן, ימצא בית רגוע.

למחרת הלכתי קצת פחות בחשק לכיתה. בלבי התפללתי שהיום יתנהל טוב יותר. אתמול המחנך (ייאמר לזכותו) התקשר אליי בערב לשאול איך עבר עליי יומי הראשון במערכת החינוך. אמרתי לו שהשיעורים היו בסך הכול טובים, אבל אותו דוד...

"אמרתי לך שעל ההתחלה הוא יעשה בעיות", קטע אותי.

לא המשכתי עוד. הבנתי איך תופסים אותו ואיך מתייחסים אליו בבית הספר. באמת קשה אתו. והשטויות שעשה לי היום הרקיעו שחקים: פיפי על מחברות התלמידים, הוצאת תכולת ארונות הציוד בכיתה על הרצפה, אלימות בהפסקות. ניסיתי לדובב אותו לשיחה, אבל הוא אינו מוציא מילה ושותק כל הזמן כשעיניו בוהות ברצפה, בדומה לאשתי. נו טוב, כבר התרגלתי לזה מהבית. הכיתה כבר לא מתעניינת בו בכלל, וגרוע מזה, קצב התלונות עליו גדל בטור הנדסי.

לפתע שכחתי לרגע את הנזק שהוא גורם לי בשיעורים, ובמקום זאת כאב לי עליו. כל כך בודד. והקשה מכול, כולם מיואשים ממנו. לרגע הרגשתי מעין קול פנימי האומר לי שעוד נכונה לי דרך ארוכה עם תלמיד זה, אבל מהר מאוד חזרתי לעצמי והתחלתי בשיעור השלישי להיום.

בסוף הלימודים פסעתי לאטי לעבר ההסעה. בזווית עיניי ראיתי את דוד הולך בשקט לעבר ההסעה כשעיניו מביטות לארץ. החלטתי לשבת לידו. אולי פה בהסעה אצליח לדובב אותו לדבר עמי.

התיישבתי לידו בספונטניות. הבטתי בו ושאלתי: "שלום דוד, מה העניינים?" שקט. הוא בהה החוצה דרך החלון.

שוב ניסיתי בזהירות: "דוד, מה שלומך? איך היה היום בכיתה?"

שוב שקט. דוד לא הסיר לרגע את מבטו מהחלון.

נו טוב, הוא לא רוצה, ננסה בהזדמנות אחרת, אמרתי לעצמי. חככתי בדעתי מהו משפט הולם לסיום. נזכרתי במשפטים שאני נוהג לומר לאשתי כשהיא שותקת ואינה משתפת פעולה בענייני הבית. ולפתע אמרתי: "דע לך שכשהסתכלתי עליך ביום הראשון ללימודים, ראיתי בעיניך שאתה ילד טוב שרוצה להצליח. אני יודע שאתה חושב שכולם מיואשים ממך ולא אוהבים אותך. אני דווקא חושב שאתה יכול להיות ילד מוצלח!" אמרתי ומיד קמתי ממקומי וצעדתי לעבר דלת האוטובוס כדי לרדת בתחנה הקרובה לביתי. בזווית עיניי ראיתי את מבטו של דוד מלווה אותי מאחור. זה לא היה מבט כעוס, זה היה מבט של ילד הזקוק לאהבה.

למחרת ראיתי שינוי מסוים בהתנהגותו של דוד בשיעורי. הוא היה שקט יותר ופחות הפריע, אפילו בני כיתתו שמו לב לזה. מעבר לכך היה דבר אחד בולט במיוחד - הוא הרבה להסתכל עליי. סימנתי לו שאני רוצה לדבר אתו בסוף השיעור בחדר היועצת. פניו אורו. בהפסקה ניגשתי לעבר חדר היועצת. הוא כבר חיכה לי שם כשפניו מביטות בקרקע. נכנסתי.

"דוד, מה שלומך? הכול בסדר אתך היום?" שאלתי בזהירות.

שקט. עיניו עדיין ברצפה.

"דוד, יש לך משהו להגיד לי? אני רואה שאתה לא כהרגלך היום", אמרתי. דוד הרים את ראשו. לראשונה ראיתי אותו באופן ממוקד יותר. תווי פניו עדינות. זה לא דוד שהכרתי עד כה.

"טוב, לא משנה, בכל מקרה לאף אחד לא אכפת ממני", הפטיר וחזר להביט ברצפה.

"דוד, זה לא נכון. אני מאוד מעוניין לשוחח אתך, להכיר אותך, להכיר את תחביביך, להכיר אותך!" עניתי.

דוד לא ענה, רק הרים את ראשו. שוב ראיתי בו את המבט המדוכדך שהכרתי מתחילת השנה.

"אני יכול ללכת?" שאל.

"דוד, הקשב היטב. אני אמנם רק המורה שלך, אבל אתה ממש מזכיר לי את מה שקורה לאשתי כבר שנה, ואני ממש מזדהה עם הרגשתך. אבל כדי להבין אותך עד הסוף אני רוצה שתספר לי עליך. אולי אפילו אוכל לעזור לך", אמרתי מנהמת לבי.

”אני רוצה ללכת”, אמר ומיד קם, פתח את הדלת ויצא, מותיר אותי מהורהר מאחוריו בתחושה של החמצה.

החלטתי לשתוק. אחשוב בהמשך על דרכי פעולה. חזרתי לכיתה. במשך היום הרהרתי בדבר עד שעלה במוחי רעיון, לברר קצת יותר על הרקע המשפחתי של דוד, אולי זה יעזור לי בפתרון נפשו העלומה. התקשרתי ליועצת וקבענו פגישה. בפגישה היא אמרה לי שאביו הוא איש עסקים, ואין לו זמן לאף אחד מכיוון שהוא נמצא תדיר בנסיעות ופגישות. אמו עובדת כאחות בבית חולים, וגם היא אינה נמצאת כמעט בבית. ”כנראה שמי שמגדל את ילדיהם הם המטפלות והבייביסיטרים”, הפטירה לבסוף.

חשבתי מעט ואחר מספר דקות אמרתי: ”נראה לי שצריך להבין את האווירה במשפחה כדי לדעת בדיוק מה חוסם את דוד, כך נוכל לעזור לו בעז”ה באמת. דוד חי בבית ריק, ללא אהבה. כאן בבית הספר הוא מקבל רק ביקורת, וכולם משדרים לו שהוא לא-יוצח, בלשון המעטה. אם ניתן לו את החסר לו, בטוחני שזה יקדם אותו, כך הוא יאמין בעצמו יותר, ולבסוף יצליח”.

היועצת הקשיבה בסבלנות, הרהרה מעט ואז סיפרה לי: ”דע לך, בביתם אין שלום בית, בלשון המעטה. הוריו על סף גירושין בשלוש השנים האחרונות. הם עצמם סובלים בנוסף לכאב שהם חשים מהנזק שנגרם לילדים בשל כך. זכורני שאמו התקשרה אליי פעם ברגע של קושי גדול ושפכה את מר לבה על מה שקורה בבית ואיך שדוד סופג את זה”.

הייתי מופתע לחלוטין. מידע כל כך משמעותי ואני לא ידעתי. עכשיו הכול ברור: הסערות הפנימיות, ההתפרעויות, ההסתגרות, הבדידות... הצלצול המבשר את סיום ההפסקה קטע את חוט מחשבתנו והורה לי לחזור לכיתה. בלבי גמרתי אומר לנסות שוב לדבר אתו ויהי מה. לפחות שתהיה לו שמחת חיים פשוטה וכוח לחיות! לחשתי לעצמי בשקט.

הפעם ניגשתי לדוד בסוף הלימודים ללא הזמנה מוקדמת ואמרתי לו שאני רוצה לבקר אותו בביתו. הוא היה מופתע מאוד. ראיתי שמחה בעיניו. הוא שתק, ולאחר כמה רגעים סימן שהוא מסכים.

בביתו דיבר בחופשיות: הסביר לי על המשחקים שלו, על החדר שלו, על המתנות מסבתא שושנה. כאילו זה דוד אחר לחלוטין - הוא שמח, הוא היה חי הוא הקשיב לי. עתה הבנתי עד כמה הוא היה זקוק לאהבה פשוטה, לאכפתיות!

החלטתנו בישיבת צוות בתיאום עם ההורים לשמור על קשר זה פעם בשבועיים-שלושה. ובאמת, מאותו יום החל דוד להשתפר בהתנהגותו. מעמדו החברתי השתפר, ובהדרגה אטית חל שיפור גם ברמתו הלימודית.

נבוכי הסורה

ר"ט, סכללה ירושלים

חפץ היה בכל מאודו להתחיל מבראשית. כלום ייתכן כי כיתה י' תיראה אחרת? הייתכן שנוספו משתנים חדשים למשוואה הידועה מראש שתוצאתה היא אפס? אך טבעי הוא שתהיתם. אך לא, יותם הוא ילד סטנדרטי למדי. הוא בריא בגופו, ומסתבר אפוא כי גם בנפשו. יש לו משפחה בריאה עם שני הורים ביחסים תקינים, עם מספר אחים ומצב סוציו-אקונומי סביר. מצבו החברתי תקין אף הוא - איננו מן המקובלים, אלו השולטים בחבריהם ביד רמה, אך גם איננו מן הדחויים. בסקירה חפוזה של כיתתו עם היועץ החינוכי של בית הספר, העין איננה מתעכבת עליו אף לא לרגע. לכל היותר יפטיר מי מהנוכחים "נו... זה מה יש..." סוף דבר, הוא אחד מיני רבים, כך כולם חושבים או למעשה כלל אינם חושבים.

"מניעיה האידאולוגיים של המפלגה הנציונאליסטית היו גזעיים-אתניים..." כך נפתח לו בשצף השיעור הראשון של השנה. היסטוריה. הנושא - שואה. דווקא מעניין וחשוב לו ביותר לעקוב אחר העבר הגדום של משפחתו בארצות הקור והחידלון. זוהי ההזדמנות שלו, חושב יותם בלבו, לקפוץ על העגלה בטרם תידרדר לה במרוצת השנה. הוא הרי הכיר עצמו היטב, בו ברגע שהוא יחל לחלום, יטרקו בפניו כל הפתחים להבין איזה דבר מה מהמשך השיעור. למעשה, שנה שלמה עומדת כאן על הכף, ואם לא עכשיו אימתי. "בתחילה לא תפסה האידאולוגיה הנאצית כי אם את שולי החברה לבדה, ואם כך הוא, כיצד קרה הדבר וזו הפכה אפוא לנחלת כלל העם הגרמני, מפלגת שלטון ללא עוררין?" שאל המורה את התלמידים ולא המתין לתשובה. "קראו נא בבקשה את עמודים 15-17 בספר, בהצלחה".

מדהים הוא כיצד תוקף היום הראשון של השנה ונותן אותות של התרגשות אפילו עליו, והוא הרי התבצר במידה רבה של אדישות. שהנה מה טעם יש בהבטחות ריקות מכל תוכן ורחוקות שנות אור מאיזה היגיון ריאלי? אין כאן ולו דבר שיוכל להוציאו מהכוח אל הפועל. הבטחות שכאלו דומה שהוא

מבטיח לעצמו כבר משלהי כיתה ג', עת עמד מעט על דעתו. נראה שמאז ועד עתה הדבר היחיד שבאמת השתנה הוא עטיפת ספריו, אשר פעם הייתה ניירית וצבעונית, והיום הפכה ניילונית ושקופה. ממש כמו עתידו - כשהוא קטן ולא חכם, הוא עוטה גוון צבעוני; ורק כאשר הוא מתבגר ונעשה כבר מספיק חכם בכדי להבין עד כמה הוא לא חכם, הוא רואה את עתידו בשקיפות מלאה, אטום כמו הניילון הזה. מדענים אומרים כי משך זמנו של חלום הוא שניות ספורות בלבד, ברם מה בדבר חלומות בהקיץ? שהנה הוא שם לב שזה דקות ניכרות הוא בוהה בטקסט המטושטש וחושב מחשבות. שאר הכיתה סיימה זה מכבר את קריאת הקטע שהורה המורה, והנה הוא כבר החל משרבט על לוח הכיתה תאריכים חשובים בסדר כרונולוגי יורד. מוכרחים, אבל מוכרחים עתה להתרכז!

"הם האמינו כי כל מי שאינו משתייך לגזע הגרמני, הוא הגזע המשובח והעליון, הרי שהוא פחות בחשיבותו, ומשום כך מציאותו שולית וזניחה. לאותם עמים ממוצא שמי לא היה כל מקום, כשם שלחולים ולזקנים לא היה מקום באותה חברה". יותם יודע היה שאסור להשוות ושאיין לסאב את קדושת הזיכרון המדמם, אך משום מה גם הוא הרגיש לפתע כמיין גזע נחות. הגזע הסכל והכושל. אין לו באמת מקום אמיתי בחברה הדורשת רף כה גבוה של מנת משכל. כמובן, אף אחד לא ישמיד אותו בשל כך, אך מה שלא יעשו האנשים תעשה מציאות החיים שהם יוצרים מבלי משים. יכול להיות שביום מן הימים הוא יזכה באיזה פרס כספי שאינו מבוטל באיזו הגרלה ידועה. מסתבר שרק כך הוא יוכל לפרוץ את מחסום תעודת הבגרות או הפסיכומטרי מאוחר יותר, ואולי יש לומר בכלל - את מחסום השכל. האלו הם החיים? הוא תוהה לעצמו. האדם מתאמץ כל כך שיהיה לו כסף בכדי שיוכל להעניק אותו לילדיו בכדי שיתאמצו כמוהו, ורק כדי שיוכלו להעניק גם הם לילדיהם וחוזר חלילה? אם כן אין לדבר סוף. הגלגל מסתובב לו, והארץ לעולם עומדת. האם אכן צדק החכם מכל אדם כי הכול הבל? מזל גדול הוא כי ישנם פוליטיקאים המנהלים מלחמות, משסים מדינותיהם אלו באלו ולו כדי ליצור איזה בדל של עניין, שאם לא כן היו מתים כולם משעמום וחוסר תכלית.

הנה כבר עשרים דקות שהוא דן ממורמר עם עצמו, והרי כבר החליט שהוא מתרכז, הלא כן? מוטב כי יתרכז. מעניין כיצד ידע שאכן הוא מתרכז? האומנם כאשר מתרכזים הריכוז נותר בתודעה או שמא יש פשוט להתרכז בלי לחשוב על כך? כי עתה כשהוא כל כך מתאמץ בזה, הוא מגלה כי כל ריכוזו מופנה

לשאלת ריכוזו. אבל אף אחד לא ידע זאת כיוון שהוא, בניגוד לכולם, מסתכל לתוך עיניו של המורה, או על כל פנים בווהה בפרצופו. וראשו - ללא כל התראה מראש, יש לומר - מהנהן באופן מכני אחר כל משפט היוצא מפיו. שכנו מפורר את הסיבית של פינת השולחן, שממילא רקובה מרוב רטיבות ומכות ששברו את מעטה הפורמייקה. לעולם הוא לא היה עושה כן. אך זה חסר כל חשיבות, שכן ציון א' בנימוסים והליכות לעולם לא ישתווה לתשעים שהלה יורה במבחן. וההוא שם שישן רוב הזמן. אין זה מפריע לו כדי להקיץ לקול נזיפת המורה, לחזור ברהיטות על דבריו ועוד להוסיף שאלה משלו. אמור מעתה, אדם מוערך על פי ציוניו, ולשווא כל כישרונותיו ונועם הליכותיו. מה חבל הוא שלא המשיכו עם שיעורי המלאכה מבית הספר היסודי. דווקא שם הוא היה מבין הטובים, ולבד מזאת, זה היה מספק ומהנה.

ככל שנה תפס יותם את מקומו בשורות האמצעיות של הכיתה, שהרי החכמים בקדמה, והמופרעים מאחורה. והוא סתם באמצע, אך בצד, ליד החלון, שכן הוא אחד שבצד, ולכך יאה לו מקומו. כה אופייני לו למצוא את עצמו בווהה בזבוב המרצד כה וכה על עברו השני של החלון, בעוד המורה הממלמל ממלא את החסך בזמזום שנוצר עקב מיקומו של הזבוב. בנקל הוא מתרכז בתנועותיו של זבוב חסר כל ערך, קולט כל תזוזה וחיכוך ידיים, כזומם משהו. אך להתרכז בשיעור לכאורה מעניין בהיסטוריה, זה מן הנמנע.

בכל כוחו ניסה הזבוב להיכנס אל פנים הכיתה, מתנגש ללא הרף בראשו הקטן, כאילו יש לו באמת סיכוי לנפץ את הזכוכית העבה. טיפש, מה הוא חושב שימצא בפנים שאין לו בחוץ? תמונת הצוצלת המרוטה מן השנה שעברה עלתה לו מנבכי זיכרונו. אותה צוצלת מסכנה שנכנסה בתום לב לכיתה גרמה למהומה רבתי ולחורבן אותו שיעור. היא רצתה נורא לצאת החוצה, אך כמו הזבוב האוויל התנגחה בחלונות הכיתה. מדי פעם אגרה כוחות על ראש המזגן, ואז חזרה לשעוט לעבר החלונות הסגורים. לא שינה לה שמישהו פתח לה את חלונו לרווחה. היא כנראה העדיפה לנסות לצאת מאלו הסגורים דווקא. יותם מצדו הרגיש מזדהה עם שניהם: מחד גיסא, הוא רצה בכל נפשו להצליח להיכנס, להיות כמו כולם, כמו אותו זבוב; ומאידך גיסא, בו ברגע שנכנס, לא היה דבר שרצה יותר מלהימלט על נפשו מן החנק וחוסר המעוף השורר בכיתה. אך ללא כל הצלחה. דומה כי עוד דבר יש לשלושתם במשותף - מוח קטן בקודקודם.

אין ספק, הוא חושב, שהדימוי העצמי אשר הוא מנפיק לעצמו איננו מן הגבוהים, ברם על אף כל זאת, יש פעמים שהוא מרגיש עצמו מעל כל חבריו. הנה כאשר הוא נקלע לשיחת נפש, דברים שברומו של עולם, אז בחושיו הוא מבחין ברמתם הירודה של חבריו חסרי הדעה. תפיסתם כל כך שאינה מורכבת עד שניתן לחשוב שמוחם המיושן חושב בצבעים של שחור ולבן בלבד. אך כאשר מדברים ציונים, שוב הוא נותר הרחק כמטחוי קשת.

בפעם הבאה שיתם הסתכל בשעונו, השיעור קרב אל קצו. דווקא לא היה לו משעמם כלל. הוא יכול היה להתרכז בכל הניואנסים הכי קטנים ולא חשובים במורה שמלפניו. כך למשל, מיתר הרוק הזה המחבר את שתי שפתיו זו לזו ונמתח ומתקבץ בהתאמה כל אימת שפיו מדבר. אפילו כשהחליט לפתע להעביר את לשונו על שפתיו ולנגבם, מהרה חזר החוט הרירי והנמאס הזה להופיע. ככה זה היה, וכך זה יישאר. הוא לא יפריע למורים. וגם הם מצדם לא יפריעו לו. זה הסטטוס קוו, והוא נוח לכולם. הוא לא מאשים את המורים. מה להם ולמנת המשכל שנפלה בחלקו? הוא תמיד לויאלי נורא, שהרי להיות מורה זה שוחק ביותר, ומדוע שהוא יעמיס עליהם מעבר הנדרש? "שיעורי בית ליום שלישי", קרא המורה בשמחה וגם יותם נשם לרווחה.

תשאלו ודאי כיצד יודע אני, מורה להיסטוריה בשנתו הראשונה, את שמתחולל בראשו של יותם פנימה? הנה זה קל, שהרי יותם הוא העבר, ההווה והעתיד שלי. אני סוחב אותו אתי לכל אשר אפנה. אך מה פשר יש, אשר בשלו הפכני הגורל למורה?

ערב כיתה ✍️

יקיר דשן, ליפשיץ - הסכללה האקדמית הדתית לחינוך

"כשאני אתחתן, אני אפצה את אימא שלי בטירוף על כל הבלגן שעשיתי לה..."

"מה אתה נגוע? אתה יודע מה הייתי עושה ביסודי? פעם אחת הפכנו את כל הכיתה לחדר אוכל. המנהל השתגע! לטיול השנתי הוא הודיע לי שאני לא יוצא, אז פוצצתי לו את השוקו בפנים".
חיוך נבוך. שקט של שיתוף. הכנפיים מתבשלות לאט על המנגל.

ערב כיתה, ואנחנו לקראת סוף השנה, יושבים בגן סאקר ומדברים כמו... קשה לי להגדיר, כמו מורה ותלמידים? כמו חבר גדול וקבוצת נערים? למה צריך הגדרה מדויקת לכל דבר. העיקר שאני כאן, והם אתי. אל תחשבו שזה כל כך פשוט. חלק מהצוות חושב שזה לא נכון לעשות ערב כיתה בגלל ההתמודדות עם אלכוהול ושבירת המוסכמות שיכולה להיווצר. אני מבין את זה, אבל החלטתי שיש בערב כיתה הזדמנות לפתיחת "ערוץ קרוב" אתם, וזה חשוב.

הכול התחיל ביום שישי בשעה וחצי של ריכוז ולמידה כרגיל, מאתגר עד קשה. בשיעור תנ"ך, השיח הקבוע מגיע. כצפוי דודו מתחיל:
"יקיר, בחייאת, תעשה לנו איזה משהו. אתה יבש, בוא נצא לכדורגל".
"כן, נכון, הכיתה של אביתר יצאה שבוע שעבר, מה אתנו? מה, אתה שונא אותנו?" סינן מאור.

"חבר'ה, אנחנו בלחץ בגרויות. הבגרות בתושב"ע עוד שבוע. אם נסיים את כל מה שתכננתי..." אני לוקח נשימה, חושב רגע, ומציע: "תשמעו יום שלישי הקרוב - ערב כיתה: מנגל בגן סאקר".

דודו: "סבבה, זורם. כל אחד שם 15 שקל".
עדן: "30 שקל! מה, אתה שפוי? שיהיה בשר, חזה, לא רק פיתה בכלום".
יש התלהבות. אפילו בנימין הרגוע מבטיח בשם אימא שלו סלט חתוך מתובל וכדורגל לחבר'ה.

"תגיד, יקיר, לא נגעת בחיים בסיגריה?" שואל שמואל בתחילת הערב עוד לפני המרשמלו.

אני חושב רגע ועונה בכנות: "כן, ניסיתי, אז?"
"אז יאללה קח סיגריה, שב אתנו."

"לא, תודה. זה דוחה אותי, ובכלל לא התחברתי לזה. חוץ מזה, חבל על הבריאות!" אני עונה ומוסיף טיעון מעשי מהיום-יום שלי: "עכשיו אני עושה כושר לעבודה כמאבטח (צריך להשלים משכורת של הוראה בשנה ראשונה). יש לי בוחן כושר, ואני צריך לרוץ 3,000 מטר ב-13 דקות. אי-אפשר לעשות את זה כשמעשנים. אין סיכוי".

אני אוהב לראות את דודו מארגן וקונה את כל "העל האש". תשע שקיות מפוצצות הוא סחב לבד בגלל בנימין שהבריז. בנימין לא עונה לפלאפון, אפילו ההורים לא יודעים לאן נעלם. בשעה שש דודו מתקשר אליי: "שמע, יקיר, בנימין לא עונה. תבוא לעזור לי עם הדברים, יש מלא קניות". אני בא, ודודו יורד עם תשע שקיות וורידים מתפוצצים מלחץ בידיים ומבטיח: "חכה שאני אתפוס את בנימין".

בגן סאקר אנחנו פוגשים את משה. הוא הגיע ראשון עם המנגל והפיתות שקנה מהשוק ועם משחק שש-בש כמובן. באמת אפשר לסמוך עליו, עוד מעט יגיעו שמואל, עדן ומאור.

"שמע, יקיר, אני אגידך, יש חבר'ה, אני לא אומר, אבל וואלה הם מדברים וזה, אבל תכל'ס, כשצריך לעזור, תראה איך הם נעלמים", משה פותח בנאום והופך את ההמבורגר שנשרף על האש.

משה מתכוון למאור, עדן ושמואל, שברגע שהגיעו אמרו שהם הולכים ל"סיבוב קטן". בתוכי אני מתלבט אם היה זה נכון לארגן ערב כיתה שכזה. קול ראשון טוען שהנה החבר'ה הלכו לקנות ערק. הנה, סיבה למסיבה כשאני בסביבה. לעומתו, הקול השני אומר שהם עושים זאת ממילא בלעדיי, ולא מעט. אני אתם איפה שהם, במגרש שלהם. עליי להיות חכם ולמנף חינוכית את המצב.

בינתיים אנחנו משחקים במשחק "האמת והשקר". צריך לספר שני סיפורים יוצאי דופן, וכולם צריכים לנחש מהו הסיפור האמיתי ומהו השקר. אני משלב סיפור ילדות מוזר עם סיפורי מורשת קרב מופלאים מהשירות הצבאי. מעניין ששכחתי שכבר סיפרתי את הסיפורים בשיחת ההיכרות בתחילת שנה. מסתבר שהם לא שכחו...

משה, שגדל בבית ירושלמי, מספר סיפורים בניחוחות השוק ומשכונת מגוריו. ודודו מספר סיפורים על רכיבה ושוטטות בשכונתו עם עבירות תנועה מגיל 7. אז מה נכון - דריסת חתולה באופנוע של חבר או הורדת האנדברקס ברכב של אבא בגיל 8 ותאונה בעקבותיה? איכשהו יש לי הרגשה שבשניהם יש בסיס של אמת. אז ממה אני מתלהב?

יש לי בכיתה עשרה תלמידים, וכל אחד מהם משהו מיוחד. הערב גיליתי את מידת האחריות של דודו. בכדורגל דודו כישרוני בצורה מדהימה, אבל בלימודים קשה לו להתרכז ולשבת שעה ברצף. החיכוך בינינו מתחיל עוד לפני הלימודים, אולם כמעט בכל סוף יום אנחנו נפרדים בחיוך. אנחנו משתפים פעולה די טוב במגרש, בהפסקות, וזה בהחלט עוזר. אני מצדי מנסה לחזק אותו לימודית מכיוונים שונים, זה לא כל כך פשוט.

אצל משה הסיפור הוא אחר. משה הוא התלמיד הכי משקיע אצלי בכיתה. הוא גם היחיד בכיתה שלא מעשן. הוא אומר שזה בגלל שאבא שלו כל כך מכור, שאין סיכוי שהוא ייגע בסיגריה. משה מסכם במחברת כל מה שאני רושם על הלוח וגורם לי להרגיש מורה נורמלי. יש בו שילוב של בגרות עם זיק של שובבות נעורים.

עכשיו כולנו מחכים למיכאל שיבוא עם האופנוע. מסתבר שבקרוב החבר'ה מיכאל הוא אחלה גבר, "למרות שהוא אשכנזי", מוסיף עדן. מיכאל היה אמור להביא את הקטשופ, אבל בפיצה הבוס חייב אותו להישאר והוא אמר שיגיע מיד כשיסתיים הלחץ. בעשר בלילה אני מודיע לחבר'ה שכבר מאוחר ומחר יש יום לימודים.

לפני הפרדה אנחנו הולכים לכיוון מתקני הכושר לעשות תרגילי מתח, והשלישייה שיצאה ל"סיבוב" מחביאה ממני דבר מה. אני מפסיק את משחק ההתעלמות ותופס את הבקבוק שממנו נשאר רק שליש.

"מה אתם צריכים את הזבל הזה?!" אני אומר בכעס מתון, שיביע את דעתי הנחרצת אולם לא ישבור את הקשב שלהם.

"יקיר, עזוב אותנו, תן להשתכר", אומר עדן בחצי חיוך עקשן, וחצי שני שמחכה לראות איך אני אגיב.

הם לא התבסמו כרגע, אבל היו אתנו רק חצי ערב, בחצי השני פשוט "ירדו על הבקבוק כדי לתפוס ראש". אני מסביר להם כמה זה רע כאשר לא נהנים להיות ביחד, כשצריך בקבוק להשלמת האווירה.

"אתם יודעים שזה סם, שזה ממכר?! שיש ילדים בני 15 שכבר לא מסוגלים לעבוד, ללמוד ומחפשים כסף כמו קבצנים לטיפה מרה? ילדים בני 13 משתכרים ומתנהגים באלמות, ואיזה טוב יוצא מזה?!"
אני נותן להם לחשוב על הדברים.

אני ממשיך עם דודו. הבטחתי לו מתח, אז אני מפתיע אותו ומראה לו שהמורה יודע לעשות גם מתח לא רע. סוגרים. אני שולח לכל ההורים הודעות שאני הולך הביתה ומבקש מהילדים לחזור בהקדם.

נראה לי שהשלישייה הבינה את המסר ורוצה לדבר על כך, אבל אני מחליט לדבוק במסר התקיף בנושא. בכיתה כבר נמשיך לדבר על כך, אינני רוצה לתת לנושא יתר לגיטימציה.

בדרך חזרה הביתה אני לבד באוטו מלווה בשיר "אורות" של אברהם טל, והחיוך על פניי. עברנו תהליך משמעותי ביחד. עצוב לי שלא אוכל להמשיך אתם בשנה הבאה. אנחנו בע"ה עוברים צפונה, הם עדיין לא יודעים זאת. מה נגעתי בהם? מה הם יזכרו ממני? אני שואל את עצמי. אני רוצה להיות להם עוגן של מסגרת, של ערכים, של שיחה ואמון. לא פעם הם כועסים עליי בגלל זה. רק באותו בוקר עדן נשבע שלא יבוא לערב כיתה משום שכעסתי עליו שהוא "מורח" שעה את לקיחת הריטלין כדי לאחר לכיתה. זה תהליך, אני עונה לעצמי וחושב על כך שאני רוצה ללמד יותר דברים עם עומק רוחני ורעיוני. כמה אני מספיק להעביר להם מעבר להכנה למבחני הבגרות?! בסיבוב שלפני הבית, אל מול נופי מדבר יהודה היפים, אני אומר לעצמי שהרצון יכול לכול. הגעתי. אני נועל בחיוך את המזדה לנטיס '98 שלנו והולך ברוגע הביתה למשפחה האוהבת. כולם כבר ישנים. אני נותן נשיקת לילה טוב לילדים ומתארגן. שירה כבר ישנה מזמן. הפלאפון מצלצל. משה חוזר אליי.
"נו, מה קורה?" אני שואל.

"בסדר, אני בבית. היה אח'לה, תודה! שמואל, עדן ומאור בסדר, הם לא מסטולים. התפזרו הביתה. שמואל ישן אצל מאור."

"תודה, משה, לילה טוב."

"תגיע מחר בזמן, כן?" משה שואל את השאלה שלי, ואני מנתק את הפלאפון בחיוך.

הגסול הסתלם ✍️

הילית לחסי, האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים

אני נוסעת ברכבת הזמן של החיים שלי. זמן של חשבון נפש. מראות של דמויות, אירועים מן העבר, ומקומות מתחלפים מולי בקצב מסחרר. חלקם מוכרים לי היטב, חלקם הרבה פחות. הריחות משתנים מתחנה אחת לזאת שאחריה. רעש הגלגלים הולך ומתחזק, אך לפתע הרכבת מאטה ועוצרת. "המורה הילית מתבקשת לרדת מהקרונ" קורא הכרוז. המורה הילית? אני חוזרת אחריו. זאת אני? מורה? זהו? מה, כאן היעד? כבר עוצרים? הגעתי? אבל אני לא זוכרת שצלצלתי בפעמון...

רגע! זה כל מה שאני שווה? כאן היעד הסופי? מורה בבית ספר? כזה עם תלמידים, מורים, שיעורים וצלצולים? בעיית הדימוי העצמי מתחילה לתת אותותיה. ומה עם כל הפוטנציאל? אני צורחת מבפנים בלחש. ומתי בכלל אדע מה באמת אני רוצה? ואני, איך לומר, כבר לא ילדה, שלושים חורפים קרירים חלפו מאז נחתתי בכוכב המבלבל הזה.

אולי זה קטע אבולוציוני דטרמיניסטי שכזה. שהרי אימא שלי גם היא שייכת לעולם החינוך וההוראה, וכאילו פינתה את מקומה במוסד עבורי בדיוק בשנה שבה פסעתי את פסיעותי הראשונות. במילים אחרות, אני תוהה עד כמה בעצם יש לי שליטה על כל סיפור החיים שלי? בכל מקרה, אף פעם לא תיארתי לעצמי שזה יהיה גם הסיפור שלי. רגע, אז דרכי למעשה הייתה סלולה, דרך שסופה היה ידוע מראש כל הזמן הזה? למה אף אחד לא גילה לי או רמז לי? אולי הייתי חוסכת כמה צעדים, כמה אדווילים, כמה שקלים... לפעמים אני חושבת שידעתי שלשם אגיע ושפילו אני, כן אני, תכננתי את זה. ועדיין, כנראה דברים מסוג מסוים בזמן מסוים עושים את פעולתם אי שם מאחורי הקלעים.

ואני בכלל הלכתי ללמוד מחול באקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים כי אני אוהבת לרקוד. למעשה, אני אמנית! אז אני אמנית או מורה? זה יכול בכלל להיות ביחד? אמנות והוראה?! כשאני חושבת על זה, האמנות סותרת

לחלוטין את הדימוי שיש לי בראש של מורה או של חדר מורים, אשר במוחי מצטייר כאוסף של נשים עייפות ובאורח פלא גם קולניות, שהקשר בינן לבין אמנות מקרי בהחלט. אבל עם הזמן אני מבינה שיש גם לא מעט יוצאים מן הכלל, ושאמנות בארץ הזאת כמעט וחייבת ללכת יחד עם הוראה, לפחות אם רוצים שיהיה מה לאכול כשרעבים. וכן, זה אולי לא הכי פשוט, אך ניתן למצוא את הדרך לשלב בין השתיים.

אני טובעת בתוך ים השאלות האלה, שעושות לי כאב ראש נוראי, אבל מניחה אותן בצד וממשיכה בזכות איזה כוח פנימי שדוחף אותי לדהור אל עבר השגרה. והוא בכלל לא שייך אליי, והוא מניע את הרכבת וגלגליה להמשיך להתגלגל קדימה. הוא הגורם לי להגיע בבקרים לשיעורים שבוע אחר שבוע, חודש אחר חודש, ללמד בלט קלסי ולחייך. ובאמת, באמת שהכול מרגיש בסדר, ובסך הכול די נעים לי; ולפעמים, רחמנא לצלן, אפילו קצת ממש נעים לי; ואם מותר להודות, לעתים אפילו מופיעה איזו תחושת סיפוק נעימה שכזאת, שמחלחלת פנימה ועושה חמים.

אבל אז שוב אותן שאלות טורדניות מהדהדות ולא ממש נותנות מנוח: האם בכך עליי להסתפק? האם מכאן אהיה מסופקת? הייתי רוצה לנסות ולהעז לשוב רחוק יותר! לא דווקא רחוק בקילומטרו' עד לאמריקה, אלא רחוק בתוך אותה המסגרת. אני שואלת את עצמי מה המסגרת הזאת עוד יכולה להציע לי? מה אני יכולה עוד להביא למסגרת? אוי, מסגרת, רק המילה הזאת גורמת לי להרגיש קטנה כל כך ולכודה כמו יתוש עיוור שנתקע בקירות מסגרת כלשהי.

עם הזמן הבנתי שכאשר אני מדברת על מערכת החינוך, נכון יהיה עבורי להפריד בין זוג המילים ולהתייחס לכל אחת מהן לחוד. "מערכת" ו"חינוך". הראשונה בשבילי היא ארגון גדול, משומן וצפוי, ממוסד ומעייף. וככזה, היא פחות מתחברת לאישיותי האינטימית. שם אני מרגישה מוקטנת כל כך, ברמת הבורג הבלתי-נראה, מיני בורג, ברגון. בקיצור, הקשר ביני לבין הבולדוזר הענק הזה, שאפילו תקן אין לי בו, הוא סוג של אפסי אבל. זה לא הסוף. האור מגיע מהמרכיב השני ברצף המילים - "החינוך". שם המצב שונה בתכלית, וההרגשה היא אחרת לחלוטין. תודה לאל.

עם הזמן ואחרי כמעט ייאוש גמור, השלמתי עם העובדה שהסיפוק שלי לא יגיע מהמערכת. הבנתי שאני לא אחליף את שר החינוך בקרוב ואפילו לא את רכזת המגמה שלי, אך הרגשתי שבכל זאת יש לי מה להציע. המילה הענקית

הזאת שנקראת "חינוך", הטומנת בתוכה כל כך הרבה, היא למעשה החלק שלי, המקום שבו לי יש סיכוי. אני מאמינה שיש לי מה להעניק לאותם פרטים קטנים ובודדים בתוך אותו ארגון ובתוך אותה מסגרת. ואני מדברת בעיקר על הילדים (להלן "הקליינטים"), אך גם על ההורים, המורים ובכלל הצוות (להלן "הקליינטים הנלווים") הנכלל בתוך אותה רשימת פרטים. מדובר כאן בערך אנושי.

זהו עניין של קשרים. קשרים בין-אישיים שנרקמים עם נפשות בעולם, שלא במקרה נפגשו ושדרכיהן הצטלבו. כך אני מאמינה וכך אני חושבת שצריך להסתכל על זה. כל מי שאני באה אתו במגע (ואצלי, כמורה לבלט, המגע הוא בהרבה מקרים פיזי ואמיתי, ולפיכך חזק מאוד), הוא לא סתמי, כלומר משהו אמור לקבל ממנו משהו. אז חוץ מהידע הסילבוסי החשוב - שאין לי ספק שחייבים ללמד אותו כראוי ובצורה יסודית, ויש לי את מלוא הכבוד אליו - מתחבא כאן עוד משהו. משהו גדול לא פחות, שיש לו פוטנציאל להיות נפלא; משהו שתלוי עד מאוד בגישה ובראיית העולם של מי שעומד מול הילדים; ערך ששווה להשקיע בשבילו גם כשאין ביטחון במה שמכונה "הצלחה" הנמדדת למשל במבחני המיצ"ב.

לא יהיה מיותר לציין שערך גבוה זה טומן בחובו התעוררויות רוחניות אין-סופיות ומרגשות להפליא. אך הוא גם עניין שמאוד לא פשוט להיכנס אליו מסיבות שונות ומשונות, שבניהן אפשר למנות את המחויבות שעשויה להיות מרתיעה, את הסבלנות הנדרשת, את ההקשבה ואת תשומת הלב. וגם את הזמן, שלא ממש מתבטא בערך כספי. זהו נושא שאינו זוכה לאיזשהו רייטינג סקסי, חשיפה מפוארת, יוקרה או עיטורים מהמערכת. בטח שהוא לא נצבר בתור גמולי השתלמות, אבל הגמול בו גדול מאוד ומשתלם לא פחות. ולא, לא רק מה שנראה לעין וניתן למדוד אותו קיים ובעל ערך!

לאחר השנה הראשונה שלי בתוך בית הספר אני יכולה לומר שלמדתי כי מקום שבו נרקמות מערכות יחסים אמיתיות וחזקות הוא גם מקום לידתם של השמחה, היצירתיות, האושר, תחושת השייכות והאהבה. אני רואה כיצד ההתנהגות הזאת שלי משפיעה על אחרים, מהווה דוגמה עבורם ובמובן הזה חינוכית עד מאוד. המסר שחשוב לי יותר מכול להעביר לאותם ילדים שאני פוגשת, הוא שהם טובים איך שהם, אך שתמיד יש עוד לאן לשאוף. ובימים שבהם הצלחתי לעבוד מהמקום הזה, הרגשתי כיצד הווליום יורד ואיך ההקשבה מתעצמת.

לסיום, הפוטנציאל שכיניתי "אמריקה" הרחוקה, נמצא בשבילי אצל כל אחד מהילדים שאני פוגשת. חלק ניכר מהאמנות שלי טמון באמנות ההוראה, באותה יכולת לעשות שינוי משמעותי בתוך הקשרים שנוצרים ומעמיקים עם הזמן. ואשר לשאלות הטורדניות והמציקות, הן מתחילות לדהות ולאבד את בוחק צבען ככל שהגמול חזק יותר ומשתלם יותר. אני יורדת מקרון הרכבת, משב של אוויר נעים מלטף את צווארי. חיוך רחב ופנימי נפער, ותחושה של ציפייה ממלאת אותי לקראת הבאות.

לא סבין על סה ולסה... ✍️

ג"פ, הסכללה האקדסית בית ברל

"אני לא מבין. שום דבר מכל הנאמר לא כפי שקרה. אני מרגיש פגוע. אני יכול להסביר".

מצאתי את עצמי מתמרנת בין המורה שנפגע לבין המפקחת הטוענת כי הוא הפוגע, בניסיוני לשמור על גישה אובייקטיבית, בוחנת והוגנת כלפי שני הצדדים. מצאתי את עצמי תומכת במורה בעת שהביע את

צערו על התרחשות האירועים, לצד ניסיונותיי לבדוק את הדברים לגופם ביסודיות ולהבהיר לו כי עליו לשאת באחריות של תהליך הבדיקה ותוצאותיו. הכול התחיל בפנייתה של המפקחת הממונה על יישום זכויות התלמיד. מתיאוריה הצטיירה תמונה של מורה העושה שימוש לא הוגן בסמכותו כלפי התלמידים. המורה החליט לטענתה להעניש את כל הכיתה בשל קושי שהיה לו עם אחד מתלמידיו שהפריע בשיעור. לדבריה, העונש היה לכתוב חיבור "לא ערכי וללא נושא משמעותי". לכל אלו התלווה איום של המורה לתלמידיו בדבר איסור לפנות להורים בטענות כלפיו, אחרת העונש יוכפל. המורה מכחיש.

"מה קרה בשיעור הזה?" שאלתי במטרה לדעת מהו ההסבר שהוא עצמו מספק לאירוע המתואר.

"הכול מאוד תמוה בעיניי. מאיפה זה צץ פתאום? אני מרגיש שנעשה לי עוול", המורה מעיד על הלחץ שהוא נתון בו.

"מדוע אתה חש כי נעשה לך עוול?" שאלתי.

"כלום אין בבית הספר מערכת ענפה של בעלי תפקידים אשר יכלו לברר את הסוגיה לפני שזו הגיעה לפיקוח על זכויות התלמיד? האם כוחי כה רב עד כי מחנכת, יועצת, רכזת שכבה ואף מנהלת - כל אלו לא הצליחו לעצור אותי? הכוח המיוחס לי כמורה אכן מחמיא, אך מעיד על דמיון פורה מדי של המתלונן האלמוני".

"ובכל זאת", ביקשתי, "עזור לי להבין מה קרה בשיעור הזה".

והמורה מיד סיפר לי:

"מה שקרה הוא כך: בכיתה זו יש תלמידים מאוד נבונים, ובדרך כלל אין בעיות. למעט בעיה שהתגלתה בשיעורים האחרונים. בשעה השבועית היחידה שיש לנו בשבוע - קיים קושי להספיק את כל תכנית הלימודים. וזוהי גם השעה האחרונה של היום האחרון בשבוע, יום שישי. אני מתאמץ מאוד לנצל כל דקה מהשיעור, למרות התחושה הכללית השורה ברקע, שסוף השבוע בפתח. שיעור קודם לשיעור המדובר נכנסתי לכיתה וראיתי שהיא מאוד מלוכלכת. ניירות על הרצפה, שולחנות מפוזרים באי-סדר בכיתה, לוח מקושקש בהערות של התלמידים, אוכל ושתייה מפוזרים, כיסאות הפוכים. אני מבקש מכל התלמידים לעמוד' פתחתי. לאחר שהתלמידים עמדו ללא התעסקות בדברים אישיים, ותשומת לבם הייתה מכוונת אליי, המשכתי: 'לא נעים לי להיכנס לכיתה שנראית כך. זה גם לא מכבד אתכם. אנחנו נקדיש מספר דקות לסידור ולניקיון הכיתה. אני מבקש שתקפידו שהכיתה תהיה מסודרת ונקייה לשיעורים הבאים'.

בזווית עיניי ראיתי חבורה של בנים מתקוממת על כך שהם צריכים לנקות. אחד מהם פנה אליי וטען באופן מזלזל: 'מה שלא לכלכתי, אני לא מתכוון לנקות'. הייתי המום. זה לא נראה לי מתאים למה שהכרתי עד כה מאופיו של תלמיד זה. נשמתי עמוק. פניתי אליו בפנים נינוחות (לפחות כך התאמצתי שיקרה) והתחלתי להסביר בפסקנות: 'כעת כולם מסדרים את הכיתה ללא יוצא מן הכלל'. לא סיימתי את המשפט וכבר יתר חברי הצטרפו לכעסו של חבריהם והעלו טענות: 'אני לא אב הבית', 'אני לא פראיר של אף אחד בכיתה הזו', 'אם אתה מורה טוב, תברר מי לכלך ושהוא ינקה...'.

באוירה שנוצרה הבנתי שעליי לעצור את שטף הטענות של התלמידים. 'הבנתי את טענותיכם. אני לא מחנכת הכיתה, ואני לא בלש במשטרה. בשעה היחידה שיש לי ללמד אני מבקש שתקבלו אחריות כולכם יחדיו על הכיתה שלכם. במיוחד לאור התחושות שלכם, כדאי שתקבלו אחריות ולא תאפשרו לאחרים ללכלך. ואם מישהו רואה תלמיד המלכלך את הכיתה, כדאי שיעיר לו או שיפנה למחנכת. כעת כולם מנקים, ואין על זה ויכוח. זו האחריות שלכם ככיתה'.

הקולות הרוטנים עוד נשמעו ברקע, אך כעבור דקות אחדות הכיתה הייתה מסודרת והשיעור התחיל. בסיומו של השיעור הדגשתי: 'לשיעור הבא אני מבקש להיכנס לכיתה נקייה, שיהיה בה נעים ללמוד וללמד. לא אסכים לבזבז שיעור נוסף כפי שקרה היום'.

כשיצאתי הרגשתי תשוש מההתמודדות שלי מול התלמידים וכעסם, אך הייתי מסופק מהתוצאות. שמחתי שהם הקשיבו לי והפסיקו להתווכח. חשתי שהם הבינו את המשמעות של קבלת אחריות כיתתית, ושהדבר לא יחזור על עצמו. הייתי משוכנע בכך, ותחושתי הייתה חיובית מאוד. וכך הגיע השיעור הבא. השיעור המדובר.

עוד מחוץ לכיתה הבחנתי בבלגן השורר בה, אפילו עוד יותר מהשיעור הקודם. הרגשתי מחנק בגרון, שילוב של כעס גדול על התלמידים לצד אכזבה. חשבת שזה מאחורינו, שבאמת הבינו אותי וקיבלו את דברי. הרגשתי שאני מחנך אותם לערך של קבלת אחריות. איפה טעיתי?

עמדתי מול הכיתה. הם עמדו עם כניסתי וחיכו לאישורי לשבת במקומותיהם. שתקתי. הבטתי בהם. לכאורה לא מציק להם, כלום. הכול כרגיל. לא ידעתי מה לחשוב. הם באמת לא מבינים? אולי פשוט לא אכפת להם? ואני עוד חשבת שהצלחתי לגעת בלבם...

'שבו בבקשה', אמרתי בשקט, כמעט בלחשה.

הם התיישבו. לאחר רחשים רגילים של מחברות, תיקים, שיחות פה ושם, השתרר שקט של תחילת שיעור. התבוננתי מסביב על השולחן ההפוך, הלוח המלא בציורים, הניירות המפוזרים על הרצפה ומכל עבר. הזזתי את שאריות הכריך שמישהו השאיר על שולחני כדי להניח את תיקי. הישרתי מבט ושתקתי. 'מה המורה, משחק השקט?' שאלה תלמידה בבדיחות הדעת. כולם צחקו. מבודחים. לא מודעים לכעס שהלך וגאה בתוכי.

'תקשיבו לי ותקשיבו טוב!' אמרתי בכעס. באותו רגע לא חשבת שאני פועל מתוך כעס. לא הייתי מודע לכך שאולי כדאי לחשוב עוד קצת כיצד לטפל בזה בדרך אחרת. אחר כך, אחרי השיעור, חשבת שאולי יכולתי להגיב אחרת... 'הסברתי לכם בשיעור הקודם את החשיבות של כיתה נקייה במהלך השיעור. הסברתי לכם שאינני מתכוון ללמד בכיתה שמלוכלכת בצורה כל כך קיצונית כמו הכיתה שלכם...'

עוד לא סיימתי משפט, ושרית התפרצה לדברי, התלמידה החכמה של הכיתה, זו שאני מוצא בה נחת בעת הצורך בכל שיעור: 'תראה המורה, אתה צריך להבין אותנו. סוף היום, סוף השבוע. כבר לאף אחד לא ממש אכפת. למי יש כוח להתחיל לסדר את הכיתה כשהמנקה מחכה שהשיעור יסתיים כדי לשטוף ולנקות? זה לא שזה השיעור הראשון בפתחת היום, אז ננקה ונסדר לכל היום, אבל כעת בסוף היום... למה לעשות עניין מכל דבר?'

אתם באמת לא מבינים שאין הבדל בין השיעור הראשון לשיעור האחרון? שיעור צריך להתקיים בתנאים מכובדים. דיברנו על זה שיעור שעבר. קבעתי עובדה - בשיעור הבא, אמרתי אז, תקבלו אחריות על כיתה נקייה, אמרתי. חשתי שדבריי אינם נופלים על אוזניים קשובות במיוחד. יונתן אף הגדיל לעשות וטען כי 'אני מבלבל לו את המוח'. הכעס שלי גבר. הסתכלתי עליו והתאמצתי לא להגיב. לאחר מכן פניתי לכיתה: 'אתם כולכם תקבלו מטלה חינוכית, כפי שהתירתי בשיעור הקודם. כולכם תכתבו במהלך סוף השבוע הזה חיבור'.

קולות של תרעומת התחילו להישמע מצד התלמידים. עד כמה שזה יישמע מפתיע, הייתי די מבסוט מהכעס שלהם. יופי, שיכעסו קצת גם הם. סוף סוף הצלחתי להוציא אותם מקליפת האדישות שלהם. החלטתי להמשיך ולנסות לרתום אותם לעניין.

'החיבור יעסוק בנושא: החשיבות בכיתה נקייה להצלחת השיעור ולאווירה בכיתה'. ניסחתי את הנושא באופן ממוקד והכתבתי את הדגשים בתוספת של דרישה להצעות מצדם כיצד לשמור על כיתה נקייה וכיצד הם עצמם נתרמים מלמידה בסביבה נקייה. מיותר לציין שכל זה נאמר על רקע הערות ארסיות וכועסות מצדם.

כשנשמע הצלצול המסמן את סיום השיעור, אף אחד מהתלמידים לא רץ כהרגלו החוצה. הם המשיכו לעמוד ולהביע את כעסם על העונש שקיבלו. התעלמתי מדבריהם. בשקט וברוגע (כלפי חוץ כמובן. מבפנים הייתי נסער לא פחות מהם) אספתי את מחברותיי ותיקי, בירכתי אותם ב'שבת שלום' ויצאתי מהכיתה. ברקע עוד שמעתי את קולותיהם הנרעשים.

"את מבינה?" אמר לי המורה, "מכל אלו צצה הטענה שבעקבות תלמיד אחד שהפריע הענשתי את כל הכיתה. לא מתואר הרקע והתהליך שבעקבות העונש; שבעצם מטרתה של כתיבת חיבור חינוכי היא גם להביע עמדה אישית והצעות לייעול ולשיפור המצב לעתיד. החיבור, בין היתר, נועד בעיניי להוציא את התלמידים ממעטה של אדישות שהם הפגינו לכל אורך הדרך". ביקשתי ממנו שיכתוב על דף את הדרכים שבהן הוא יכול וצריך להגיב ולפעול כעת, לאור הפנייה של המפקחת. מעניין מה הן הדרכים שהוא יציע...

שער ב'

סתמחים בכרזה

קובץ כרזות של סתמחים בהוראה

עריכה: דיצה מסכית, שרה זילברשטרום

דברי נציג השופטים

תחרות הכרזות בנושא הכניסה להוראה והסטאז' מבקשת לתת פנים לתקוות, לחששות, להתמודדויות, לאמונות ולספקות של המורה המתמחה; לתת ביטוי חזותי לשלב המעצב והשברירי של היות מורה צעיר.

תפקידה של הכרזה הוא להכריז - לתת למחשבה, לרעיון ולמסר תהודה גדולה ונוכחות ממשית; להפוך את רחשי הלב לקול מובהק וברור; להפנות את הזרקור אל מה שלעתים חומק מהעין: מורה צעיר הוא מי שעמס על כתפיו לא רק את האחריות ואת השליחות, אלא גם את הקשיים ואת המשוכות הכרוכים בתפקיד תובעני ומשמעותי זה. תחרות הכרזות היא אפוא הזדמנות של המתמחים לבטא את מה שהם רואים כהכרחי להבין ולעשות לטובת קידום כל הקשור בראשית דרכו של המורה הצעיר.

עצם ההזמנה לעצב כרזות והבחירה ללוות את הפעילות הענפה הזו, התומכת במורים המתמחים, מצביעות על החשיבות שיש להיבט החזותי בעולם ההוראה והלמידה. השפה המילולית היא האמצעי הראשון והישיר בהוראה, אך לממד החזותי יש תפקיד מכונן, במיוחד בעידן שבו אנו חיים. העיסוק במושג "התמחות בהוראה באמצעים חזותיים" מסמן יותר מכול את הבנת הערך שבשילוב בין מסר מילולי למסר חזותי, בין מילה לצורה.

מהכרזות שהוגשו לתחרות השנה חוזרות ועולות תחושות של אחריות וערכיות הגלומות בהוראה, משולבות בחששות ובצורך בהכוונה ובתמיכה של המערכת. לצד דימויים המציבים את המורה הצעיר כמוביל, כמתווה דרך וכמנחיל ערכים, כרזות רבות נותנות ביטוי גם לשבריריות ולפגיעות המאפיינות את שלב הכניסה להוראה. הכרזות משקפות זה בצד זה את הרצון של המורה הצעיר לעצב לעצמו אתיקה מקצועית, חזון ואני מאמין כמו גם את הרצון לפנות למערכת ההוראה להבחין במורכבות המציאות שמולה הוא עומד ושעמה הוא נדרש להתמודד; את הגאווה המקצועית ואת האמונה בערך החינוך לצד הצורך במשוב, בהערכה ובהכרה של מי שעושה את צעדיו הראשוניים בדרך המרתקת והתובענית הזו.

צוות השופטים מבקש להודות על ההזמנה לקחת חלק במיזם חשוב זה ועל ההזדמנות לתרום לסימון ההתמחות בהוראה כתחום ייחודי יקר ערך, הראוי לטיפוח, לשכלול מתמיד ולאוזן קשבת ואוהדת.

דורון רבינא, ראש המדרשה לאמנות, המכללה האקדמית בית ברל

פתח דבר

ספרות המחקר ועדויות מן השטח מלמדות על מגוון תחומים שבהם ממוקדים האתגרים, הקשיים, הדילמות, הלבטים וההתמודדויות שחווים מתמחים במהלך שנת עבודתם הראשונה. בין אלו בולטים שלושה:

• קשיי הכניסה למקצוע, ובכלל זה קשיים בעבודה עצמה, קשיים ביכולת הניווט בכיתה, התמודדויות עם בעיות משמעת קשות ותחושות ניכור ובדידות;

• תהליכי התפתחות מקצועית, ובכלל זה תחושה של הגשמה עצמית בעבודה, סיוע לתלמידים בודדים, הזדמנות להשפיע מתוך תחושת שליחות ועמידה בתהליכי הערכה כחלק מהבניית הזהות המקצועית;

• מוקדי תמיכה במתמחים, ובכלל זה מרכזיותו של החונך, תרומתן של סדנאות הסטאז' והשפעה של התרבות הארגונית הקולטת על הצלחת המתמחה.

אחת התובנות שגובשו היא כי חיוני ואף הכרחי לחשוף את הידע על אודות שנת ההתמחות כבר במהלך ההכשרה להוראה כדי להכין את המתמחים להתמודדות מורכבת זו ולהקל עליהם את תחושת ההלם האופיינית לשלב הכניסה למקצוע. הדרכים שבאמצעותן ניתן לחשוף את המתכשרים להוראה למורכבות עבודתם הן מגוונות וכוללות, בין השאר, מפגשים עם מתמחים, שיחות עם מורים בשנות עבודתם הראשונות, עיון ביומנים רפלקטיביים של מתמחים, ניתוח מבוקר של סיפורי מתמחים וקריאת ספרות מחקר רלוונטית. כחלק מהניסיונות להעמיק את הידע הקשור בעולמם של עובדי ההוראה החדשים, יוזם אגף התמחות וכניסה להוראה תחרויות של כתיבת סיפורים ועיצוב כרזות בקרב מתמחים. התחרויות מזמינות את המתמחים עצמם לחשוף את עולמם המקצועי בשנת ההתמחות בדרך אמנותית - בסיפור או בכרזה. חשיפת שנת ההתמחות באמצעות כרזות, פרי יצירה של מתמחים בפועל, היא תחום ייחודי וחדש. הכרזות "משמיעות" בצבע ובצורה את "קולם" של המתמחים. באמצעות הכרזות הם מצליחים להאיר את התהליך שהם חווים. ייחודיותן של הכרזות היא האוניברסליות שלהן בהיותן בלתי תלויות במילה. כך למשל באמצעות מטפורות צורניות הכרזות מצליחות להעביר תחושות, הרהורים ואמירות של מתמחים בהקשר של שנת ההתמחות.

לפנינו קובץ מספר ארבע של "מתמחים בכרזה". הכרזות שעוצבו בידי המתמחים משקפות גוונים שונים מעולמם המקצועי. הן יוצרות תמונה אותנטית החושפת מעט מהמורכבות של שנת העבודה הראשונה בהוראה. באמצעות הצבע והצורה יש בכרזות כדי לספר את סיפורם של המתמחים בשנה חשובה זו ולעסוק בהיבטיה המגוונים - העומס, הצורך בתמיכה, המורכבות שבהוראה, הזהות המקצועית המתגבשת ותחושת הייעוד שבחינוך.

המסרים הגלויים והסמויים הבוקעים מן הכרזות שבידינו עולים בקנה אחד עם ממצאי המחקר על אודות עולמם של מורים מתחילים. הכרזות מאפשרות להבין גם את ההשתמעויות שנותנים המתמחים עצמם לניסיונם האישי. בתהליך זה טמון גם רווח משני: אפשרות לפיתוח הבנה עצמית של הפרט בכל הקשור בתגובותיו ובעמדותיו, כלומר פיתוח גישה ביקורתית-רפלקטיבית אשר לניסיון המעשי.

לצד כל אחת מהכרזות נלווה טקסט מילולי העוסק בנושאים הלקוחים מעולמם של המתמחים בשנת עבודתם הראשונה, בעצם תפקידו של המורה ובמהות הייחודיות של מקצוע ההוראה. בכרזות מוצגת תפיסה דואלית כלפי שנת ההתמחות: מצד אחד הן מדגישות רכיבים מאתגרים ומצמיחים בעבודת המתמחה, כמו תחושות התקווה והשליחות, איכותם של הפונים להוראה, ההשקעה והנתינה האין-סופית והמחויבות לפרט ולחברה; מצד אחר הן נותנות ביטוי לרגשות כמו תסכול וקושי, העולים לא פעם בהקשר של נראות המורה וחשיפתו לציבור. השילוב בין שני ההיבטים הללו מאפשר לקבל תמונה רחבה על מכלול התחושות המתעוררות במהלך שנת ההתמחות.

אחד הנושאים הבולטים בכרזות שעוצבו השנה הוא תפקידו הייחודי של המורה, ובפרט הכוח הפוטנציאלי שיש למורה המתחיל. בכרזה "תווית אנרגיה" אפשר למצוא ביטוי למורכבות מקצוע ההוראה ולרמת ההשקעה שהוא דורש; הכרזה "לתפוס את כולם" מדגישה את תשומת הלב הרב-צדדית הנדרשת מהמורה; והכרזה "אנטומיה של מורה חדש" ממחישה כיצד כל איברי הגוף משתתפים ומשתלבים בעבודת המורה: מוח יצירתי, עיניים פקוחות, לב זהב, יד מושטת, כמו גם מוסר כליות, עיניים בגב, עור של פיל, קיבה מברזל וגרון צרוד. ונוסף על כל אלה נדרש המורה להפגין את יכולת ההתמדה במקצוע, כפי שעולה ב"ואף על פי כן נוע תנוע..."

בכרזות עצמן ניתן לזהות שימוש בסמלים ובמושגים מחיי היום-יום. כך בכרזה "מורה חדש" מופיע השימוש בשלט זה בזיקה אסוציאטיבית לשלט

"נהג חדש". הכיתוב בשלט "נהג חדש" נועד למשוך את תשומת לבם של כלל הנהגים לנהג החדש ולבקשם לסייע לו להשתלב בכביש. בדומה לכך השלט "מורה חדש" נועד לעורר את הצורך בסיוע למורה החדש בתהליך השתלבותו בהוראה. בכרזה אחרת מופיע השלט "איך אני נוהג/ת?" המאפשר לכל אחד להתריע על התנהגותו של הנהג. באנלוגיה להוראה, השלט משקף את התצפיות שעורכים למתמחים במסגרת תהליכי ההערכה, שנועדו לחשוף את אופן נהיגתם בכיתה.

הטקסטים משלבים אילוסטרציות לצד מטבעות לשון מקובלים כמו "לצלוח את השנה הראשונה" (בכרזה "הוראה - לצלוח את השער") כביטוי לתחושת ההישרדות בהוראה; ו"מציאות אחרת" כתיאור להבנה מעמיקה ומחודשת של נפש כל תלמיד.

בכרזות משתקף גם התהליך הרפלקטיבי שהמתמחים חווים בזיקה לביצועיהם. כך למשל ב"10 משפטים שלא חשבתי שאגיד לעולם" המורה מודה כי הוא מוצאת את עצמת הוגה ומשננת משפטים שלא סברה שיעלו על בדל שפתיה, כגון: "מי שלא שם לב - אני בכיתה", "אתה רוצה לשתף את כל הכיתה בבדיחה?" "הכול עובר למחנכת שלכם" ועוד. בכרזה אחרת - "ספרים שהייתי קונה במהלך שנת ההוראה הראשונה שלי" - משתקף הצורך בלמידה מתמדת של ההוראה על כל מצבייה. בתוך כך ניתן למצוא על המדף שורה ארוכה של ספרי עזר חשובים, ובהם: "כבשתי כיסא בחדר המורים", "איך להשיג משמעת?" "למידה מטעויות", "מה ללבוש?" "מערכי שיעורים בתנ"ך" ו"כל האמת על הצבת גבולות".

הכרזות, המשקפות את עולמה המורכב של ההוראה, עשויות לשמש כלי עזר יעיל בידי מכשירי המורים ובעלי תפקידים לניהול דיונים בתהליכי הכניסה להוראה. דיון באמצעות הכרזות מאפשר להביט מבעד חלון זכוכית רחב אופקים, המשקף את עולמם הפנימי של הנכנסים להוראה, ולהפחית את החששות המלווים את הכניסה לתפקיד, ואולי אף לצמצם את אפקט "הלם הכניסה" הנלווה למקצוע. באופן מעשי יכול קובץ הכרזות לשמש כמקראה של טקסטים ויזואליים פדגוגיים, שאפשר להציגה בפני מתכשרים להוראה במהלך שיעורי הדידקטיקה כחלק מהעשרת הידע הקשור בתחום ההוראה.

ד"ר דיצה משכית, ד"ר שרה זילברשטרום

שם הכרזה: ואף על פי כן נוע תנוע

מקצוע ההוראה דורש "רישיון" (תעודת הוראה). כאשר מורה חדש מצטרף לשורותיו של צוות בית הספר, בין אם הוא פרח הוראה ובין אם מורה מנוסה, הוא תמיד מכונה "המורה החדש" - מכאן החיבור לכרזה ולשלט "מורה חדש" המופיע על הרכב כפרפרזה על "נהג חדש".

מורה חדש תמיד נתקל במהמורות ובקשיים: כאלה הקשורים בניהול הכיתה, בקשר עם מורים ותלמידים וקשיים מקצועיים. אלו הן ה"חבטות" הבלתי-נמנעות שבדרך, שהרי את שנת הלימודים אי-אפשר לעצור. בהקשר זה עולה ומהדהד משפטו המפורסם של גלילאו גליליי: "ואף על פי כן נוע תנוע".

הססמה (הסלוגן) שחתמתי אתה את הכרזה - "חינוך זו הדרך" - מלבד המובן מאליו, נושאת שתי משמעויות בעבורי: הדרך האישית החדשה שבה בחרתי; אך גם הדרך שעשויה להוביל ולקדם את החברה שלנו כולה.

דרור פל

ואף על פי כן נוע תנווע

חינוך. זו הדרך.

שם היוצר: דרור פל
אורנים - המכללה האקדמית לחינוך

שם הכרזה: 10 סשפטים שלא חשבתי שאגיד לעולם

בשנת ההתמחות עבדתי כמורה לאמנות. הסיפור מאחורי הכרזה שלי מתחיל בשיעור הראשון של שנת הסטאז'. אני זוכרת שנעמדתי מול כיתה של ארבעים תלמידים ולא האמנתי למשפטים היוצאים לי מהפה ומהעובדה שילדים פונים אליי בתואר "המורה". מאז ועד היום אני מוצאת את עצמי משתמשת במאגר המשפטים שכנראה טבוע בכל מורה באופן טבעי. הכרזה שלי מייצגת את הצחוק והקלילות שאני מנסה לשאת עמי אחרי כל יום עבודה.

10 משפטים שלא חשבתי שאגיד לעולם:

שם היוצרת: דנה נחמן
סמינר הקיבוצים - המכללה לחינוך, לטכנולוגיה ולאמנויות

שם הכרזה: ספרים שהייתי קונה במהלך שנת ההוראה הראשונה שלי

במהלך שנת ההוראה הראשונה שלי קיוויתי לא פעם למצוא פתרונות קסם לקשיים שנתקלתי בהם. מתוך תחושה זו יצרתי מדף עם ספרי הדרכה, ובהם כל התשובות לשאלות שהטרידו אותי. אבל מובן שאין במציאות תשובה אחת לשאלות, ואין פתרונות קסם. העיסוק בחינוך ובהוראה הוא תהליך ארוך של חיפוש אחר תשובות ופתרונות שמתאימים לי. אני עומדת בפני דרך ארוכה, שבמהלכה אני עתידה ליפול, לקום, לטעות, לתעות וללמוד. ואולי לאחר שנים של ניסיון אוכל באמת לכתוב ספר הדרכה למורים מתחילים, שבו מצבור של תשובות ועצות.

ספרים שהייתי קונה במהלך שנת ההוראה הראשונה שלי

שם היוצרת: אביבה גולדפרב
האוניברסיטה העברית בירושלים

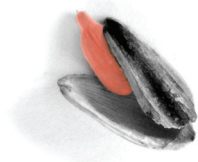
שם הכרזה: סציאות אחרת

מציאות אחרת עוסקת במערכת החינוך כבית חרושת לציונים, כמערכת שמטרתה לנרמל את התלמידים ולא להתייחס לכל אחד מהם כאינדיבידואל. לו המערכת הייתה מעמידה לרשות המורה די זמן ומספקת עבורו כלים להתבוננות באיכות העולם הפנימי של התלמיד, היינו ודאי מגלים שכל תלמיד הוא עולם ומלואו; עולם המאפשר לו למידה משמעותית בקצב המתאים לו. כך למעשה הייתה מתאפשרת המציאות האחרת. כל תלמיד זקוק למישהו אחד לפחות שיילחם עבורו וימצא בו את מה שאחרים אינם רואים. לנו כמורים חשוב למצוא את נקודות החוזקה של כל תלמיד כדי שנוכל לנתבו להתפתחות ולמידה משמעותית, כזו שתספק לו כלים להתמודדות עם עולמו בהווה ובעתיד מחוץ לכותלי בית הספר.

מציאות אחרת

© 2014 HEBEL LTD. ALL RIGHTS RESERVED

לאנשים המחפשים את היחודיות שבכל תלמיד

שם היוצרת: דלית נתנאלה יוגב
אורנים - המכללה האקדמית לחינוך

שם הכרזה: "סורה חדש"

הכרזה "מורה חדש" מפנה באופן אסוציאטיבי את המתבונן לשלט המוכר "נהג חדש".

שלט מוכר זה מבקש למעשה מהנהגים הוותיקים להתייחס בזהירות לנהג החדש ולהתחשב בזמן הקצר שהוא נמצא על הכביש. לעומת זאת, עבור הנוער הצעיר השלט "נהג חדש" מתקשר עם תעוזה ועם הישגיות על עצם קבלת רישיון הנהיגה.

הרעיון לכרזה "מורה חדש" גובש אפוא בהקשרים אלו. הוא מכוון מצד אחד לעמיתים במערכת החינוך במטרה לבקש מהם תמיכה והכרה מיוחדת במורה החדש בשל היותו חסר ניסיון; מצד אחר השלט מופנה לתלמידים, ומטרתו לשדר להם אווירה של חדשנות ורעננות.

דמות הילד המשתקפת בכרזה מסמלת עבורי את העובדה שהלימוד האמיתי של ההוראה נעשה דרך התלמידים עצמם. הילד בכרזה מביע תהייה וחיפוש לצד סקרנות הגלומה בהסתכלותו לעבר העתיד הקרוב והרחוק. הסתכלות מאתגרת נועדה להזכיר למורה בכל עת את הסיבה שבזכותה יצא לדרך - החזון להיטיב עם התלמיד ולחנכו לטוב ביותר.

מורה חדש

שם היוצר: אסתר אברהמי
האוניברסיטה העברית בירושלים

שם הכרזה: לתפוס את כולם

הרעיון של הכרזה שיצרתי נבע בעיקר מאחת התחושות החזקות שליוו אותי במהלך הסטאז' - היותי "מחולקת" להרבה תחומים שונים: עבודה, מכללה וסטאז'. גם בבית הספר עצמו חשתי שעליי להתחלק כדי לבצע עבודות שונות. הרגשתי שעליי להספיק את הכול בצורה מדויקת ביותר ולתפוס את כל העולמות יחדיו.

יום אחד חברה שלי ביצעה להטוטנות (ג'גלינג) וציינה שהעיקר הוא לא להילחץ; לנסות לראות את התמונה הכוללת, ולא להסתכל על כל כדור בנפרד.

מיד עלתה לי לראש אסוציאציה זו בהקשר של חיי, רלוונטית בפרט לאותה תקופה.

אביבית רג'ואן, מכללת לוינסקי

לתפוס את כוונולם שאף אחד לא יפול

שם היוצרת: אביבית רג'ואן
מכללת לוינסקי לחינוך

שם הכרזה: הוראה - לצלוח את השנה הראשונה

שנה ראשונה בהוראה, מרגישה כמו יציאה למסע.
יוצאים אל הלא נודע...
בתרמילך כלים שאספת במהלך השנים, ואתה מתחיל לצעוד...
הכיוון לא לגמרי ברור וכבר מצפים ממך לרוץ.
אתה עסוק בללמד, אבל הלמידה היא קודם כול שלך - אתה נותן שיעורי בית,
והשיעורים של החיים לא מאחרים להגיע.
אתה מציב גבולות, וגבולותיך האישיים כל הזמן נבחנים.
עבודת ההוראה היא חתירה ללא לאות.
אתה צריך לקחת נשימה עמוקה ופשוט לצלול למים, לשחות, לחתור ולא
לחדול גם כשמרגיש לך שעוד רגע וייגמר לך האוויר.
המפגש עם החינוך הוא תהליך משמעותי מאוד, הנושא עמו לא מעט קשיים -
הוא אָטִי, סִיזִיפִי, נבנה אט-אט, ויש לו קצב משלו.
ממש כמו מערכת יחסים, רק מרובת משתתפים.
האחריות היא גדולה, העומס קבוע, לא משנה כמה מהר אתה עובד.
העיניים תמיד נשואות אליך - אתה חייב לקבל את ההחלטות הנכונות,
להמציא פתרונות לכל בעיה ובעיקר להיות יצירתי.
התסכול קיים, האכזבות לא מאחרות להגיע, אבל רגעי הסיפוק ממלאים לך
את הנשמה.
פתאום לקראת סוף השנה אתה קולט שאתה כמו דג שוחה במים,
שכבר הפכת להיות דמות משמעותית, שאכפת לך,
שאתה קשור, שאתה חלק מהמקום. שמצאת בית.
שנת ההוראה הראשונה שלי הייתה בתיכון לחינוך מיוחד בבית אקשטין
שבבית ינאי, שם עבדתי בתור מחנכת, מורה לאנגלית ולאמנות.
ככל הנראה תהיה עוד שנה...

צילום: גלעד גל, עריכה: אילנה גל

הוראה

לצלוח את השנה הראשונה

שם היוצר: לירון רוסבי
המדרשה לאמנות במכללה האקדמית בית ברל

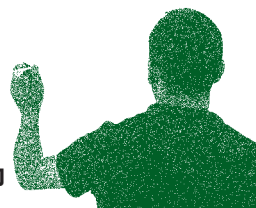
שם הכרזה: תווית אנרגיה

השנה הראשונה בהוראה היא שנה של הנחת יסודות הבניין בעתידו של המורה המתחיל. יסודות אלו הם שיעזרו לו להמשיך דרכו בהוראה, אך הנחתם היא שלב מורכב הדורש השקעה ומאמץ רב. ככל שהמורה החדש יטרח להשקיע ולעבוד בשנה הראשונה, כך יזכה לקצור את פרות ההשקעה בעתיד. העמל בשנה הראשונה הוא אפוא קשה ורב ביותר. לא אחת הרגשתי ש-24 שעות ביממה אינן מספיקות עבורי וכי כוחות הנפש הנדרשים ממני הם עצומים. עם כל זאת האמנתי שכך אני הופכת למורה טובה יותר וכי איכות ההוראה משתפרת ונבנית לעתיד. מורה חדש, דע לך, הוצאת אנרגיה משתלמת!

תווית אנרגיה

שם היצרן: משרד החינוך דגם: מורה מתחיל	Beginning teacher
<p>צריכה נמוכה</p> <p>צריכה גבוהה</p>	<p>דירוג אנרגטי</p>
<p>צריכת אנרגיה שנתית בקוט"ש</p> <p>נפח השקעה ומסירות</p>	<p>100%</p> <p>100%</p>

בתוקף עד סוף שנת ההתמחות
לפרטים נוספים נא עיין בעלון למורה המתחיל

שם היוצרת: יפעת אמקיאס
מכללה ירושלים

שם הכרזה: איך אני נוהג/ת?

עבודתי "איך אני נוהג/ת?" היא פרי תצפית מזווית עינינו כפרחי ההוראה - כיצד אנו חווים את שנת הסטאז' המאתגרת, לרבות המעקב אחרינו לאורך כל התקופה והביקורת שאנו נחשפים לה על ידי המנוסים מאתנו. לולא אותם תמרורי דרך שהציבו אלה שסייעו לאורך כל השנה בנחישות ובסבלנות אין-קץ - המורה המלווה שרה בן הרוש והמרצה לסדנת הסטאז' הרב אלחנן שבח - לא הייתי מגיעה לסוף השנה עם ההצלחה המיוחלת, עם הרישיון בדואר. בהצלחה לכולנו.

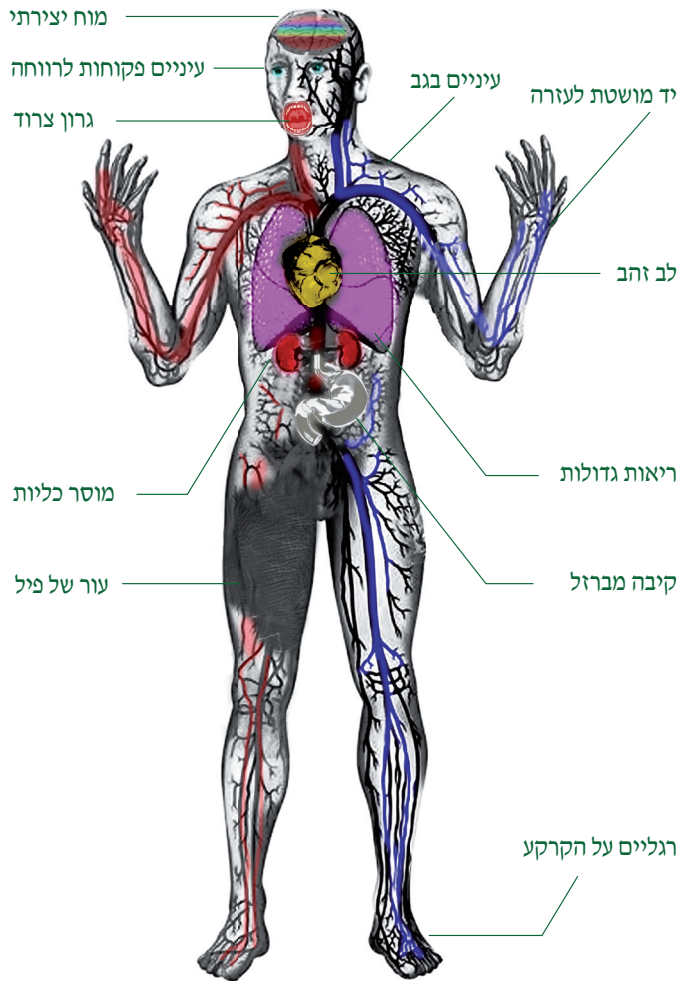

שם היוצרת: אורטל סעיד
תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך חולון

שם הכרזה: אנטומיה של סורה חדש

אני מורה לציור לכיתות א'-ד' בבית חינוך א"ד גורדון בתל-אביב. המחשבה על יצירת הכרזה נולדה מהדרך שבה השפיעה עליי שנת ההוראה הראשונה. לוקח זמן לגוף להתרגל לדיבור הממושך מול כיתה, לשהייה בחדר סגור עם הרבה ילדים; לוקח זמן להסתגל להתרגשות וללחץ הנלווים לצפיות המפקחים ולכניסה הראשונה לכיתה.

כך קרה שבחלק ניכר משנת הסטאז' הייתי חולה... בשלב מסוים גופו של המורה נדרש כנראה לברוא איברים חדשים, כמו עוד ידיים, עוד עיניים וגרון חזק כדי לשרוד. בעצם, כשחושבים על זה, מורה טוב הוא דגם משופר של בן אדם, עמיד בפני סופות ורעשים, כמעט כול יכול.

איור: ד"ר משה גורן

אנטומיה של מורה חדש

שם היוצרת: ורד קורן
 המדרשה לאמנות במכללה האקדמית בית ברל